

ODPRAVIMO ŠE NEVIDNO MEJO!

Že večkrat sem pisal o državni meji in tudi drugih mejah, tudi tistih, ki jih imamo ljudje v glavah, predvsem pa o tistih mejah, ki nam onemogočajo, da bi v bližnjem videli nam enakega in enako dostojanstvenega človeka, ki je zaradi svoje različnosti prav gotovo vsaj toliko dragocen, kot smo mi.

Zato tokrat ne bi pisal ničesar novega o državni meji, o kateri se sedaj na široko govori, kako bo padla, kako bo izginila, kako bo postala le še spomin, in še veliko podobnih lepih stvari. Ker sam ne maram širiti zdravega pesimizma, ki ob takih zadevah še kako prav pride, bi rad samo povedal, kako sam gledam na tisto mejo, ki bo ostala tudi takrat, ko današnje državne meje med Italijo in Slovenijo zagotovo ne bo več. Globoko sem namreč prepričan, da te vidne meje med državama ne bo več, kot je danes ni med Avstrijo in Nemčijo, ker nam je to tako zagotovil že pred veliko leti sam gospod Romano Prodi, ki je resen človek in resen politik in je sedaj predsednik evropske vlade, kot lahko poimenujemo evropsko komisijo.

Še danes se živo spominjam sestanka, pravzaprav srečanja Romana Prodija sredi devetdesetih let minulega stoletja z goriškimi kronisti in časnikarji na goriškem sejmišču. Takrat je bil Romano Prodi še predsednik italijanske vlade in gotovo ni mislil, da bo nekega dne postal prvi mož Evropske unije, a je že takrat točno vedel, kje se bo med Italijo in Slovenijo "največ dogajalo". Prav zato je takrat Romano Prodi zbral goriške časnikarje na navidez neformalnem srečanju, ki je trajalo slabe pol ure, a nam je že takrat dejal, da državne meje med Italijo in Slovenijo ne bo, da bo ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo ta meja izginila za vedno, tako, kot je izginila in izginja povsod po Evropi.

Spominjam se, da sem takrat gledal italijanske kolege in predvsem takratno desničarsko občinsko upravo, gledal sem te može, ki so molčali in niso rekli niti besedice, a Prodiju niso verjeli in so na tihem upali, da se to ne bo zgodilo. Kako naj si sicer drugače razlagam potezo nekdanjega goriškega župana Gaetana Valentija, ki si je do zadnjega prizadeval, da Slovenije ne bi sprejeli v Evropsko unijo.

Prepričan sem, da je problem odprave državne meje širšega pomena in je sedanjí prvi korak goriških županov samo droben kamenček v gradnjo večjega mozaika, pri katerem moramo sodelovati vsi, ki živimo na območju Goriške, na obeh straneh državne meje, za katero danes vemo, da naj je ne bi bilo več leta 2007.

Ker je postala na žalost že oguljena fraza naših dni preprosta resnica, da bo treba sedaj odpraviti in podreti za vedno meje v glavah, je ne bom ponavljal na tem mestu, ker vem, da je podiranje meja večkrat imenitna priložnost za postavljanje novih, nevidnih, dosti bolj nevarnih, kot so bile prejšnje. V mislih imam tisto nevidno, a sovražno, zelo nevarno mejo, ki na jezikovni, narodni meji na Goriškem še kako obstaja in je v tem, da italijanski večinski narod ničesar ali skoraj ničesar o nas Slovencih ne ve.

/ stran 16
Jurij Paljki

Gorica-Nova Gorica / Odstranitev mejne ograje in začetek del za skupni trg

Padec zadnjega evropskega zidu

Začenja se nova doba. Z odstranitvijo dela mejne ograje pred severno železniško postajo, ki je skoraj 60 let ločevala dve Gorici, je bil storjen zgodovinski korak. In začel se je graditi skupni trg dveh Goric.

Goriški župan Brancati in novogoriški prvi občan Brulc sta nekaj minut po 10.30 v četrtek, 12. februarja 2004, na krajši simbolni slovesnosti na trgu pred severno železniško postajo odstranila del poldrugi meter visoke zelene mejne ograje, ki je slonela na pol metra visokem zidku. "Krstu" padca meje so med številnimi predstavniki oblasti in krajevnih uprav prisostvovali tudi goriški prefekt Vergone, kvestor Marangoni in predsednik goriške pokrajinske uprave Brandolin.

/ stran 10

FOTO DPD

Prvi mož slovenske Cerkve bo postal prefekt kongregacije za redovnike

Msgr. Rode poklican v Vatikan

Ljubljanski nadškof in metropolit dr. Franc Rode je novi prefekt kongregacije za redovnike in bo po Veliki noči zato odšel v Vatikan.

To je bilo glavno sporočilo tiskovne konference, ki so se je v sredo, 11. t.m., v nadškofijskem dvorcu v Ljubljani udeležili tudi člani zbora nadškofovih svetovalcev, dekani in škofje, predvsem pa množica časnikarjev. Nadškof Rode je tiskovno konferenco začel s svetopisemsko mislijo: "Moja pota niso vaša pota, moje misli niso vaše misli." Navzoči so imenovanje dr. Rodeta za prefekta pozdravili z gromkim ploskanjem, saj gre za posebno pozornost do slovenske Cerkve in njenega najvišjega pastirja.

Novo službo bo prevzel po Veliki noči, do takrat pa bo kot administrator vodil ljubljansko nadškofijo. Koliko časa bo trajal postopek za imenovanje njegovega naslednika, je težko predvideti. Tudi sam dr. Rode je povedal, da lahko traja postopek od

FOTO DPD

nekaj mesecev pa vse do dveh let. V času po njegovem odhodu v Rim in do takrat, dokler ne bo imenovan naslednik, bo ljubljansko nadškofijo vodil škofijski vikar, kakor predvideva Zakonik cerkvenega prava.

Dr. Franc Rode je Cerkev na Slovenskem in ljubljansko

nadškofijo vodil sedem let. Za ljubljanskega nadškofa in metropolita je bil imenovan 5. marca 1997. Nasledil je dr. Alojzija Šuštarja, ki je bil za ljubljanskega nadškofa imenovan 23. februarja 1980.

Odslej bo torej dr. Rode v Večnem mestu vodil kongregacijo za redovnike, ki jo je

doslej vodil španski kardinal Eduardo Martínez Somalo. Le-ta se je mestu prefekta odpovedal zaradi dopolnjene starosti 75 let. Mesto prefekta kongregacije posvečenega in apostolskega življenja, kot se kongregacija za redovnike imenuje, je zelo odgovorno mesto v vesoljni Cerkvi, saj prefekt običajno na prvem konzistoriju dobi kardinalski naslov. Za lažjo predstavitev povejmo, da je leta 2003 v Cerkvi delovalo 194.129 redovnikov, od teh okrog 140.000 duhovnikov in 55.000 redovnih bratov, 792.317 redovnic, 51.973 članov kontemplativnih redov, vsi ti so redovniki in redovnice torej, ki so organizirani v več kot 2000 redov oziroma drugih oblik posvečenega življenja. Članov kongregacije, ki jo bo odslej vodil dr. Rode, pa je poleg prefekta, tajnika in podtajnika še 20 kardinalov in šest nadškofov z vsega sveta, za normalen potek dela pa skrbi še 30 uslužbencev.

/ stran 4

Obvestilo sodelavcem

Cenjene sodelavce in naše drage bralce obveščamo, da imamo zaradi znanega elektronskega virusa, ki se neusmiljeno in kot epidemija širi preko svetovne mreže-interneta, tudi v našem uredništvu precej težav, saj nam strežniki marsikdaj prestežejo električno pošto, ki je okužena z virusom. Zato vljudno prosimo vse, ki nam svoje dopise pošiljajo prek elektronske pošte, naj preverijo, ali smo njihove zapise zares prejeli! Hvala za razumevanje!

Intervju

Nadja Fabris
o zdravljenju fizičnih in psihičnih bolezni z glasbo (stran 3)

Sgarbi v Gorici

Likovni kritik v Gorici ob 95. rojstnem dnevu Zorana Mušiča (stran 7 in 12)

02 Rafko Dolhar
OBLETNICA PODPISA MIROVNE POGODBE

05 Igor Gregori
VERSKA PRIPADNOST KOT MOČ IN ŠIBKOST

05 Janez Juhant
PRISPEVEK KRISTJANOV K PRIHODNOSTI EVROPE

07 Danijel Devetak
DUCEJEVA TABORIŠČA

16 Harjet Dornik
LEPOTE SABOTINA

SVET OKROG NAS

Mešanje pojmov

Obletnica podpisa mirovne pogodbe z Italijo

10. februarja se spominjamo podpisa mirovne pogodbe z Italijo po drugi svetovni vojni leta 1947. Letos to spominjanje sovpadata tudi z izbiro datuma spomina na t.i. exodus Italijanov iz Istre. Pri tem naj opozorimo na mešanje nekaterih pojmov.

Predvsem na dejstvo, da je v nekaterih italijanskih očeh ta dogodek, podpis mirovne pogodbe namreč, označen kot nezasišana krivica za italijanski narod. Za izsiljen sramoten podpis pogodbe se krivi šibkost tedanjih italijanskih pogajalcev, a se pozablja na velike osebne zasluge Alcida De Gasperija. V najboljšem primeru pa se za izgubo državnega ozemlja na vzhodu in na severu dolži zgrešena izbira dotodanje fašistične (zakaj ne tudi savojške?) države za osvaja-

jalno in potem izgubljeno vojno. Iz tega se da sklepati, da je Italija morala zapustiti ozemlje, ki ga je s krivično mirovno pogodbo dobila po prvi svetovni vojni, samo zato, ker je zadnjo vojno izgubila. Da tukaj ne govorimo, če je nova meja pravična za Slovence. Drugače bi po isti logiki Italija lahko ostala na ozemlju s pretežno slovensko-hrvaškim prebivalstvom. Pravičnost pa tak!

Ob spominu na to "krivično mirovno pogodbo" in "krivično izgubo" po prvi svetovni vojni pridobljenega ozemlja, se spominjamo tudi odhoda nekaj sto tisoč Italijanov z ozemlja, ki ga je Italija odstopila Jugoslaviji. Naj danes ne govorimo o številu, temveč o pojmu samem.

/ stran 6
Rafko Dolhar

Krovni organizaciji

Obisk v Rimu

Krovni organizaciji SSO in SKGZ sta v četrtek in petek opravili obisk v Rimu z namenom, da bi pospešili uresničevanje zaščitnega zakona, predvsem pa premaknili z mrtve točke kočljiva vprašanja na šolskem področju in določitev področja, na katerem bo veljal zaščitni zakon. Po zakonu določeni roki so namreč že zapadli, tako da z izvajanjem zaščitnih norm močno zamujamo. Obisk je bil torej potreben in dejansko tudi koristen, ker sta krovni organizaciji lahko prikazali resnična pričakovanja in upravičene zahteve manjšine, vendar pa so zadeve glede zaščitnega področja zaenkrat zamrznjene. Nekatere vidike bo treba še poglobiti, verjetno pa bo potreben še kak pogovor z vladnimi predstavniki. Konkretni so bili pogovori na ministrstvu za šolstvo, kjer sta krovni prevetili možnost ustanovitve nižje srednje šole v Benečiji kot nujno dopolnitev prve stopnje

obveznega šolanja. Na ministrstvu - kjer sicer že leto dni leži prošnja za ustanovitev srednje šole v Špetru - so razumeli utemeljive slovenskih predstavnikov in poudarili, da ni načelnih nasprotovanj ustanovitvi take šole, ki bi pravzaprav lahko že začela delovati s prihodnjim šolskim letom. Enako pozitivni so bili odgovori glede ustanovitve deželne šolske komisije, zbornega organa, ki bo usmerjal manjšinsko šolsko politiko in namenjal sredstva, ki se na podlagi zaščitnega zakona zbirajo na deželni šolski upravi. Ugoden odziv tudi na zahtevo po uradnem priznanju slovenskega šolskega sindikata, ki pokriva veliko večino slovenskih šolnikov, ter na potrebo razdelitve seznama učnega osebja, ker sedanja ureditev povzroča probleme na začetku vsakega šolskega leta. Krovni organizaciji sta v Rimu dobili očiten namig, naj nadaljujeta pogovore na deželni ravni.

Srednji vzhod

Krvavi teden v Iraku

Več kot 100 mrtvih v enem tednu: tak je obračun treh strahovitih atentatov, ki so se zvrstili med 10. in 14. februarjem v Iraku.

10. februarja je eksplozija avtobombe pred iraško policijsko postajo povzročila 55 mrtvih v Iskandariji. Žrtve so bile večinoma Iračani, ki so se želeli vključiti v vrste nove iraške policije. Samo 24 ur kasneje je do podobnega atentata prišlo v jugo-vzhodnem predelu Bagdada, kjer je potekalo rekrutiranje vojakov v novo iraško vojsko. Umrlo je 47 ljudi - tudi v tem primeru je šlo za domačine. Tri dni kasneje pa je v Faluji prišlo do oboroženega napada na policijsko postajo, v kateri so zadrževali več iraških upornikov.

V prvih dveh primerih je šlo za atentate, ki so tipični za islamski fundamentalizem. Običajno jih izvajajo samomorilci, ki prihajajo iz drugih držav in ki so tako ali drugače povezani s teroristično mrežo Al Qaida. V tretjem primeru pa je šlo za popolnoma drugačen pristop: šlo je za pravo bitko, v kateri so se gverilci, nekdanji Sadamovi privrženci, spopadli s policaji - to se pravi s predstavniki oblasti, ki jo legitimirajo "okupacijske" zavezniške sile.

V vseh treh primerih je bil cilj podoben: povzročiti nered, sovraštvo ali celo civilno vojno med različnimi etničnimi in verskimi skupinami v Iraku. Kot znano, sestavljajo prebivalstvo Iraka tri večje skupine: Kurdi živijo na severu Iraka in jih je diktator sistematično preganjal do prve zalivske vojne. Šiiti predstavljajo večino prebivalstva

in se zato zavzemajo za čimprejšnje neposredne volitve, saj so prepričani v zmago in torej v prevzem oblasti v novi iraški vladi. Prav tega pa se bojijo tako Kurdi kot suniti. Sunitov je le 30%, vendar so v prejšnjem režimu uživali Sadamovo naklonjenost in privilegije, sedaj pa se počutijo poražene in ponižane ter se bojijo maščevanja ostalih dveh skupin. Zato so od aprila dalje v prepričanju, da se lahko Sadam vrne na oblast in znova vzpostavi "stari red", samostojno organizirali atentate proti zaveznikom. Od kar so prijeli Sadama, pa je njihova dejavnost upadla.

Zadnji atentat v Faluji pa kaže, da dejavnost nekdanjih Sadamovih privržencev ni zamrla. Nasprotno, verjetno se bo večala sorazmerno z bojznostjo pred izgubo vpliva v novih okoliščinah.

Če je bil torej skupni imenovalec treh atentatov minulega tedna ustvariti napetosti v državi, se je smisel prvih dveh in tretjega nekoliko razlikoval: v prvih dveh so se islamski skrajneži želeli enostavno upreti "redu", ki ga imponirajo Američani, v tretjem pa se je temu cilju pridružil še upor proti vzpostavljanju novih notranjih ravnovesij, ki bi sledila številčnim kriterijem.

Rezultat pa je en sam, in sicer skrajna nestabilnost v državi in vedno večja zavest Američanov, da jim bo po vojno obdobje v Iraku prineslo še veliko nevšečnosti in skrbi.

Breda Susič

Oživitev zgodovinskega spomina

Od Raba do Gonarsa: resnica prodira na dan

Pred tedni se je v Italiji praznoval dan spomina na množično uničevanje Judov med drugo svetovno vojno; tega so po zgledu drugih držav uvedli s posebnim zakonom. Ob tej priložnosti so se zvrstile številne spominske slovesnosti in tudi javni mediji so dogodku posvečali precejšnjo pozornost. Zlasti televizija je prikazovala številne prizore iz nacističnih taborišč. Le malokdo je ob tem omenjal, da je tudi fašistični režim v Italiji med vojno uvedel internacijska taborišča. Zato nas je te dni toliko bolj prijetno presenetilo dokaj obširno poročanje nekaterih zelo razširjenih italijanskih dnevnikov (Corriere della sera z dne 5.2. in Il Sole - 24 Ore z dne 8.2.) o pravokrajnem izidu pri založbi Einaudi temeljnega dela o fašističnih taboriščih v obdobju 1940-1943, ki ga je napisal Carlo Spartaco Capogreco, sicer po poklicu zdravnik-pediater, a obenem docent na fakulteti političnih ved na univerzi v Cosenzi v Kalabriji. 20 let je sistematično raz-

ziskoval gradivo v raznih arhivih in zbiral tudi osebna pričevanja ter si osebno ogledal vse kraje, kjer so stala taborišča. V Italiji je bilo kakih 50 taborišč, kamor je fašistični režim interniral domače politične nasprotnike, ki so se mu zdeli nevarni v vojnih razmerah. Skozi ta taborišča, ki so bila v glavnem v srednji in južni Italiji, je od leta 1940 do 1943 šlo kakih 20.000 ljudi. Ta taborišča je upravljalo notranje ministrstvo, medtem ko je taborišča v severni Italiji in na območju Dalmacije upravljala vojaška oblast.

Konkretno je šlo za taborišča na Rabu (za Slovenijo in hrvaški Gorski Kotor), na Molatu in na Prevlaki v srednji in južni Dalmaciji, Gonars in Visco v Furlaniji, Monigo in Chiesanuova v Venetu in Renicci v Toscani. Ta taborišča so bila namenjena Slovencem in Hrvatom z zasedenega področja in v njih so vladale nezonsne bivalne razmere, zaradi katerih je na stotine oziroma tisoče deportirancev (moških, žensk in otrok) umrlo.

Edina krivda internirancev je bila ta, da so bili pripadniki slovanskih narodov, izrecno poudarja avtor omenjene knjige o taboriščih. Kot rečeno, je ta taborišča neposredno upravljala vojska, in to zelo nemanj in nasilno tako glede prehrane kot zdravstvenih razmer. Zaradi tega je mnogo internirancev pomrlo. Po jugoslovanskih oziroma slovenskih virih je samo na Rabu umrlo 4.600 internirancev, v Gonarsu pa okrog 500.

Po splošnem prepričanju bo Capogrecova knjiga Ducejeva taborišča odločilno prispevala k oživitvi pozabljenega zgodovinskega spomina na to plat fašističnega preganjanja in tudi nečloveškega zatiranja dejanskih ali potencialnih nasprotnikov, ki so ga v Italiji ves povojni čas iz različnih razlogov prikrivali.

Ob tej priložnosti moramo še omeniti, da je pred kratkim izšla tudi knjiga o taborišču v Gonarsu, ki jo je napisala univerzitetna raziskovalka Alessandra Kersevan iz Vidma po večletnem raziskovanju v slovenskih arhivih in v vojaških arhivih v Vidmu in Rimu. V njem med drugim omenja posredovanje Vatikana, ljubljans-

skega škofa Rožmana, goriškega nadškofa Margottija in krškega škofa Srebrničja pri italijanskih oblasteh, da bi izboljšale razmere v taborišču in omogočile pošiljanje paketov s hrano in obleko internirancem. Od naše strani naj dodamo, da se je takrat v Gorici na pobudo msgr. Brumata v ta namen ustanovil v okviru škofije poseben center, ki je zbiral pomoč za internirance v Gonarsu.

O knjigi A. Kersevan je obširno pisala revija *Famiglia cristiana* dne 8. februarja, št. 6.

Alojz Tul

Janez Povše POVEJMO NA GLAS

Ko bo Dan spomina zaobjel prav vse

Naše rane se zares zacelijo šele tedaj, ko je vsakršna zamera odstranjena in ni več nuje, da bi kdo drug moral našo bolečino izplačati, ko ni več želje, da bi moral biti krivec kaznovan, in ne zahteve, da bi morali za svojo oškodovanost prejeti odškodnino. Rane torej prenehajo biti bolečina, kadar prevlada prepoznavanje, da zamera prinese le novo zlo, da bolečine preprosto ni mogoče izplačati, da nas še tako visoka kazen krivca ne more pomiriti in da ne obstaja odškodnina, ki bi nam poravnala, kar smo pretrpeli. Vse to velja na osebni kot tudi kolektivni ravni. Žal lahko rane boljijo leta in leta, celo desetletja, posebno ko so kolektivne, in zato si moramo na vso moč v dobro vseh prizadevati, da bi jih odstranili. Med takšna dejanja vsaj načeloma sodi nedavno sprejeti Dan spomina na begunce in fojbe. Italijanska država se je v tem primeru čutila dolžna, da se pokloni trpljenju in žrtvam svojih rojakov, ker doslej za njihovo bolečino nemara ni imela dovolj poslušnosti. Toda ob tem, politično tako rekoč soglasno potrjenem dejanju, so se upravičeno odprla vprašujoča razmišljanja.

Kot rečeno, je odstranjevanje ran v vseh smislih tehtno in etično dejanje, res pa je, da obstajata dve vrsti kolektivne sprave. Prva se zgodi znotraj istega naroda, ko postane nekega dne nujno odpraviti prizadetosti, poškodbe in krivice zaradi "do-

mačih" obračunov in iztrebljanj. V tem smislu v Evropi verjetno ni naroda, ki ne bi še vedno krvavel zaradi notranjih spopadov v času druge svetovne vojne. Ni naroda, ki ne bi bil še vedno kriv v odnosu do svojih rojakov, do tistih, ki jim je bilo prizadejano trpljenje brez ustreznega priznanja in primernega spoštovanja. Toda obstaja še druga vrsta kolektivne sprave, in sicer tedaj, kadar so v krvave dogodke vpleteni tudi drugi narodi, in torej ne gre za krivde in bolečine zgolj znotraj enega naroda. In kadar so v dogodke vpletene tudi žrtve drugih narodov - kar zagotovo velja za ozadje italijanskega begunstva in fojb - tedaj sprava zgolj znotraj enega naroda ne zadostuje in ne more zadostovati. Sprava znotraj enega naroda ima namreč v mislih le lastne žrtve, v tem primeru vse prizadete znotraj italijanskega naroda, pozablja pa na žrtve drugih narodov. In kadar so v dogodke vpletene žrtve drugih narodov, v tem primeru vsaj slovenskega in hrvaškega, tedaj je resnična in celovita sprava le tista, ki zajame rane vseh teh narodov in njihovih žrtev. Če do celovite sprave ne pride, se pogled za pre zgolj vase, zgolj v svoje ljudi, za druge nam ni prav nič mar, še več, drugi postanejo izključni krivci za vse, to pa ne odgovarja resnici, predvsem pa ne ustvarja lepšega današnjega in prihodnjega sožitja.

Z drugimi besedami: v duhu nove Evrope si je treba prizadevati za zares celovito spravo, ki bo upoštevala tragedijo vseh, v nasprotnem primeru se bomo vračali v preteklo zgodovino in se v luči tedanjega časa, brez poslušnosti drug za drugega, nekoristno delili.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO

34170 GORICA, PIAZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. 0481 550 330
FAX 0481 548 808
E-MAIL gorica@noviglas.it34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL trst@noviglas.it

UPRAVA

34170 GORICA, P.ZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 548 276
E-MAIL uprava@noviglas.it

www.noviglas.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK JURIJ PALIK

IZDAJATEL ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA

PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949

POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA ITALIJA 45 EVROV, SLOVENIJA 48 EVROV,

INOZEMSTVO 65 EVROV, PRIORITETNA POŠTA 85 EVROV

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

Intervju / Nadja Fabris

Vzpon k Lepemu in Dobremu na krilih glasbe

Ob zvoku in ritmu človekov duh zapleše. Da umetnost prečišča človeka, so vedela že antična ljudstva. Glas(ba) lahko iz človeka privabi najlepše in najboljše, ga združuje s sočlovekom, ga spreminja. O tem in drugem nam je marsikaj lepega povedala Nadja Fabris, po rodu Tržačanka, v zamejstvu znana pevka, članica zbora tržaškega Gledališča Verdi. Ob koncu prejšnjega leta je diplomirala iz muzikoterapije v Assisiju; veliko naporov posveča raziskovanju te nove vede in delu na tem področju. Za pogovor se ji iskreno zahvaljujemo.

Nam lahko kaj več poveste o svojem študiju v Umbriji?

Študij na asiški visoki šoli traja štiri leta. Predvideva 25 izpitov, delovno prakso pri javnih ustanovah in tezo. V drugih državah poučujejo muzikoterapijo na univerzah, v Italiji tega ni. Šola v Assisiju je najstarejša v Italiji, v njej predavajo odlični mentorji; izbereš lahko različne smeri. Vanjo prihajajo ljudje z vseh koncev in krajev; tudi to je zelo spodbudno, saj srečaš profesorje, učitelje, psihologe, študente medicine, glasbenike itd. Po vsem polotoku v zadnjih časih kar cvetijo številna podobna središča, ki so tudi drugače strukturirana.

Glasba je metaforična govorica, močnejša od govornice. Vi se že dolgo ukvarjate z njo. Nam lahko kaj poveste o tem in o vlogi, ki jo ima glasba v vašem življenju?

Glasba je res močnejša od govornice besede: to je bistvo muzikoterapije. Kaj pomeni glasba zame? To je globoko vprašanje. Z njo se ukvarjam 30 let. Pomeni mi seveda veliko. Glasba je zame sredstvo, s katerim klešem svoje življenje; sredstvo, da kaj več razumem o sebi, da bolj živim s seboj in z drugimi. Ko si nekje v miru s seboj, boš bolj živeti tudi z drugimi. Tega se na začetku nisem zavedala; to sem razumela šele kasneje. Muzikoterapijo sem želela študirati tudi zato, ker sem hotela razumeti kaj več o tem. Glasba lahko res spremeni človeka, če on to hoče. Vsakdo ima take ali drugačne psihične probleme, senčne plati. Nekomu uspe jih preseči, ker je psihično dovolj močan. Pred šestimi leti sem tako začela razmišljati o vsem tem in o študiju muzikoterapije. Ker je bilo tedaj veliko povpraševanja, sem morala čakati dve leti. Preden sem šla v Assisi, sem poskusila tudi drugje. Preizkusila sem se v nekaterih delavnicah v Ljubljani, ki so bile sicer različne usmeritve, a zame pomembne. Iskala sem kaj več o zvoku in transcendenci: to je skrivnost psihe. Gre namreč tudi za duhovno razsežnost, za to, da znaš sprejeti določeno situacijo. Vse gre prek sprejemanja, za kar pa moraš imeti prožen fizično-mentalno-psihičen razpon. To je dimenzija, ki je zame potrebna. To daje smisel vsemu delu. Pri muzikoterapiji gre vedno za reševanje težkih trenutkov; in prav v duhovnosti najdem nezamenljivo osnovo in zaslombo. Pomaga mi, da sem trdna, saj vsak terapevt mora biti v sebi dovolj trden. Pri tem delu ni dovolj znanje. Nisem psiholog po izobrazbi; toda v težkih trenutkih me duhovnost rešuje.

Glas(ba) je aktivna sila, ki vpliva na človeka, ga "pogojuje" na fizični, mentalni in čustveni ravni. Cilji muzikoterapije, ki se je v Italiji razvila zlasti v zadnjih 30 letih, so fizično in mentalno zdravje, razvoj potencialnosti neke osebe in sploh večja kakovost življenja. Muzikoterapija je sploh precej širok pojem. Kako ga pojmuje vi?

Res je tako. V zadnjih desetih letih je v Italiji več študentov muzikoterapije kot "porabnikov". Muzikoterapija se uporablja kot psihoterapija in rehabilitacija. Pomislimo na fizično zdravje: v primeru fizičnega handikapa mišice ne delujejo dobro. Glasba pomaga, da se določeni gibi počasi sprostito, če je za tem motivacija. Estetski čut pritegne človeka. Karkoli že rečejo ljudje, so psihoterapevti dokazali, da je človek vselej nagnjen k dobremu in lepemu.

Sam Dostojevski pravi, da bo lepota odrešila svet...

Prav tako. Lepo pomeni dobro. Človek prihaja na svet nepopoln; starši mu kljub vsej dobroti in dobri volji posredujejo vsaj nekaj, kar šepa. To je normalno. Rojeni smo tako rekoč z napako in vse življenje moramo to klesati: razumeti, sprejeti in težiti k dobremu-lepemu. Mišice niso "zabite", ampak "razmišljajo". Poglejmo psihosomatske bolezni: telo govori. Tudi če človek zanika določene potrebe, ono še vedno govori in ne moreš ga imeti za norca. Zato lahko trdimo, da mišica misli! Pri tem lahko tudi muzikoterapija veliko naredi. Saj ni treba tega razumeti; v to je treba se vdati. Tehnika ne bo rešila sveta; rešil ga bo vzpon k Lepemu. Podobno velja za mentalno zdravje: za psihotike, nevrotike itd. Seveda ni lahko, a nekaj se lahko naredi. Imam skupino psihotikov, res ni lahko.

Muzikoterapija deluje samostojno ali se pridružuje drugim terapijam?

Muzikoterapija, vzeta sama zase, nič ne pomeni, če se ne povezuje z drugimi terapevtskimi prijemi. Gre za interdisciplinarnost. To je nujno. Biti moraš v stiku s svetom, na človeka gledati v njegovi celovitosti, globalno. Bolj je slika celostna, učinkoviteje lahko posežemo. Kar se pa tiče terapevtskega dela, mora vsak muzikoterapevt imeti nadzornika (supervizorja), ki pregleduje terapevtovo delo. Vse gre preko mene: na srečanje s pacienti namreč nesem sebe, nadzornik pa bdi nad menoj. Po vsakem srečanju moram napisati poročilo, kar tudi pomaga pri razumevanju stanja.

Muzikoterapija se razvija prek odnosa. Oseba, ki pride v skupino, hoče nekaj spremeniti pri sebi; jaz mu pomagam, da se to zgodi, toda v "igro" sem vpletena tudi jaz z vsem svojim znanjem in neznanjem, s svojo občutljivostjo in pomanjkanji, z vsem tem, kar sem in kar nisem. V tej "igri" vidim svojo psihično shemo, svoje težave. Vsak človek, ki je pred menoj, je zame zrcalo; v vsakomer vidim delček sebe. Mi nismo eno - smo prizma! To

FOTO DPD

moramo videti, da potem lahko pomagamo. V terapiji govorimo o fizičnem in psihičnem, ne o duhovnem; to je moja zaslomba, moja moč. Sicer pa pride ven, tudi če nočeš.

Prizadevanja muzikoterapije težijo k boljšemu razvoju osebe in njenih potencialnosti. Danes veliko govorimo tudi o tem, da npr. otroci nimajo koncentracije; muzikoterapija je lahko učinkovita tudi na tem področju.

Pravijo, da še nerojenim otrokom služi poslušanje npr. Vivaldija ali Mozarta. Je to res?

Muzikoterapija ne priznava določeni glasbi določenega učinka. Gre za nekaj drugega. V resnici ne moremo vedeti, kakšen učinek lahko ima neka glasba na neko osebo. V zvočno identiteto vsake osebe je namreč vpletenih ogromno dejavnikov. Najlepša glasba lahko nekoga spominja na nekaj zelo hudega; in obratno. V procesu spoznavanja lastnega jaza lahko napišemo svojo bibliografijo preko glasb, ki smo jih imeli radi ali ne, in to zelo natančno. Ne obstaja pravilo, ker vse sloni na odnosu. Če nosečnica posluša glasbo, je to gotovo dobro, toda otrok ne sliši samo tistega. Sliši glas matere, zvoke, intonacijo, tudi če ne razume besed. Zvok gre preko besed. Otrok sliši zvoke očeta. Tako se začne ustvarjati njegov "zvočni habitat". Nekateri terapije se spuščajo prav v obdobje nosečnosti, človeka skušajo spet popeljati v tisti svet, ki je pojmovan kot najlepší, najboljši, najvarnejši; ta ostane v tebi in nihče ti ga ne more odvzeti.

Kako to poteka?

Zelo preprosto: z zvoki, nizkimi glasovi in ritmom.

Znan je tudi učinek uspavank na otroke...

Da, "terza minore", značilna za uspavanke, je prisotna v vseh kulturah. Svetovno priznani argentinski muzikolog Benenzon, pri katerem sem naredila tečaj in čigar metode se držim, govori o "zvočni celici",

ki jo imenuje "iso": so univerzalni iso, komplementarni iso, kulturni iso itd. V vseh kulturah ima poseben pomen "terza minore" ali binarni ritem srca.

Muzikoterapija pride v poštev tudi za odvisnosti?

V doktorski disertaciji sem obravnavala muzikoterapijo alkoholikov; tema je bila zanimiva tudi za šolo, saj področje še ni bilo poglobljeno. Tudi odvisnosti so neke vrste mentalne bolezni. Obstajajo pomanjkljivosti oz. "luknje", ki jih človek

maši z alkoholom ali kajenjem. Ne odklanjamo ničesar, ampak skušamo harmonizirati. Če zmorem videti črne in bele plati življenja, sem sposoben to in drugo mentalno "predelati", sem zdrav. Bolan človek tega ni sposoben.

Delo v skupini začnemo s t.i. sintonizacijo, človeku se približamo in na podzavestni ravni vzpostavimo zaupen odnos, kajti če nam kdo zaupa, tudi dovoli, da mu drugi pomagajo. Seveda, nihče ni popoln; življenje je stalna rast... Pri delu v skupini pride na dan tudi tvoja identiteta, ki ni nekaj statičnega. Nikdar ne moremo reči: sem to, kar sem, zamejec in amen. Naša identiteta se stalno dopolnjuje. In zdravljenje poteka tudi preko sprejemanja lastne identitete. Samo bolni ljudje mislijo, da so vedno enaki, ali hočejo to biti. Bilo bi zelo pametno, ko bi se tega zavedali nekateri politiki... Kdo ima namreč strah? Kdor ni gotov samega sebe. Strahovi zavirajo. Če jih ne moremo odgnati, jih pa lahko sprejmemo. Kdo bo rekel, da so to le besede, a dejansko je tako.

Kako poteka zdravljenje?

Zdravljenje lahko poteka posamično ali po skupinah. V delovni praksi sem imela vsako leto po dve skupini: alkoholike in psihotike. V goriški bolnišnici so mi dodelili sobo in mi kupili orff-instrumente. Tako delam že štiri leta, s psihotiki sicer samo eno uro na teden. Delam tudi individualno. Želela bi delati tudi z obolenimi z Alzheimerjevo boleznijo.

Kakšno mesto ima v muzikoterapiji improvizacija?

Po Benenzonovi metodi sloni vse na improvizaciji. Zberemo se v sobi, vsakdo se postavi, kamor hoče, in vzame instrument. Prižgem register in skupaj "proizvajamo" zvoke, improviziramo. Na začetku ne vemo, kaj se bo zgodilo. Zgovorna je tudi neverbalna komunikacija: kako se kdo obnaša z drugimi, kako se drži, kakšen odnos vzpostavlja z instrumentom in kaj improvizira. Vsak zvok je pomemben. Tudi tišina

je izredno važna: lahko je beremo v dobrem ali slabem smislu. Tišina lahko pomeni poslušanje, stik s sabo: to je cilj. Tišina pa je lahko tudi boleča: tedaj je kot jeklena ječa, ki ne dopušča, da bi se oseba izrazila. Glasbo sestavljajo ne le zvoki, ampak tudi pavze...

Dogajanje potem skupno "preberemo" kot partituro in pregledamo njen razvoj. V ljudeh, ki nimajo pojma o glasbi, najdemo ogromno harmonije in glasbene strukture. Občutek imaš, da ne veš, od kod glasba prihaja, kot da bi jo iskal nekje že napisano, dovršeno... Občutek imaš, da nisi ti, ki igraš, ampak da ti je dano. To so estetsko dovršeni trenutki: doživiš tisto lepo, ki je tudi dobro. To dogajanje gledaš od zunaj, odmaknjen. To so močni trenutki, ki zelo povezujejo skupino. Koliko glasbe je v človeku! To je čudovito! Imam cele škatle posnetkov: če bi bil kateri skladatelj v krizi, bi v njih našel ogromno navdiha in materiala.

Glasba in bolezen našega časa - stres: je tudi muzikoterapija lahko učinkovita rešitev?

Seveda je. To lahko tudi sami okušamo že doma. Nekateri imajo radi tišino, ki je pogosto najlepša. Če te tišina moti, je to lahko že alarmno znamenje. Nekaj ni v redu. Človek, ki ga moti tišina, ne zna biti sam s seboj.

Obstaja glasba, ki vzbuja melanholijo, ali pa taka, ki povečuje adrenalin...

Glasba deluje na fizični ravni, saj deluje na čutnost, ožilje in hormone, pa tudi na psihični ravni: lahko integrira ali dezintegrira psiho, priključuje podobe in barve.

Arpeggio npr. odpira svet podob. Ko slišim, da kdo izvaja samo arpeggie, to sprejemam in skušam kaj narediti, da osebo "potegnem" na tla. Znak zdravja je harmonizacija.

Nekje sem bral, da ljudsko petje utrjuje narodno zavest, pripadnost skupnosti.

Kaj vi mislite o tem?

Takoj bi rekla, da res utrjuje narodno zavest. Naše glasbene korenine nikoli niso in ne bodo preigrane. Seveda, glasba je lahko boljša ali slabša, je pa njeno gojenje izjemno važno. Naj povem nekaj osebnega: ukvarjam se tudi z narodnozabavno glasbo. Večkrat sem jo opustila in si dopovedovala, da tega ne bom več pela, češ da to ni več moj svet. To je pa moja in naša identiteta. Tudi ta glasba je pripomogla k moji rasti; dala mi je svoj pečat. Pomislimo na Avsenike, ki so glasbeno dovršeni in znani po vsem svetu. V vsem tem je umetnost. Sploh imamo Slovenci posebno harmonično strukturo: kjer smo trije, je že zbor. Slovenska ljudska glasba me tu pa tam pokliče. Sprašujem se, kaj je to, da "padem" vedno tja. To so pač moje korenine, ki jih ne morem zanikati: to je v meni, to sem jaz.

Rada imam etnično glasbo od vsepovsod: tudi avstralijansko ali tibetansko. V njej najdeš nekaj globekega, prvobitnega. Pomislimo tudi na rezijansko glasbo, ki je ena najbolj arhaičnih v Evropi: to je magičen krog, ki te prevzame.

Sprejeti svoje korenine je potrebno; jih pa gojiti je koristno.

Danijel Devetak

3

ČETRTEK,
19. FEBRUARIJA
2004

S 1. STRANI

Msgr. Rode...

Na tiskovni konferenci, ki je imela izjemen odmev v slovenskih sredstvih obveščanja, je nadškof Rode med vidnejšimi dosežki svojega službovanja na čelu slovenske Cerkve izpostavil izvršitev plenarnega zbora Cerkve na Slovenskem in ratifikacijo t.i. vatičanskega sporazuma, se pravi mednarodne pogodbe med Vatikanom in Slovenijo. Povedal je tudi, da je za napredovanje izvedel le dan po ratifikaciji, pa čeprav sam sicer ne povezuje svojega imenovanja za prefekta s tem pomembnim dejanjem. Ljubljanski nadškof je tudi povedal, da je doseženi sporazum

med Sv. sedežem in Slovenijo veliko dejanje, ki pomeni začetek novih, bolj umirjenih odnosov med slovensko državo in Cerkvijo samo.

Dr. Rode se je rodil 23. septembra 1934 v Ljubljani; doma je z Rodice pri Domžalah. Šolal se je najprej v Judenburgu, v Avstriji - v taborišču, gimnazijo pa je obiskoval v Lienzu in Buenos Airesu. Leta 1952 je stopil k lazaristom, teološke študije pa je končal v Parizu, kjer je tudi začel duhovniško službo. Po vrnitvi v domovino je na Teološki fakulteti predaval praktično apologetiko, teologijo nekrščanskih verstev, uvod v moderni ateizem in osnovno bogoslovje. Leta 1981 je v Va-

tikanu prevzel službo v papeškem tajništvu za dialog z neverujočimi. Do imenovanja za ljubljanskega nadškofa pa je bil od marca 1993 tajnik papeškega sveta za kulturo.

Dr. Rode je veliko predaval in objavljajl doma in v tujini, predvsem v Franciji. V slovensčini so med drugim izšla njegova dela *Mesec dni na Rdečem otoku*, *Živa verstva*, *Ožarjeno bivanje*, *Uvod v moderni ateizem*, skupaj z Antonom Stresom sta izdala *Kriterij krščanstva v pluralistični družbi*. Odmevni sta tudi deli *Spomin, zavest, načrt Cerkve na Slovenskem* ter *Za čast dežele*. Leta 1996 ga je francoski predsednik Chirac imenoval za viteza državnega

reda za zasluge.

Dr. Rodetu, ki je vedno imel poseben posluš za vse Slovence, ki živimo izven meja domovine, radi verjame, da je stežka sprejel odločitev sv. očeta, ki ga je spet priklical v Rim. V sedmih letih je na Slovenskem opravil ogromno dela, s svojim doslednim zavzemanjem za pravico javnosti in javnega nastopanja Cerkve in kristjanov pa je ustvaril dobre razmere za nadaljnje delo Cerkve na Slovenskem. Čas bo gotovo pokazal, da je bil velik vseslovenski dušni pastir. Zato mu v imenu naših bralcev iskreno čestitamo ob pomembnem imenovanju!

JUP

SKRIVNOST ZAKONSKE LJUBEZNI

p. Mirko Pelicon

OD RAZVAJENOSTI DO ZRELOSTI

Tako piše o sebi fant, ki je spoznal sebe in lastno zgodovino v Resnici spreobrnjenja: "Imel sem veliko družino, ki mi je v vsem pomagala in nudila lahko življenje. Zelo požrtvovalno so mi starši ugodili v vsem, v resnici sem prejemal preveč oziroma več, kot sem potreboval. Žal sem bil prepričan o tem, da so mi dolžni vse dajati; s tako držo polagoma nisem več cenil tega, kar so starši delali zame. Zaradi tega sem značajsko gotovo ošibel, se nisem mogel 'izklesati' in postati fant, ki se v življenju znajde. V trenutku, ko bi si moral sam zavihati rokave, sem odkril, da nisem sposoben tega narediti in da zaradi občutka samozadostnosti iz strahu sploh nisem hotel pomoči. V življenju sem zabredel in iskal tam, kjer najdeš samo žalost in obup. V najstniških letih sem - sicer malo prepričan - ob nedeljah obiskoval oratorij in rad stregel pri maši. Kasneje sem postal fant, ki je skrival svoje negotovosti in šibkosti v samozadostni držbi, prepričan, da so mamila zadostna tolažba in užitek. Leta in leta sem se kregal, lagal, jokal, dokler sem starše vprašal za pomoč. Utujen sem bil takšnega življenja; čeprav sem bil malo prepričan, da bom sebe spremenil, sem sprejel povabilo staršev, da vstopim v skupnost Cenacolo. Ta mi je pomagala razumeti, da ljubezen, odpuščanje in trpljenje, prepojeni z molitvijo, lahko postanejo veselje in radost. Izkušnja, da te kdo ljubi in da je v moči te ljubezni trd s teboj, ker te ima rad (koliko kriz in skušnjav sem imel, da bi zapustil skupnost), mi je da-

la novega zagona in samozavesti, da lahko iz svojega življenja nekaj pozitivnega storim, ne nazadnje za Gospoda; ta me je rešil prek ljubezni tolikih v skupnosti Cenacolo, da lahko rečem: novi človek sem."

Fant doma ni nikoli pral svojih oblačil, ni služil, da bi vedel, koliko velja denar. Imel je vse na razpolago: avto, motorje, udobne počitnice, vse ugodnosti. Starši so mislili, da ga tako imajo radi, sami pa so spoznali, da to ni bila prava ljubezen, ker so ga popolnoma onesposobili, da bi si kaj naredil sam. Vse je bil vajen prejemati na zlatem pladnju. "O, felix culpa!"

To je primer fanta, ki se je v srečanju s Kristusom popolnoma spremenil. Znal je "prebrati" svoje življenje v luči Gospodove ljubezni in najti novo pot, ki je zahtevala žrtvovanje in stisko, preko katerih je sam zrasel v zrelega človeka. S pomočjo drugih, ki so fantu pomagali krepiti voljo, je Gospod naredil v njegovem življenju čudovita dela. Ne da bi starše kdo osojal, so sami razumeli, da so v vzgoji marsikaj zgrešili, čeprav so bili prepričani o tem, da ga tako najbolj ljubijo. Fant se bo kmalu poročil, saj je postal sposoben za družinsko življenje.

4

Aktualno

Nesoglasja med srbsko in makedonsko pravoslavno Cerkvijo (2)

Makedonci: V 10. stoletju je bilo ozemlje današnje Makedonije sestavni del Bolgarije in versko je spadalo pod bolgarski patriarhat, saj je patriarh bival v Makedoniji vse do zatrtja tega patriarhata. Leta 1766 je makedonska Cerkve priključena carigraskemu patriarhatu in ostane v njem vse do prve balkanske vojne, ko leta 1912 pride Makedonija pod Srbijo in pozneje pod Jugoslavijo. Vse pravoslavne škofije v tedanji Makedoniji so se tedaj priključile srbski pravoslavni Cerkvi.

Po drugi svetovni vojni je bila ponovno ustanovljena država Makedonija. Leta 1958 je bil na Ohridu cerkvenonarodni sabor, kjer so sprejeli odlok o obnovitvi ohridske nadškofije z oblikovanjem ustave makedonske pravoslavne Cerkve kot avtokefalne - samostojne - Cerkve v okviru cerkvenopravne ednosti s srbsko pravoslavno Cerkvijo. Tedaj je bil srbski patriarh priznan tudi za patriarha makedonske Cerkve. To stanje je tedaj priznala tudi srbska pravoslavna Cerkve.

Makedonci s tem niso bili zadovoljni, zato so težili k samostojnosti. Sveti arhierijski sinod makedonske Cerkve proglasi leta 1967 neodvisno makedonsko Cerkve v sklopu skopsko-ohridske nadškofije. Srbska Cerkve, ki bi kot matična Cerkve morala novonastali organizaciji, makedonski Cerkvi, priznati samostojnost, tega do danes še ni storila. Tako so uradno stiki zelo hladni, čeprav nekateri makedonski teologi tudi študirajo v Beogradu.

Ob proglasitvi neodvisnosti je imela makedonska pravoslavna Cerkve samo tri škofije in dve v inozemstvu. Vsi škofje imajo po grškem zgledu naziv metropolit. Vernikov je v državi nekaj manj kot en milijon z 950 cerkvami in kapelami. Nekoč so imeli na tem ozemlju 86 moških in ženskih samostanov, danes je ostalo še nekaj moških in okoli 20 ženskih samostanov.

Samostojnost ali avtokefalnost je v pravoslavnem cerkvenem pravu izredno pomembno. Če katere Cerkve matična Cerkve ne priz-

na, je ne priznajo niti druge. Ko je bolgarska Cerkve leta 1878 razglasila samostojnost, jo je carigraska izobčila. Tako je ostalo vse do leta 1946. Vsako leto delegacija makedonske Cerkve obiskuje grob sv. Cirila v baziliki sv. Klementa v Rimu, vendar nikoli istočasno z bolgarsko delegacijo.

V maju 2003 je prišlo do napetosti med srbsko in makedonsko pravoslavno Cerkvijo. Srbski patriarh Pavle je imenoval škofa Zorana Vraniškovega za svojega eksarha - namestnika v Makedoniji, in nato še za episkopa na Ohridu. Njemu ali srbski pravoslavni Cerkvi so se priključili trije makedonski pravoslavni samostani. Makedonska pravoslavna Cerkve je na to takoj reagirala, saj meni, da je to njeno ozemlje, in novimoimenovanemu nadškofu odvzela naslov in položaj, ki mu ga je dodelil srbski patriarh Pavle. Reagirala je tudi državna oblast v Makedoniji in nadškofa pogojno obsodila na dve leti zapore, ker je opravljal službo božjo zunaj cerkvenih prostorov, brez ustreznega dovoljenja. Makedonska državna oblast zastopa stališče, da je ohranitev in obramba samostojnosti makedonske pravoslavne Cerkve in pravoslavnih samosta-

nov v interesu makedonskega naroda in tudi makedonske države. Celo letošnja božična poslanica, prebrana na pravoslavi Božič (6.1.2004), ki jo je napisal patriarh srbske pravoslavne Cerkve Pavle, pravi: "Od vernikov v Makedoniji zahtevam kanonsko in liturgično enotnost s srbsko pravoslavno Cerkvijo..." To dokazuje, da jemlje ozemlje države Makedonije po cerkvenopravnem gledanju za del srbske pravoslavne Cerkve. S tem se seveda ne strinja večina makedonskih vernikov, kot tudi velika večina menihov in duhovščine. Res pa je, da imajo samostani v Makedoniji veliko menihov, ki so Srbi. Prav tako na Hilandarju ni nobenega Makedonca, ampak so v srbskem samostanu samo srbski menihi. Podobni posegi srbske pravoslavne Cerkve v Makedoniji se običajno ponavljajo, ko je Makedonija politično in gospodarsko v krizi. Tedaj skuša srbska pravoslavna Cerkve izrabiti Srbe, ki živijo v Makedoniji, zlasti menihe srbske narodnosti, ki so v makedonskih samostanih, in tako oslabiti vpliv makedonske pravoslavne Cerkve, da bi jo na silo izničila ter jo ponovno tudi vidno privedla pod okrilje srbskega pravoslavja.

Ambrož Kodolja

**SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU A****ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO**

VILJEM ŽERJAL

7. NAVADNA NEDELJA*1 Sam 26,2-7-9,12-13,22-23; Ps 103; 1 Kor 15,45-49; Lk 6,27-38*

Kristjani hrepenimo po usmiljenju. Želimo si usmiljene starše; vsak človek naj bi bil do nas prizanesljiv, razumevajoč, dobrohoten. Še najprej si želimo usmiljenega Boga.

Pri vsaki sv. maši prosimo, naj se nas Bog usmili. Še pri pogrebu molimo 51. psalm: "Usmili se me, Bog, po svoji milosrčnosti" (v.1).

Za sv. Pavla je Bog bogat v usmiljenju (Ef 2,4). Toda Jezus zahteva usmiljenje tudi z naše strani, zahteva celo ljubezen do sovražnikov (Lk 6,27-35). Jezus se razhudi ob človeku, ki pričakuje do sebe usmiljenja, a sam ne zna odpuščati drugim (Mt 18,23-35).

Prvo današnje berilo prinaša zgled prizanesljivosti Davida nasproti Savlu, ki ga je hotel večkrat s sulico pribiti na steno. Kralj Savel je namreč bolehal za depresijo, ki ga je mučila s slepim sovraštvom do Davida in manjvrednostnim občutkom ter nevoščljivostjo. Mogoče mu je vse to zameglilo odgovornost za dejanja. Vsekakor je David izvolil trdo pot odpuščanja

in usmiljenja. To lepo izraža v današnjem psalmu, kjer opeva Boga kot milostljivega in usmiljenega; ki ne ravna z nami po naših grehih, ne vrača nam po naši krivdi (Ps 103,8-10).

Poveljevanje gre torej samo Bogu. On je v središču pozornosti. Vse je naravnano na Jezusa, ki je dal sam sebe v največjem ponižanju. Saj ga je vse zapustilo in izdalo ter vpilo: "Križan naj bo!" (Mt 26-27,22-23).

A je prav po trpljenju in smrti vstal kot nov, duhoven človek v slavo Boga Očeta (Flp 2,6-11). Sv. pismo ne neha vabiti človeka, naj bo dober. V Pregovorih govori: "Če je tvoj sovražnik lačen, mu daj jesti kruha, če je žejen, mu daj piti vode" (Prg 25,21).

Nemški duhovnik, pozneje celo škof, mi je pripovedoval, da je moral kot vojak v Rusijo. Tako je prišel v stik s številnimi ruskimi družinami, katerih dobrote ni mogel prehaliti. Podčrtal je, da se še danes čudi, da so bili ti ljudje do njih, okupatorjev, dobri. Če bi mu bilo dano na izbiro, bi šel še po vojni v dušnopastirstvo v Rusijo.

P. Placido Cortese, minorit z otoka Cresa, ki so ga nacisti zverinsko mučili in likvidirali v Trstu in nato najverjetneje kremirali v Rižarni, je tvegajl vse, da je lahko pomagal našim, slovenskim internirancem, med zadnjo svetovno vojno pri Padovi, pa tudi drugim nesrečnejem v tamkajšnjem taborišču.

"Dobrota je sirota", pravi pregovor, a nosi v sebi nabojske smrtnosti in vstajenja. To nam je dokazal in daroval sam Jezus, v njem pa brezštevilni kristjani, do danes.

Prvi človek, Adam, je iz prsti-zemlje, drugi Adam, Kristus, pa je od zgoraj (1 Kor 15,45-49). Prešinja ga Sveti Duh in

popolnoma preobrazuje, spreminja v Kristusu vsakega človeka, ki hoče živeti v njem in v njegovem Duhu. To nam pričuje naša vera v Kristusovo vstajenje. Kajti Kristus živi in zaradi tega daje življenje živim in mrtvim. Nam ga je že dal pri sv. krstu, ki je drugo rojstvo (Jn 3,3.5.7.13; 11,25), duhovno vstajenje.

Pričakujemo pa tudi telesno vstajenje. Krsta se posebej spominjamo in ga podoživljamo v postnem času, ki ga bomo začeli že v sredo, na pepelnico. Vesoljni cerkveni zbor, Vat. II., nam v konstituciji o svetem bogoslužju razlaga, da ima postni čas "dvojno nalogo. Z ene strani naj zlasti s spominjanjem krsta ali s pripravo na krst, z druge strani pa s pokoro pripravi na obhajanje velikonočne skrivnosti vernike, ki naj v tem času bolj vneto poslušajo Božjo besedo in se z večjo gorečnostjo posvečajo molitvi" (B 5,109).

Najlejša molitev, očenaš, nam je vzor vsake molitve. V njej izgovarjamo tudi: "In odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpuščamo svojim dolžnikom".

Jezus nas uči: "Odpuščajte in vam bo odpuščeno (Lk 6,37). Nadaljuje: "Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo" (Lk 23,34). Prvi mučenec, diakon Štefan, je molil za sovražnike, ko so ga kamnali: "Gospod, ne prištevaj jim tega greha" (Apd 7,60). Današnji odlomek iz evangelija je nabit s klici po odpuščanju in usmiljenju. Konča pa se tako: "S kakršno mero namreč merite, s takšno se vam bo odmerilo" (Lk 6,27-38).

Ključ do usmiljenja pa ostanejo poslušanje Božje besede, goreča molitev in post.

Pastoralno središče sv. Ivana v Gorici / Kristus ozdravlja naše notranje rane Zgodovina osebnih notranjih ran

V sebi nosimo božjo podobo, ki jo želi Bog razviti, vendar naletimo med življenjem na čustvene ovire. Vse, kar nam povzroča trpljenje, potiskamo v podzavest, ki je kot ledena gora za devet desetih zakrita. Le ena deseta v nas je zavestnega življenja. Če podzavestnih ran ne pozdravimo, zagnojijo, bolijo in povzročajo težave

hudo, ki ga nosi v sebi, s tabletkami in potiska vse v podzavest. Toliko ljubezni mora imeti do sebe, da se odloči, da ne bo teh ran nosil vse življenje. Da bi se laže zavedeli, katere vrste ran imamo v sebi, jih je pater analiziral po kategorijah.

Obstajajo rane, ki nastanejo zaradi telesnih bolezni, ki jih človek pretrpi. Pogosto

FOTO N. KLANJŠEK

drugim. Notranje ozdravljenje pa zahteva osebno molitev z Bogom o tem, kar me boli. Jezusa v vsej odprtosti prosimo, naj vstopi v tisto, kar nas je ranilo.

Drugo predavanje p. Marijana Šefa se je začelo s podrobnejšo analizo posameznih življenjskih obdobij, da bi laže doumeli, kje so nas ljudje in okolje ranili. Svoje stare rane namreč pozdravimo le, če se jih zavedamo in jih priznamo.

Rane se lahko pojavijo takoj ob spočetju dalje. Med nosečnostjo se vse, lepo in grdo, vpisuje v občutljivega otroka. Kar je bilo grdo, težko ali kruto za mater, pusti v njem sled, ga boli, vpliva na njegovo telo in stanje. Poleg tega prevzame otrok tudi dediščino svoje rodbine. Naši pokojniki za nekaj rodov nazaj so naša dediščina. Njihove pretekle zmote in nerazčiščeni vozli pustijo večkrat v nas rane, ki nas bremenijo skozi življenje.

Ob rojstvu je zelo pomembno, kako je otrok sprejet. Nesprejemanje povzroči strahotne rane. V obdobju do šole gradijo starši otroku temelje življenja. Čeprav se jim ne zdi, otrok vse razume, le da govoriti ne zna še dobro. V zgodnjem šolskem obdobju se pri otroku lahko marsikaj zaplete. Prav tako kasneje v puberteti. Takrat pornografija, s katero starejši ljudje kvarijo mlade, lahko naredi iz mladostnika divjaka. Tudi kasneje, ko se človek odloči za novo družino ali poklic, lahko prevlada borba ali dialog.

Med procesom zavedanja svojih lastnih ran mora človek težiti k temu, da zdravi svoje korenine, ne pa da utiši

dobimo rane zaradi razpoloženja, ko so naša čustva v raznih situacijah ranjena. Saj skušamo vse, kar nosimo ranjenega v sebi, obvladovati, vendar to povzroča v nas napetost. Posledica tega je depresija ali celo psihotična bolezen. 80% ljudi, ki prihaja v ambulante na zdravljenje, ima v resnici psihosomatske težave čustvene narave.

Dalje nastajajo rane zaradi naših slabih navad (preklinjanje, pitje) in raznovrstnih odvisnosti (alkohol, televizija, kompjuter, uživanje, mamila, igralnice). Rane nam povzročajo tudi življenje v stalnem sporu s kako osebo.

Tudi občutek manjvrednosti, ki smo ga dobili, ko so nas drugi poniževali in tlačili, nas blokira. Prav tako občutki krivde, ki si jih nismo odpustili. Med temi so lahko tudi neresnične krivde in te so slabše!

Rane povzročijo razne vrste strahovi, ki ostanejo v nas potem, ko smo v otroštvu in kasneje gledali šokantne prizore po televiziji ali v filmih. Ranjeni smo od vsakovrstnega spolnega nasilja. Prav tako zadajo rane magija, horoskopi in vedeževanje.

Težke so nazadnje rane neodpuščanja. Ker sami težko odpuščamo, moramo za to moliti, da se nam najprej razodene, kje je prišlo do rane, kaj nas je razdelilo. Le resnica lahko ozdravi. Ob tem se moramo tudi vprašati, ali smo bili samo mi ranjeni ali pa ima tudi drugi rano od nas. Nato molimo še za milost odpuščanja, saj Kristus ozdravlja, če ga prosimo. Brez odpuščanja v globini ni resnične sprave.

Harjet Dornik

V gledališču Miela v Trstu se nadaljuje niz prireditev v sklopu sugestivnega medkulturnega projekta Raz/seljani. V sredo, 11. februarja, je bil na sporedu večer, sestavljen iz dveh delov. Najprej so na filmskem platnu vrtili predzadnjo uspešnico režiserja Marca Bellocchia *L'ora di religione*, v katerem se v sanjsko očaranem vzdušju glavni junak spopada z vprašanjem svoje najgloblje biti in skuša najti svojo osebno vero in odrešenje v okolju, prepolnem hinavskih likov.

Filmu je sledila okrogla miza z naslovom "Verska pripadnost kot moč in šibkost". Za predavalniško mizo je sedelo kar nekaj govornikov, ki so si kot iztočnico predavanja postavili vprašanje, kako naraščajoča omahljivost italijanske tradicionalne verske istovetnosti mora obračunati z drugačnimi, čeprav včasih na prvi pogled podobnimi oblikami verskega, etičnega in družinskega značaja. Število priseljencev se je v naši domicilni državi v zadnjih letih znatno povečalo,

kar je neizogibno privedlo do srečanja raznih kultur in seveda verstev, včasih pa tudi do globokih razhajanj. Srečanje je potemtakem nudilo možnost soočanja različnih tipologij priseljencev, ki so vsak na svoj način prišli v stik z italijansko versko stvarnostjo.

Najprej pa je profesor na tržaški univerzi Giacomo Todeschini orisal značilnost današnje italijanske verske družbe, ki jo po njegovem mnenju veže na vero le antropološki dejavnik, ki se pretežno naslanja na gole "avtomatične" običaje, ki nimajo globljega ideološkega in kulturnega naboja. Nedeljski verski obred bi namreč postal del ustaljene življenjske navade. Prof. Todeschini je nato opozoril na globoko razliko, ki obstaja med pojmom katoličanstva, kot faktor nacionalne istovetnosti, in katoličanstvom, ki pa ima nek globlji etični značaj. Prvi primer je lahko dejavnik morebitnih sporov s pripadniki drugih verskih izročil.

Todeschinijeva kolegica

na tržaškem vseučilišču, zgodovinarica Tullia Catalan, pa se je poglobila v razširjeno miselnost, ki tradicionalno istoveti Trst s pojmom laičnega mesta. Laične korenine zalivskega mesta segajo že v konec 18. stoletja, ko je razsvetljeno vladanje Jožefa II. privedlo do verske strpnosti. Na tej podlagi je vse skozi 19. stoletje vladalo sožitje med različnimi tržaškimi verskimi izpovedmi, ki so nenehno vzpostavljale medsebojno permeabilnost in tudi gospodarske vezi. Moderna doba in gospodarski vzpon sta laično stran Trsta še bolj podkrepila.

Ahmed Faghi Elmi, predsednik urada za urejanje priseljencev v Trstu, je iz Somalije in pripada islamski veroizpovedi. Občinstvu je podal osebne izkušnje priseljencev, ki je ob prihodu v tujo stvarnost s težavo ohranil običaje in navade svoje vere. Kulturna posrednica kitajskega porekla Suzi Siok Hoe Koh pa se je poglobila v svojo duševno pot, ki jo je od začetnega imponiranega katoli-

štva privedla do prvih budižma in taoizma. Nevroznanstvenik Alessandro Treves pa je začrtal nekaj ključnih vprašanj, ki se v židovski skupnosti neprestano porajajo: ali biti zvest zakonom države, v kateri židje živijo, ali ostajati zvest očetovim zakonom? Pravica Irene Ochem pa se je navezala na besede prof. Todeschinija in izrazila svoje razočaranje nad verskim življenjem Italijanov: "V Nigeriji smo si predstavljali Italijo kot zibelko pravega katoliškega življenja. V resnici je pri vas goli običaj prevladal nad vero", je dodala Ochemova.

V pisnem sporočilu se je duhovnik Pierluigi Di Piazza poglobil v globoko dihotomijo, ki ločuje religijo od vere. Vera je namreč neka globalna komponenta človeka, ki presega politiko in kulturo. Religijo pa marsikdo lahko izrablja, da podkrepi sovražstvo med ljudmi. Zaključil pa je z mislijo: "Ni možen mir na svetu, dokler ne bo miru med verami."

Igor Gregori

Trst / Gledališče Miela

"Verska pripadnost kot moč in šibkost"

Vloga kristjanov v današnji družbi

Prispevek kristjanov k prihodnosti Evrope

V okviru Srednjeevropskega katoliškega shoda smo se srečali v Puchbergu na Gornjem Avstrijskem na znanstvenem posvetu na temo Družba in gospodarstvo na prelomu. Strokovnjaki iz srednjeevropskih držav so skušali ugotoviti, kakšna je dejavna vloga kristjanov in vseh ljudi dobre volje, kakor bi rekel papež Janez XXIII., v teh procesih. Družbeni prelom ni povzročila le tranzicija iz komunizma v demokracijo, pač pa je ta prelom širšega značaja in se z njim spoprijemajo družbe celega sveta. Ameriški družbeni teoretik Huntigton pravi, da ne prihaja le do spopada v družbah in gospodarstvih, pač pa do spopada civilizacij sploh. Najbolj jasen je ta spopad med muslimansko in krščansko civilizacijo, ki zavzema svetovne razsežnosti in se pojavlja na svetovni in tudi na manjših ravneh, kar potrjujejo tudi razprave o džamiji v Ljubljani.

Omenjeni strokovni posvet je bil zanimiv tudi zaradi udeležbe ljudi različnih strok, političnih opcij in interesnih združenj. Zbrali so se škofje, duhovniki in laiki različnih strokovnih in idejnih smeri in govorili o problemih odnosov v Cerkvah in družbi. Razpravljali so pomenu in vlogi vere pri razreševanju zapletenih družbenih, socialnih in političnih vprašanj našega časa. Avstrijska ministrica za žene, irski nadškof, ki spremlja življenje brezdomcev, profesor etike iz Leuwna v Belgiji, sociolog in teolog iz Dunaja, nadškof iz Reke so se lahko srečali z strokovnjaki iz Poljske, Slovaške,

Slovenije, Madžarske, Avstrije in Češke in v razpravah izmenjali izkušnje hitrih, zapletenih in bolečih prehodov, ki jih doživljamo kristjani in drugi državljani tega časa in prostora.

Spregovorili pa so tudi predstavniki gospodarske zbornice, sindikatov in različnih političnih strank. V ospredju je bilo vprašanje revščine, ki ima v različnih državah svojske razsežnosti. Vladajoči in gospodarski lobiji pa skušajo to vprašanje statistično čim bolj enostavno obdelati in zato zanemarjajo človeško plat revežev. V Evropi njihova stiska narašča, vedno večje število ljudi ostaja, kakor ugotavlja predstavnik avstrijskih železnih in vodilni socialni delavec škofije Linz ddr. Renoldner. Prizadevanje gospodarstvenikov je čim večji dobiček, to pa izloča vedno več ljudi iz proizvodnih in tako tudi ostalih družbenih procesov in jih odriiva v izolacijo oz. na družbeno obrobje. Družbeno odgovorni imajo zato nalogo, da skušajo najti nove poti za pravičnejšo družbeno ureditev. Predvsem pa je naloga kristjanov, da pomagajo odrinjenim, ne le da bodo preživel, pač pa da bodo mogli ohraniti človeka vredno in dostojno življenje.

Katoličani največje avstrijske škofije Linz so zelo dejavno posegli v te nove družbene procese, da bi mogli lajšati bedo revežev doma in tudi po svetu. Poleg razvejane dejavnosti Caritas so organizirali dušnopastirsko skrb za delavce v najtežjih delovnih pogojih. Tak primer smo si udeleženci lahko ogledali v železarni Vöst v Linzu, kjer je še

vedno zaposlenih okoli 11000 delavcev. V tej in v drugih tovarnah so tako organizirali župnijsko delo. Ko je prvič prihajal župnik med delavce in se pogovarjal z njimi, so mnogi debelo gledali, kaj bi njim. Polagoma pa je z laiški sodelavci organiziral pastoralno in bogoslužno dejavnost, na razpolago pa so delavcem tudi pri razreševanju njihovih osebnih in skupnih stisk, ki ob rastočih problemih brezposelnosti postajajo vedno bolj zapletene. Božičnica v veliki proizvodni hali je postala sestavni del njihovega težkega življenja. Gmote razžarjenega železa se tako prelivajo z solidarnostjo in upanjem, da je mogoče kljub težkemu delu preživeti. Geslo: Delam, da preživim, organsko raste v solidarnostno preživetje in celo vodilni v podjetju ugotavljajo, da je župnija postala sestavni del železarskega vsakdana. Seveda je bilo za to potrebno veliko poguma, presejanja predsodkov in predvsem krščanske velikodušnosti in človeške zrelosti. Kaj bi ob tem rekli kristjani in njihovi pastirji pri nas?

Pomembno družbeno vprašanje, ki budi tako tranzicijske kakor ostale dežele Evrope in sveta, je praznovanje nedelje in praznikov. Ne gre le za zapiranje trgovin, kjer smo se lahko iz Slovenije in Hrvaške pohvalili z ustreznimi pobudami, ki bodo upajmo v Sloveniji obrodili tudi zelene sadove. Gre predvsem za kulturno družinskih odnosov in za posvečevanje nedelje kot Gospodovega dne. Malikovanje

se danes razrašča v vse pore družbenega življenja in razžeda tudi človeka kot osebo. Po Lisabonski deklaraciji naj bi EU dosegla ustrezen gospodarski standard, postavlja pa se vprašanje ali se zavzemamo tudi za ustrezen človeški standard. Ali skratka hočemo postati tudi vedno bolj kvalitetni ljudje. To seveda ni tako enostavno. Nedelja nas z oblikovanjem pogovora z Bogom in med seboj k temu le spodbuja. Kakor so poudarili Linški škof Aichern in drugi udeleženci srečanja, niso dovolj le peticije in referendum, treba se je zavestno odločiti, da bo nedelja čas za globlje srečanje družinskih članov in za vsakogar, ne le za vernega, prilika, da se ustavi, razmisli o svojem življenju in se vpraša kako bolje naprej. Spominjam se župnika, ki mi je vedno dejal: Sprašujem se, kako rešujejo svoje vsakdanje, tedenske in posebno globalne življenjske zaplete ljudje, ki ne gredo k maši. Ne glede na to, ali gremo k maši ali ne, življenje prinaša vsakomur svojo težo.

Se marsikatero pomembno vprašanje smo odprli udeleženci tega posveta - iz Slovenije nas pa je bilo devet - ki smo ga skupaj organizirali iz Avstriji, Hrvači in Slovenci. Odmevna je bila tudi priljubljenost domačega škofa, o katerem so vsi govorili: To je naš škof. Morda o drugih vprašanih še kdaj, saj je simpozij opozoril na marsikatero nerazrešene dileme pri nas bodisi v državi kakor tudi v Cerkvah.

Janez Juhant

Slovenski klub-Kulturni dom Gorica / Predstavitev najnovejših pesniških zbirk Marija Čuka in Aceta Mermolje

Pogled na življenje in družbo s Čukovega in Mermoljevega zornega kota

Polica tržaških besednih ustvarjalcev je bogatejša za dve pesniški zbirki. V grafično prikupni obliki sta namreč pred nekaj meseci izšli pri Založbi tržaškega tiska antologiji že izdanih, pa tudi še neobjavljenih pesmi Marija Čuka in Aceta Mermolje. Dvojezični zbirki *Ugrizi-Morsi* in *Na robu lista-A bordo pagina*, ki ju je mojstrsko prevedla Darja Betocchi, sta bili protagonistki na večeru v Slovenskem klubu v torek, 10. februarja. Umetnika je predstavil prof. Miran Košuta in najprej poudaril, da sta bila Čuk in Mermolje zaradi biografskih, študijskih in poklicnih izbir označena za "zamejska pesniška dvojčka", kar pa bi težko potrdili tudi za njuni umetniški poti, ki sta si različni in samostojni. Združilo ju je le kritično predalčkanje, je še dodal Košuta in nato predstavil gosta v Gregorčičevi dvorani.

Mermolje se po petih letih vrača v areno slovenskega pesniškega življenja z zbornikom že napisanega, da bi potegnil črto in pogledal na opravljeno pot. Za skok v čas je izbral trideset besedil, prav toliko, kolikor je let pesnikovega ustvarjanja. Poleg tega pa ima to delo še dodano vrednost: *Na robu lista* je prva monografska izdaja Mermoljevih poezij prevedenih v italijanščino. Mermoljevo liriko preveva glo-

FOTO KROMA

boka zaskrbljenost za moralno uso- do sveta, blizu mu je neokrepusko- laristično gledanje sveta. Prizade- to srce krehkega lirika grenijo bi- vanjske stiske, odgovore išče z ve- liko občutljivostjo in ranjeno dušo. Izbrane pesmi prikazujejo pe- snikov razvoj iz otroških let v mla- dost, ki se v prvi vrsti prepoznava v razumu in racionalnosti. Trezni raz- mislek pa ne prinaša življenjske sreče. In resignirano začenja opazo- vati življenje, ki je brez mladosti in mitov. "Stvarnost ubija, ostaja po- tovanje, poezija ... strah pred potjo pomeni konec potovanja".

V *Ugrizih* najdemo neobičajne- ga Čuka, je opozoril Košuta, saj se

nam prikazuje bolj senčen pesnik. Čukov lirizem osvešča prepričanje, da se bivanju in kaosu ne moremo izogniti, lahko se mu le nasmehni- mo. In zato se pesnik izogiba zanj značilnemu ludizmu ali ironiziranju in pogled obrne vase: zareže v glo- bine duše.

Na začetku poti je sam, odtujen, v brezpotju in brez izhoda. A rodi se Eva, "rdeča jagoda omame", križ in edina radost, edini izhod iz da- našnjega nihilizma. Sprva je pesnik brezčuten, a potem le najde pot do nje. Utvara pa kaj kmalu izpuhti in ljubimca se oddaljita: zmaga raz- cep na dvoje ločenih jazov. Moški odide brez ženske in čaka ga nepre-

trgana veriga črnih dnevo, ki dr- sijo proti črni piki.

Predsednica Slovenskega kluba Milica Kravos je nato predala be- sedo gostoma. Oba sta si postavi- la pravzaprav večno vprašanje vseh besednih ustvarjalcev: kako drugi doživljajo njihovo poezijo, ali jim kaj pomeni? Odgovorov je seveda toliko, kolikor je bralcev, vprašanje pa ostaja nerešeno. Čuk je k temu dodal, da mogoče bralci razumejo pesmi bolje kot sam avtor. Medtem ko se Mermolje redno oglašja preko dnevnega in revijalnega tiska, je Čuk vrsto let obmolnil. "Ni pa trav- me belega lista", je poudaril, ker, kot sam pravi, rad piše, če ima kaj povedati bralcem. Katero pa je po- slanstvo pesnika? Lirik skuša izražati samega sebe in svet, ki ga vidi. Skuša zaznamovati svoj čas.

O težkočah prevajalskega dela je spregovorila Betocchi, ki se je morala včasih oddaljiti od origi- nala, da bi ohranila ritem in pesem izvirnika. Veliko je bilo posvetovanj z avtorjema, bila sta "tolerantna", je poudarila. Vsi (z Miranom Košu- to na čelu) so si bili složni, da so pre- vodi mojstrski, izražajo visoko u- metniško moč.

Predstavitev pesniških zbirk so ponovili tudi v goriškem Kulturnem domu, kjer sta minuli četrtek, 12. t.m., pesnika poudarila predvsem svojo navezanost na Gorico in širšo Goriško, a tudi izpostavila svojo umet- niško besedo, ki je, tako Mermolje, "zdržala čas, saj sam pri sebi ugo- toviš, da se v treh desetletjih nisi ve- liko spremenil in v pesniški besedi iščeš odgovore na ista vprašanja." **Matjaž Rustja**

NAPOVEDNIK

RADIO SPAZIO 103, SLOVENSKE ODDAJE (OD 20.2. DO 26.2.2004)

Radijska postaja iz Vidma od- daja na ultrakratkem valu s frek- venci za Goriško 97.5, 91.9, Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko do- lino 95.7 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz). Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od pone- deljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:

- **Petek, 20. februarja** (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni desert iz diskoteke 103. - Šopek narodnih viž. - Zborovski kotiček. - Obvestila.

- **Ponedeljek, 23. februarja** (v stu- diu Andrej Baucon): Glasbeni lističi z Andrejem: zanimivosti in infor- macije.

- **Torek, 24. februarja** (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da... glas- bena oddaja z Matjažem.

- **Sreda, 25. februarja** (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Pepelnico razmišljanje o napredku. - Izbor melodij.

- **Četrtek, 26. februarja** (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: Po- snetki z naših kulturnih prireditvev. - Glasba iz studia 2.

Z 2. STRANI

Obletnica podpisa...

Naj mimogrede omenimo le, da je tedaj iz raznih razlogov za Italijo optiral tudi mnogo Slovencev in Hrvatov. Nek istrski begunec pa mi je sam pripovedoval svojo begunsko zgodbo. Kot istrski Hrvat je bil kot vojak mobiliziran v posebni bata- ljon. Kot ujetnik zaveznikov je nato prestopil v jugoslovansko armado. S prekomorsko brigado je bil med osvoboditelji Trsta. Ob umiku osvoboditeljev iz Trsta se je vrnil v Istro in bil demobiliziran. Doma je našel revščino, optiral za Italijo in prišel v Trst. Torej. Optanti ali pregnanci. Ubežniki ali propagandno privabljeni. Dejstvo je, da je velika večina Italijanov, ki so zapustili Istro, opti- rala za Italijo in se s svojim imetjem po predpisih izselila iz Istre. Nedvomno so nekateri optirali pod pri- tiskom raznih okoliščin, t.j. novih oblasti, ki jim niso bile naklonjene in so se jih hotele rešiti. Nedvomno so nekateri Italijane zato tudi ustrašovali. Imel sem pa priložnost govoriti z mnogimi, ki so mi pove- dali, da so jih ustrašovali tudi lastni ljudje, ki so stopili na stran novega režima iz sosedskih, družinskih, družbenih in razrednih razlogov, da o upravičenem strahu s fašizmom kompromitiranih ljudi ne govorimo. Ne pozabimo pa tudi na italijansko propagando na tej strani meje, ki je Istrane vabila na svobodni in de- mokratični zahod, in tiste, ki so ostali na totalitarnem vzhodu je dolga leta označevala preprosto kot komunistične kolaboracioniste in izdajalce italijanskega naroda.

Danes se pozablja, da so tisti, ki so ostali doma, rešili število in čast italijanske manjšine v Istri. Tako kot so naši predniki rešili slovensko manjšino, ker so ostali doma, na svoji zemlji, ko je Italija zasedla naše kraje.

Nekateri zainteresirano na te stvari pozabljajo in tako pomagajo pri mešanju pojmov, mladi pa tega sploh ne vedo, ker jim nihče tega ni povedal.

Zato je prav, da jim natočimo či- stega vina.

NA REŠETU

"Z jezikom smo ali nismo"

Tako je v svojem govoru pouda- ril dobitnik letošnje Prešernove na- grade na Prešernovi proslavi v Cankarjevem domu v Ljubljani. Kot bi se idealno navezal na "Skrbimo za slovenski jezik" iz intervjuja Na- taše Sosič, o katerem smo že govorili. Zdi se, da smo res Slovenci iz obrobja bolj občutljivi za sloven- ščino kot Slovenci v matici.

Govornemu in jezikovnemu raz- voju so bile tudi posvečene tri od- daje ciklusa *Otrok čez dosežke in pregrade*. To so zanimive oddaje, v katerih programistka Tatjana Caha- rija v sproščnem, vendar strokov- no poglobljenem pogovoru z reha-

bilitacijsko pedagoginjo in logope- dinjo Martino Ozbič analizira teža- ve v razvoju otrok v predšolskem in šolskem obdobju. Oddaja je na spo- redu vsak četrtek ob 8.10, nisem pa zasledila, da bi jo ponavljali, čeprav bi zanimala širok krog staršev, ki ob tisti jutranji uri ne slišijo oddaje, tudi ker peljejo otroke v šolo ali vrtec, bi ji pa z veseljem prisluhnili, saj mar- sikdaj ne vedo, kako bi se s takimi problemi in problemčki spopadli.

V zadnji oddaji, namenjeni govornemu razvoju, sta voditeljica in mag. Ozbičeva razpravljali o dvojezično- sti in o zgodnjem učenju tujih je- zikov. V sorazmerno kratki oddaji je

bilo izrečenih veliko misli, ki bi jih bilo primerno še razširiti in poglobli- ti. Zelo mi je bil všeč poudarek Mar- tine Ozbič, da mora dvojezični otrok rasti z zavestjo, da sta oba jezika staršev enako pomembna, da ima- ta oba isto veljavo, isto vrednost. Prav tako pa tudi njeno prepričanje, da bi se morali naši someščani pred angleščino učiti jezika sosedov, s katerimi živijo. Ko je pripovedovala anekdoto iz svojih otroških let, ko je bila zmedena, če je mama začela z njo govoriti italijansko pred Itali- jani, sem se spomnila na podobno doživetje. Tudi jaz sem opazila za- drego, zmedo in odpor svojega otro- ka, ko sem začela z njim govoriti ita- lijansko v družbi ljudi, ki niso razu- meli slovensko, na drugi strani pa začudenje italijanskih sogovornikov, da otrok ne zna italijansko. Niti na konec pameti jim ni prišlo, da je

enako - ali še bolj - čudno, da oni ne znajo prav nič povedati otroku po slovensko. Všeč mi je bilo tudi, da je bila Martina Ozbič nekoliko za- držana, kar se tiče zgodnjega učenja tretjega in četrtega jezika. Ozbiče- va je poudarjala, da bi moralo biti tako učenje igrano, ne pa da ga prav to učenje obremenjuje in odteguje od iger in sprostitve. In da se veliko- krat za angleškimi vrtci ali tečajji skriva poskus uveljavljanja statusa staršev.

Morda je to stremljenje za uspešnostjo, ki naj bi ga dalo znanje jezikov, vidno še bolj v Sloveniji kot pri nas. In kam to pelje? Da na- grajujejo v Ljubljani rokometaše v angleščini, da predstavica iz Slove- nije v Štarcancu kot samo po sebi umevno nagovori prisotne v ita- lijansčini, itd.

NLP

11. januar 1964 - 11. januar 2004

Meškovo slovstvo

Meškovo slovstvo je polno ljud- skega mišljenja in ljudskih simbo- lov. Vsak pisatelj je toliko spreten, kolikor mu uspe orisati ali opisati doživljaje določenih trenutkov. Iz tega spoznamo, da so hudi trenu- ki kaotični, vendar pisatelj iz teh kaotičnih trenutkov izlušči spozna- nje, da se takih trenutkov ljudje izo- gibajo, on pa iz teh trenutkov izlu- šči marsikatero resnico o življenju in svetu, ki bi drugače ostala prikri- ta. Hudi trenutki prinašajo resnico, ki si jo običajno ljudje v vsakdan- njem življenju zakrivamo ali od nje bežimo. Ta človekova bolečina, ki se odraža v Meškovih delih, je e- nako doživeta med bogatimi in re- vnimi. Zgodaj je kot pisatelj spoz- nal dejstvo, da je življenje mnogo več kot kup osebnih želja. Tako je

pogosto, tudi v pridigi, omenil: "Človek obrača, Bog pa obrne!" Ostal je sin slovenskega podeželja. Iz rojstne Prlekije ga je življenje pe- halo preko Slovenskih goric, mimo Ptuja, Celja, Škocjana ob Klopinj- skem jezeru, Šentanela nad Pre- valjem, Marije na Zilji. To so njego- ve življenjske postojanke, dokler ni 15. avgusta 1921 prispel na Sele nad Slovenj Gradcem. Tukajšnje domovanje mu je zmotila samo druga svetovna vojna, ko se je zna- šel v begunstvu od Maribora, Hr- vaške in Srbije.

Najmočnejši dejavnik pri vsa- kem literatu je njegov osebni iz- hodiščni besednjak. Literarna beseda ni podvržena samo literarnim zakonitostim, ampak tudi tokovom časa, rodu, časovni aktualnosti, ki

jo odseva duh časa, v katerem je nastajala. Ko ga obravnavamo kot literata, moramo upoštevati dej- stvo, da je bil njegov prvenstveni namen spregovoriti nekaj o življe- nju, obenem pa se nasloniti na živ- ljenjsko verodostojnost.

Meškov slovstveni opus je tesno povezan z ljudskim izročilom. To daje trdnost njegovim literarnim te- mam. Življenje in usoda sta mu namenila hriboviti svet. Njegov živ- ljenjski prostor je bila Koroška in do nje je vedno imel neko spošto- vanje, še več, bil je predan in nak- lonjen v besedi in življenju.

Anton Slodnjak pravi, da je po- leg Finžgarja znal Meško ločevati med literaturo in duhovniškim stanom, med žanrom ali umetniškim upodabljanjem življenja in poslan- stvom duhovnika, med potrebami knjižno pisane besede in nabožno besedo. Čeprav je eno in drugo tu- di domiselno povezoval.

Pisanje mu je pomenilo izrazito notranjo potrebo, bilo mu je po- dobno, kot sta pri človeku dihanje in prehranjevanje. Ni bil konfliktna oseba, zato tudi ni izgubljal ener- gije v sporih ali čenčah; svojo ener- gijo je usmerjal v dobre medseboj- ne človeške odnose in ustvarjal- nost. Nikoli ni hlastal za divjimi vse- binami življenja, ampak je bil spo- soben biti srečen v tišini, ko se je rahločutno spajal s koroško naravo, dokler se ni dokončno spojil z njo. Tisti ki, vsaj malo piše, ve, da sta zbranost in mir temeljni smer- nici za pisno besedo, zlasti še za tisto, ki ima pomen in tudi svojo težo. Za kreativno pisanje sta po- trebna asketsko življenje in ne pre- tirano družabno življenje. Vse to je bilo Mešku na voljo na Selah, zato je tudi snoval in pisal ter bil sposo- ben vse te sestavine med seboj zli- ti v ubrano vsebino in obliko.

Ambrož Kodelja

Zanimiva knjižna novost / Založba Einaudi Ducejeva taborišča

Pri turinski založbi Einaudi je pred nekaj tedni izšla knjiga "I campi del duce" (Ducejeva taborišča) s podnaslovom "L'internamento civile dell'Italia fascista (1940-1943)" (Civilno inter-

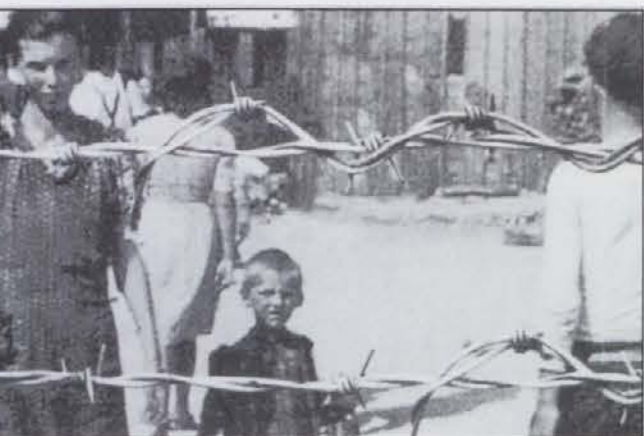
niranje fašistične Italije 1940-1943). Avtor 322 strani debele knjige je Carlo Spartaco Capogreco (roj. 1955), docent na fakulteti za politične vede v Kalabriji in vodja mednarodne Fundacije Ferramonti, družbenokulturne ustanove, ki kritično raziskuje italijansko polpreteklo zgodovino in si na tej podlagi prizadeva za mir med narodi.

niranje fašistične Italije 1940-1943). Avtor 322 strani debele knjige je Carlo Spartaco Capogreco (roj. 1955), docent na fakulteti za politične vede v Kalabriji in vodja mednarodne Fundacije Ferramonti, družbenokulturne ustanove, ki kritično raziskuje italijansko polpreteklo zgodovino in si na tej podlagi prizadeva za mir med narodi.

Knjiga - o kateri je poročal tudi dnevnik Corriere della sera - je sad Capogrecovega več kot 20-letnega raziskovanja in popotovanja po fašističnih internacijskih taboriščih, nepoznanih in nepriznanih "kra-

jih spomina". Ob tem je obiskal številne italijanske in druge evropske arhive, vzpostavil plodne stike z mednarodnimi strokovnjaki in ustanovami (med drugimi tudi z ljubljanskim Inštitutom za

bra izbrisan, saj so bile barake skrbno porušene do tal. Avtor, ki se je zgražal, ker je med raziskovanjem po vsej Italiji in Dalmaciji marsikje našel na kakega mlajšega župana, ki sploh ni vedel za obstoj taborišča v občini, 'osuplo navaja tudi besede nekdanjega predsednika Cossiga, ki je v Nemčiji l. 1990 izjavil, da "mi, Italijani, nismo poznali grozot koncentracijskih taborišč", še bolj pa je prebledel, ko je premier Berlusconi septembra lani izustil znani stavek: "Mussolini ni nikdar umoril nikogar, ampak je ljudi pošiljal na dopust..."

novjšo zgodovino in tržaško Narodno in študijsko knjižnico), pa tudi zbral osebna pričevanja več kot 50 preživelih internirancev. Iz vsega tega je sestavil mozaik, ki zgovorno pravi o nečloveškem ravnanju fašistične tiranije, o taboriščih

Capogreco že na prvih straneh navaja, da so "taborišča silila zapornike k strogi in izredno hudi internaciji, ki je privedla do smrti na tisoče ljudi, tudi otrok. In vendar," nadaljuje, "se v naši državi ve še malo ne le o tistih dogodkih, ampak tudi o samem obstoju italijanskih koncentracijskih taborišč med drugo svetovno vojno." Razloge za zakrivanje odgovornosti Ducejevega režima najde v povojnem zaviranju preiskovanja o italijanskih vojnih kriminalcih, v minimizaciji zaradi krvoločnejših zablod nacizma, pa tudi v ravnanju levičarskih in antifašističnih političnih sil, ki so po vojni raje poudarjale zasluge odpornišva. Tako so zameglili resnico o krivdah dvajsetletne fašistične diktature. Avtor obsoja "zavajajoče in nevjgojno" psevdozgodovinske pisarje, ki je ustvarilo mit in stereotip "dobrega Italijana", obenem pa skuša postaviti z dokaj podrobnim zgodovinsko-geografskim prikazom pod žaromet premo poznano tematiko.

Gre vsekakor za koristno in dobro dokumentirano knjigo, ki lahko pripomore k boljšemu poznavanju razmer, ki pravemu vrednotenju spomina in - posledično - sprave. Vredno jo je vzeti v roke (in, zakaj ne, komu darovati), saj vsebuje res veliko zanimivih podatkov. Nevednost in "amnezija" nimata več alibija.

DD

Ob umetnikovem 95. rojstnem dnevu Sgarbijev poklon Mušiču

Vittorio Sgarbi in direktorica Pokrajinskih muzejev Raffaella Sgubin (DPS)

"Pesniki in umetniki so duša krajev." To je bila osrednja misel najbolj znanega italijanskega likovnega kritika in poslanca Vittoria Sgarbija, ki se je prejšnji četrtek, 12. l.m., s predavanjem o umetnosti Zorana Mušiča poklonil goriškemu umetniku ob njegovem 95. rojstnem dnevu.

Izzivalen in polemičen, nasprotnik vsakršne banalnosti, a vsekakor privlačen in izredno spreten govornik, je Sgarbi tudi tokrat privabil tako množico ljudi, ki bi napolnila še največjo goriško dvorano. Pred izbranci, ki jim je uspelo najti kotic v veži palače Attems v Gorici, kjer je antološki pregled Mušičevih del na ogled do konca maja, je na začetku posvetil nekaj besed apoteozi svojega jaza ter napadu na "topoumne in zločinske arhitekture, ki se znašajo nad umetniško dediščino," nato pa je z eno svojih mojstrskih sintez zarisal Mušičev umetniški portret in podaril poslušalcem pravi užitek. Po-vedal je, da je bil spomin na tragedijo največja Mušičeva dobrina; lirični in samotarski umetnik, ki se ni prepoznaval v nobeni skupini in struji, je namreč na platnu preobražal spomine in najgrenkejšo bolečino v zlato, ki se dviga iz blata. Gre za opus eksistencialista in individualista, ki pa je hkrati univerzalen, saj pred njim ne more nihče ostati ravnodušen. Mušič ni hotel hoditi po že prehojenih poteh; pri slikanju znanih konjičkov se je navezoval na primitivno slikarstvo; na svet je hotel gledati kot prvi človek. Njegovi zadnji portreti pa so skoraj podobe iz onstranstva. "Bolj kot slikar," je rekel Sgarbi, "je Mušič pesnik: slika občutja, ki jih doživljamo ob branju najbolj bistvenih pesnikov, pesnikov duše... To je slikarstvo, ki je postalo misel in beseda."

čev umetniški portret in podaril poslušalcem pravi užitek. Po-vedal je, da je bil spomin na tragedijo največja Mušičeva dobrina; lirični in samotarski umetnik, ki se ni prepoznaval v nobeni skupini in struji, je namreč na platnu preobražal spomine in najgrenkejšo bolečino v zlato, ki se dviga iz blata. Gre za opus eksistencialista in individualista, ki pa je hkrati univerzalen, saj pred njim ne more nihče ostati ravnodušen. Mušič ni hotel hoditi po že prehojenih poteh; pri slikanju znanih konjičkov se je navezoval na primitivno slikarstvo; na svet je hotel gledati kot prvi človek. Njegovi zadnji portreti pa so skoraj podobe iz onstranstva. "Bolj kot slikar," je rekel Sgarbi, "je Mušič pesnik: slika občutja, ki jih doživljamo ob branju najbolj bistvenih pesnikov, pesnikov duše... To je slikarstvo, ki je postalo misel in beseda."

7
ČETRTEK,
19. FEBRUARJA
2004

Literarni natečaj / Nagrajevanje v kavarni San Marco

Trst, ob meji zapisana beseda

Italijanski pesnik Luciano Erba in pisatelj ter esejist Predrag Matvejevič sta glavna zmagovalca 6. mednarodnega literarnega natečaja "Trieste Scritture di Frontiera 2003 - Trst, ob meji zapisana beseda 2003".

Nagrajevanje je potekalo v soboto, 7. januarja, v kavarni San Marco v Trstu, ki književni navdih zelo dobro pozna. Veliko je bilo slavni piscev, ki so v kavarni v ul. Battisti ustvarjali in delili s kolegi svoje poglede na literaturo in življenje. Prav Trst je ponujal zgodovinsko zaledje, primerno za eksperimentiranje, ki je v preteklosti doseglo izredne podvige. Italijanska, slovanska, grška, židovska, nemška kultura so nudile svoj doprinos, brez katerega bi si težko razlagali

razcvet književnosti v "mestu v zalivu". Stendhal in Burton, Slataper in Cankar, Joyce in Svevo, Weiss in Saba, Pahor in Rebula, Tomizza in Magris so umetniki, ki pričajo, da je in je bilo mesto vedno dejavnik moderne kulture, prehod, preko katerega sta tržaška in evropska kultura vzpostavili ploden dialog.

Luciano Erba, eden izmed najpomembnejših glasov sodobne italijanske poezije, se je rodil v Milanu leta 1922. Bil je prijatelj drugega po-

membnega predstavnika "katoliške književnosti" 20. stoletja, p. Davida Marie Turrolda. Erbovo poezijo sestavljajo pretežno drobci življenja, spomini, ki nastanejo in umirajo v sebi, take bežne misli, ki se porajajo v osebi, ki je zaposlena z drugimi zadevami, ne s književnostjo. V pesnikovih verzih so prisotni biografski podatki, prežeti s prodorno refleksijo o človekovi eksistenci, v katerih se vsekakor nenehno poraja avtoironija. Prvo nagrado v sekciji za že objav-

FOTO KROMA

ljeno poezijo si je Erba zaslužil za zbirko *Nella terra di mezzo*.

Z delom *L'altra Venezia* je Predrag Matvejevič prekosil ostale konkurente v sekciji za že objavljeno prozo. Široko ob-

činstvo ceni Matvejeviča, ki se je rodil leta 1932 v Mostarju, predvsem kot prodornega, a hkrati rahločutnega intelektualca, ki je vedno gojil pojem dialoga, tudi takrat, ko je orožje prevladalo. Po padcu

berlinskega zidu je kot pozoren opazovalec geopolitičnih dinamik vedno opozarjal na zloglasne "demokrate" (to so le formalne demokracije, v katerih družba ni nikoli uživala pravih demokratičnih pravic), ki so nastajale v vzhodni Evropi.

Med ostalimi zmagovalci gre omeniti posebno priznanje, ki ga je žirija izvedencev podelila domačemu pisatelju in novinarju Dušku Jelinčiču za delo *Tema na pomolu*, ki se v italijanskem prevodu glasi *Scacco al buio*.
Igor Gregori

Nov prevod

Srečko Kosovel že vdrugič pri tržaški... Zlati veji

V Trstu pri italijanski založbi *Il Ramo d'Oro* je pred dvema letoma začela izhajati zbirka - imenovana *L'armonica* (harmonika) - drobnih oštevilčenih knjižic - zgibank v nizki nakladi 500 izvodov, ki bodo najbrž že zavoljo tega prej ko slej postale bibliofilsko zanimive in nemara celo prave dragocenosti. Vsebovale pa bodo le krajše avtorske spise in majhne pesniške izbore. Za leto 2002 so bili objavljeni ti avtorji: 1) Gianni Stuparich:

Febbraio 1902 (Februar 1902); 2) Claudio Grisancich: *Sul ponte della Roja* (Na Rojinem mostu); 3) Srečko Kosovel: *Poesie scelte - Kons* (Izbrane pesmi); 4) Sergio Miniussi: *L'avvocato praghese* (Prški odvetnik) in 5) Guido Sambo: *Son vigne' ciorte* (Prišel sem pote - v tržaškem narečju). Vsaka posamezna knjižica stane 5 evrov, kdor pa naroči vseh pet, ki stanejo 25 evrov, dobi zanje na koncu letnika brezplačno mali etui.

Nas seveda zlasti zanima tretja "harmonika", v kateri je zastopan Srečko Kosovel z odlomkom *Mehanikom!* in devetimi konsi ali integrali v prevodu Jolke Milič (na sliki); opremljena je z znano Černigojevo grafično upodobitvijo Srečka Kosovela.

Letos je izšla nova serija harmonik, v katerih so tiskani štirje avtorji, in sicer: Stelio Mattioni z zgodbo *Il testimonia* (Priča). Srečko Kosovel, prav tako v prevodu Jolke Milič, s *Kons 2* z desetimi novimi, v italijanščino še neobjavljenimi konsi-integrali. Sergio Miniussi s pesmimi *I personaggi poveri* (Revne osebo-

sti) in Gianni Stuparich z malim izborom pesmi (*Poesie scelte*). Pri isti založbi, ki ji načeljuje Franco Cenetiempo, je lani decembra izšla 3. številka štirimesečne revije o poeziji in kulturi *Almanacco del Ramo d'Oro* z zelo bogato večjezično vsebino. Omenila bom le prispevke, ki zadevajo nas Slovence. Po uvodniku, ki ga je podpisala pesnica in recenzentka Gabriella Musetti, to je ena od urednic, je intervju z Borisom Pahorjem, nato Kosovelov manifest *MEHANIKOM!* v celoti, v izvorniku in prevodu Jolke Milič. Nato recenzija - izpod peresa tržaške recenzentke Mary Barba-

re Tolusso - pesniške zbirke Tomaža Šalamuna *Il ragazzo e il cervo*, ki je izšla lani v Salernu pri Multimedia Edizioni v lepem prevodu Darie Beticchi. O trijezični zbirki koroškega pesnika Fabjana Hafnerja *Brezročno govorjenje-Freisprechanlage-Vivavoce*, ki jo je izdala celovška založba Drava, pa se je občuteno razpisala prof. Loredana Umek. Pesmi v nemščino je prevedla Zdenka Hafner-Celan, v italijanščino pa znani tržaški pesnik in prijatelj Roberto Dedenaro.

Vrata v svet so se naši literaturi, vse tako kaže, končno le malce bolj odprla.

DSI / Peterlinova dvorana Tokrat gosta Lida Turk in Zorko Simčič

FOTO KROMA

Minuli ponedeljek je bil večer iz sklopa predavanj DSI literarno prežet. Gosta sta namreč bila pisateljica Lida Turk in starosta argentinskih slovenskih pisateljev Zorko Simčič. Povezovalka večera, prof. Marija Cenda, je občinstvu Peterlinove dvorane predstavila avtorja in njuni knjigi, *Le šepet je, ki ga slišim o Njem* in *Trije muzikantje ali povratek Lepe Vide*. Publikaciji sta bili letos vključeni v knjižno zbirko Goriške Mohorjeve družbe. Knjigi sta si med seboj povsem različni. Lida Turk je v svoji zbrala črtice, ki so izhajale kar nekaj let v Našem Vestniku in ki jih zaznamuje globoka navezanost na družino in katoliški etos; Simčič pa je svojevrstno predelal znan slovenski mit o Lepi Vidi ter ga predal v branje otrokom.

Življenjska obletnica

Kdo bi si mislil...

FOTO JMP

Te dni - 20. februarja, da bomo natančni - slavi okroglo življenjsko obletnico dr. Mitja Bitežnik, znani odvetnik iz Trsta. Saj bi lahko kar naravnost zapisali: 70 let. A to bi se ne ujemalo z očitno napačnim podatkom v Primorskem slov. biografskem leksikonu, kjer smo z začudenjem prebrali rojstno letnico 1924. Preverjali smo tudi drugje, nazadnje pri njegovi soprogi gospe Maji, z enako presenetljivim rezultatom.

Ker nismo zaupali lastnim matematičnim sposobnostim, smo dali obe letnici, 1924 in 2004, v računalnik. Prikazalo se je število osemdeset in od tod naš vzklík, ki smo ga dali kar v naslov: kdo bi si mislil!

Ta vzklík lahko upravičeno ponovi vsakdo, ki pozna našega jubilara z vso razvidnostjo protidokazov: postavna drža, mladostna hoja, prešeren smeh, življenjska radost v očeh, duhovitost s specializacijo v avto-ironiji, živo zanimanje za svet in ljudi, poprasta izzivalnost z neizbežno spravljivimi izidi - za zdaj dovolj, nekaj moramo spraviti še za drugič.

Dr. Mitja Bitežnik izhaja iz ugledne goriške družine, ki je

bila - z očetom dr. Josipom na čelu - dejavno predana slovenstvu, krščanski misli in socialni pravičnosti. Po detinstvu je prvo mladost preživljal v Mariboru in Ljubljani, kjer je maturiral na klasični gimnaziji. Potem je iz dramatične bližine spremljal razpad kraljevine Jugoslavije, okupacijo Slovenije, preganjanje s strani okupatorjev, revolucijo in negotovi povojni čas že zunaj domovine. Pot ga je privedla do

Bologne, kjer se je zagrizel v študij prava in v rekordnem času doktoriral leta 1948.

Od leta 1949 živi na Tržaškem, kjer je bil podругo desetletje profesor na slovenskih šolah, potem pa se je dokončno posvetil odvetniškemu poklicu, ki ga je do nedavne upokojitve opravljal tako korektno, da si je med sodniki prislužil vzdevek "Mitja l'onesto".

Dr. Bitežnik se je ob poklicnem delu udeleževal tudi na kulturno-političnem področju. Bil je v vodstvu Slovenske krščanske socialne zveze in med soustanovitelji tednika Novi list. Nekaj let je bil tudi tajnik društva Pravniki. Zunanaj teh formalnih zadolžitvev je vseskozi spremljal slovensko dogajanje doma in po svetu, kjer ima tudi drage domače.

Imel je in še ima veliko prijateljev, tudi med drugače mislečimi in drugače govorečimi. To je zato, ker ga je narava obdarovala s prijetnim značajem - in dobrosrčnostjo, ki jo sicer skriva, a ni ušla najboljši iskrenim opazovalcem: otrokom, ki ga imajo nagonsko radi.

Da povzamemo: vse najboljše! Ampak kdo bi si mislil...

Prijatelji

Slovensko kulturno gospodarsko združenje in Svet slovenskih organizacij Vprašanje šolstva in uresničevanja zaščitnega zakona

Prejšnji teden je bil za naši krovni organizaciji nad vse zahteven in poln pomembnih srečanj, tako na krajevni kot tudi na vse državni ravni.

Prvo pomembno zasedanje je potekalo prejšnji torek v Gregorčičevi dvorani v Trstu, katerega sta krovni organizaciji priredili, da bi s predstavniki zamejskega slovenskega šolstva razpravljali o perečih problemih, ki zadevajo naš šolski sistem. Govor je bil torej o razvoju slovenske šole, o racionalizaciji, o šolstvu v Benečiji ter o celotnem izobraževalnem procesu od jasli do univerzitetnega študija. Na razpravo, ki je skušala slediti iztočnicam vse-

manjšinske programske konference na temo šolstva, sta SKGZ in SSO povabili ravnatelje slovenskih šol, slovenske deželne svetnike, predstavnike Sindikata slovenske šole, SLORI ter druge izvedence, ki se posredno in ne ukvarjajo s šolstvom.

Problem šolske izobrazbe je bil namreč eden temeljnih točk programske konference, saj "slovenska narodna manjšina v Italiji potrebuje takšen šolski sistem, da nemoteno ohranja in razvija svoj jezik in svojo kulturo ter vzgaja mlade rodove", je zapisano v spletnem dokumentu.

Problemi, s katerimi se mora slovenski izobraževalni sistem v Italiji spopadati, so številni. Paleta nerešenih vprašanj zadeva racionalizacijo, še danes nepriznani šolski sindikat, zastarele in razpadajoče šolske prostore, krčenje celodnevne pouka, maloštevilnost

rem se je porodila prav v sklopu programske konference, in ki bo v bližnji prihodnosti izdelal izhodiščni dokument.

Krovni organizaciji SSO in SKGZ sta v četrtek in petek opravili obisk v Rimu z namenom, da bi pospešili uresničevanje zaščitnega zakona, pred-

predstavniki", je izjavil predsednik SSO Sergij Pahor.

Konkretnější so bili pogovori na ministrstvu za šolstvo, kjer sta krovni preverili možnost ustanovitve nižje srednje šole v Benečiji kot nujno dopolnitev prve stopnje obveznega šolanja. Na ministrstvu -

kjer sicer že leto dni leži prošnja za ustanovitev srednje šole v Špetru - so razumeli utemeljitev slovenskih predstavnikov in poudarili, da ni načelnih nasprotovanj ustanovitvi take šole, ki bi pravzaprav lahko že začela delovati s prihodnjim šolskim letom. Enako pozitivni so bili odgovori glede ustanovitve deželne šolske komisije, zbornega

FOTO KROMA

slovenskih otrok in vedno večje število tistih, ki prihajajo iz mešanih zakonov in katerim, kot je poudaril predsednik SSO Sergij Pahor, nismo znali posredovati primerne učnega odgovora.

V ta niz problemov se uvršča tudi vprašanje, ki zadeva še neuresničeno ustanovitev suverenega slovenskega oddelka na konservatoriju Tartini in položaj Glasbene Matice ter centra Emil Komel.

Da bi glede šolskega vprašanja skušali najti skupni jezik in nato rešitve na številna odprta vprašanja, je nastal šolski forum, zamisel o kate-

vsem pa premaknili z mrtve točke kočljiva vprašanja na šolskem področju in določitev področja, na katerem bo veljal zaščitni zakon. "Po zakonu določeni roki so namreč že zapadli, tako da z izvajanjem zaščitnih norm močno zamujamo. Obisk je bil torej potreben in dejanko tudi koristen, ker sta krovni organizaciji lahko prikazali resnična pričakovanja in upravičene zahteve manjšine, vendar pa so zadeve glede zaščitnega področja za zdaj zamrznjene. Nekatere vidike bo treba še poglobiti, verjetno pa bo potreben še kak pogovor z vladnimi

organa, ki bo usmerjal manjšinsko šolsko politiko in namenjal sredstva, ki se na podlagi zaščitnega zakona zbirajo na deželnem šolskem uradu. Ugoden je bil odziv tudi na zahtevo po uradnem priznanju slovenskega šolskega sindikata, ki pokriva veliko večino slovenskih šolnikov, ter na potrebo razdelitve seznama učnega osebja, ker sedanja ureditev povzroča probleme na začetku vsakega šolskega leta.

Krovni organizaciji sta v Rimu dobili očitno namig, naj nadaljujeta pogovore na deželni ravni.

Literarni natečaj Sklada Nade Pertot

"Ko bo svet kakor vrt cvetoč"

Letošnja že peta izvedba literarnega natečaja Sklada Nade Pertot je pritegnila kar lepo število dijakinj in dijakov. Medtem ko so se v prejšnjih letih razpisali ob Prešernovih verzih, je letos ob stoletnici rojstva Srečka Kosovele izbira predvidljivo padla na mladega kraškega poeta. Dijaki bienija so razmišljali ob pesmi Jutro na Krasu, dijaki trienija pa so se navdihovali ob ekspresionistični poeziji Pesem o preobrazbi sveta v Svet.

"Z literarnimi prispevki,

zbranimi v tej brošuri, se želimo spomniti pokojne prof. Nade Pertot, ki je veliko let poučevala na liceju France Prešeren in svojo pozornost neprestano namenjala mladim rodovom, jim vlivala samozavest in ljubezen do maternega jezika," piše v uvodu bogate in grafično dodelane brošure, ki so jo s pomočjo Davida Čoka sestavile profesorice Majda Artač, Majda Cibic in Slava Starc.

Letos je ocenjevalna komisija imela kar težko delo, saj

je bilo vseh prispevkov 34, od katerih 18 poezij. Zanimivo je torej dejstvo, da se je večina mladih piscev preizkusila v pesniškem snovanju. V kategoriji bienija si je nagrado za poezijo prislužil Gregor Znidarčič (IV.v.g. Prešeren), za prozo pa Jasna Pangerc (II.c. Prešeren). V kategoriji trienija je Martin Lissiach (III.kl.l. Prešeren) prejel prvo nagrado

za prozo, Enrico Chendi pa drugo. Martina Sossi (IV.a DTZ Zois) je prejela prvo nagrado za poezijo, Eva Stepančič in Erika Hrvatič ex-aequo drugo in Sara Magliacane tretjo. Vsi sodelujoči dijaki so v spomin na sodelovanje prejeli keramični izdelek Gabrijele Ozbič, nagrajenci pa še knjižno darilo.

Sara Magliacane

Peter Močnik in Mirko Spazzapan pri prefektu Sottileju

V četrtek, 5. februarja, je tržaški prefekt dr. Goffredo Sottile sprejel delegacijo Slovenske skupnosti, katero sta zastopala deželni svetovalec Mirko Spazzapan in tržaški tajnik ter občinski svetovalec v Trstu Peter Močnik.

Šlo je za pomembno srečanje, na katerem sta Spazzapan in Močnik opozorila prefekta na težave, ki nastajajo pri uresničevanju zaščitnega zakona, predvsem na področju uveljavljanja slovensčine v odnosu z oblastmi.

Gre namreč predvsem za probleme, ki zadevajo izdaje aktov v slovenskem jeziku v korist pripadnikov manjšine. Ta odprta vprašanja ne dobijo odgovora, s tem pa nastanejo nevedčnosti, ki privedejo do sodnih sporov, kar ni v skladu z dobro upravo.

Občinski svetovalec Peter Močnik pa je še opozoril na nerešen problem posebnega urada za potrebe slovenske manjšine v Trstu, ki ga sedanja občinska uprava ne mara urediti v obliki, ki jo predvideva zaščitni zakon.

Prefekt se je obvezal, da bo predstavljena konkretna vprašanja po svojih močeh in pristojnostih skušal rešiti, kot se je tudi obvezal, da bo posredoval pri tržaškem županu za popolno uresničitev urada za manjšino v Trstu, glede tudi na izdajo aktov in dokumentov.

Trebče / NSŠ Sv. Cirila in Metoda

O glasbi nekoliko drugače

Na nižji srednji šoli Sv. Cirila in Metoda od Sv. Ivana že vrsto let potekajo popoldanske glasbene delavnice, ki so praktično dopolnile tradicionalno bolj teoretičnim uram glasbene vzgoje, saj se dijaki v okviru teh poskusijo v igranju harmonike, kitare, flavte in klavirja.

Ob zaključku lanskega šolskega leta so postavili na oder glasbeno pravljico V svetu not, ki je nastala po italijanskem izvorniku skladatelja Rema Vinciguerra. Za slovenski prevod, gledališko priredbo in režijo je poskrbel bivši profesor glasbene vzgoje Štefan Job, profesor harmonike Maurizio Marchesich pa je priredil originalno klavirsko kuliso, tako da so pri njej lahko sodelovali prav vsi instrumenti, ki jih na šoli poučujejo še flautistki Silvia di Marino in Irina Perosa, kitarist Paolo Bembi ter pianist Aljoša Starc. Za sceno, kostume in rekvizite je priskočila na pomoč profesorica likovne vzgoje Jasna Merku', besedilo je lektorirala profesorica Majda Kodrič, pri realizaciji pa so pomagali tudi ostali profesorji Alenka Castellani, Rosanda Kralj in Marko Ferluga.

V sredo, 11. t.m., so v trebenskem Ljudskem domu, na

povabilo KD Primorec ob dnevu slovenske kulture in v sodelovanju z ZSKDjem, dijaki drugih in tretjih razredov predstavili plod živahnega delovanja svetoivanskih laboratorijev, s katerim bodo po-

bi štirih flaut, harmonike ter električne klaviature.

V svetu not je nežna in hkrati vzgojna pripoved, ki želi pospremiti vsakega, tudi najmlajšega gledalca, med prvine glasbene teorije. Ob besedi se v igri prepletajo še

FOTO KROMA

vič nastopili na vsedržavnem tekmovanju za nižje srednje šole z glasbeno usmeritvijo Citta' di Castello. Igro sta uvedli instrumentalni točki: Händlova Sarabande varie, ki jo je zaigral kvartet kitar, ter Johnsenov Salme choral in Grothov Salone vals v izved-

gib, slika in, seveda, glasba, ki je stalna spremljevalka odrskega dogajanja. Tako izvedemo, da sta svetu nekoč vladala kaos in prepri. Note so takrat samotno tavale naokrog, ne da bi se kdaj srečale ali vsaj trčile druga ob drugo. Muzika, kraljica zvokov in melo-

dije, končno sklence narediti konec splošni zmed: note počaka pri notnem črtovju in jih eno po eno postavi na pravo mesto. Prvi, Do, najde svoj prostor na tretji praznini, otožni Si na tretji črti, La na drugi praznini in tako tudi vse ostale: modri Sol ter Fa, ki je po videzu podoben faraonu, mila nota Mi, v regico začarana nota Re in nazadnje še srednji Do. Nenavadno snidenje rodi sanjsko melodijo, ki note navdihne, da začno kar skakati po kvintah. Muzika jih nato

pouči še o notnih vrednostih celine, ki jo največkrat najdemo ob zaključkih, in četrtinke, ki je sicer manj vredna, a je nepogrešljiva in se najpogosteje pojavlja, pa o tem, kako bodo zvoki in tišina ustvarjali ritem, in o barvi, ki je lahko vesela, otožna ali tragična. Iz notnega prijateljstva bodo končno nastajale ubrane harmonije, te pa bodo vzbujala čustva, ki bodo grela

človeško dušo.

Originalna zamisel je vredna pohvale, zato upamo, da bodo glasbene delavnice na svetoivanski nižji srednji šoli obrodile še veliko izvornih postavitev, kot je bilo popotovanje V svetu not.

AL.

Dan slovenske kulture v Klubu prijateljstva Slovenska kultura in - tetin zaklad

Ko sem se 5. februarja popoldne vrnila iz Barkovelj v ul. Donizetti na proslavo dneva Slovenske kulture, ki jo je pripravil Klub prijateljstva, sem si belila glavo z vprašanjem: O čem bo govorila današnja slavnostna govornica prof. Marija Bruna Pertot, priznana pesnica in pisateljica? O čem neki? O svojih ljubljenskih Barkovljanih seveda! Najprej se je poklonila spominu naših velikih kulturnih delavcev, v prvi vrsti Prešernu, potem pa je rekla: Zakaj se ne bi na ta dan spomnili tudi drugih, manj znanih kulturnih delavcev? Barkovlje so na primer dale mnogo oseb, ki so širile slovensko kulturo: celo vrsto učiteljev, duhovnikov z msgr. Matijo Škabarjem na čelu. Tudi pisateljica Zora Piščanc in njen tragič-

no preminuli brat duhovnik in pesnik Lado Piščanc sta se rodila v Barkovljah. In še je naštevala. Toda tudi preprosti ljudje so gojili kulturo. Ko so bile Barkovlje še skoraj čisto slovenske, in od tega ni dolgo, otroci niso znali niti besedice italijanščine, prebivalci pa so slovenske knjige. Vsaka hiša jih je imela in jih v dobi fašizma skrbno skrivala. Sosedovi npr. so jih prekripli z ribiški mrežami. Stari Barkovljani so bili namreč po večini ribiči. Prebrala nam je del svoje pesmi o teti Vanki, drobni, tanki, a polni energije in ljubezni do domače zemlje. Teta Vanka je imela

veliko skrinjo, skrbno zaklenjeno in skrito. Kakšen zaklad ima v njej, so se izpraševali otroci. Po njeni smrti o, ne takoj, iz spoštovanja so nekaj časa počakali - so skrinjo odprli in na dan je prišel tetin zaklad. Pod skrbno zloženimi oblekami so se skrivale knjige! Slovenske knjige! Mohorjevke in druge. Odrasli in otroci so kar planili po njih in jih vneto prebiral. Naša govornica si je izbirala poezije, medtem ko so drugi otroci (in odrasli) rajši brali prozo.

Igralca Radijskega odra Matejka Peterlin Maver in Ivan Buzečan sta nam nato zelo živo predstavila dolg odlomek iz Brunine proze, ki je izhajala v Mladiki z naslovom *Od Bostona do barkovljanskega portiča*. To je zgodba Barkovljana, Bruninega soseda, ki se je mlad izselil v Ameriko, si sam izdelal lesen čoln in se z njim po morju po dolgih letih vrnil v rodne Barkovlje.

Da je bil naš dan kulture še bolj prijeten in zanimiv, je poskrbel mali Matjaž Zobec, učenec Glasbene matice iz razreda Xenje Brass. Za začetek in konec, pa še dvakrat vmes, nam je odlično zaigral na klavir nekaj skladb Bacha in Prokofjeva.

Prireditev je vodila Vera Puntar Bizjak.

Pred odhodom smo se ustavili še ob pogrnjeni mizi v prijatnem pogovoru.

Nada Martelanc

IN MEMORIAM

Ivan Terčon počiva v domači kraški zemlji

Prejšnji teden smo se poslovili od zadnjega gospodarja, kot ga je imenoval dr. Markuža, v Mavhinjah, ki je umrl doma nenadne smrti v 77. letu starosti. Pokojni Vanko, kot smo ga klicali, je bil res vzor kraškega gospodarja, vestno je skrbel za svojo kmetijo, v hlevu je imel več glav živine, na velikem borjaču so gospodarile kokoši ob domačem psu in ob raznih kmetijskih strojih, ki danes omogočajo kmetu, da tudi sam lahko obvlada večjo

kmetijo, kot je to bil primer pokojnika, saj je poleg živine in raznih poljšč in pridelal tudi večjo količino dobrega vina, ki ga je v poletnih mesecih ponujal na domači osmici v Mavhinjah. Ivan Terčon pa ni skrbel le za kmetijo, kjer so mu bili v pomoč žena in sinova, čeprav sta oba zaposlena, ampak se je zanimal tudi za vaške probleme. Bil je član gospodarskega župnijskega sveta, večkratni kandidat Slovenske skupnosti, saj se je

prva slovenska demokratična politična stranka na Tržaškem rojevala prav v njegovi vasi in na njegovem domu. Na to je bil izredno ponosen, saj se je rad spominjal tistih srečanj s takratnimi veljaki SDZ dr. Sfiligijem, dr. Agnelettom, Josipom Terčonom in drugimi.

Njegovo vsestransko zanimanje in temu primerna prijaznost sta prišla stvarno do izraza na pogrebu, katerega se je udeležila velika množica domačinov in prijateljev iz bližnje in daljne okolice. Domači župnik Ceha in bivši župnik Markuža sta skupno maševala, na koru pa

je pel domači cerkveni zbor, pred cerkvijo in na pokopališču pa mu je zapel v slovo zbor Fantje izpod Grmade, kjer poje tudi eden od sinov. Župnik Ceha se je pokojniku zahvalil za vse, kar je dobrega naredil, in še posebej za nesebično pomoč domači cerkvi ter izrazil občuteno sožalje ženi, sinovoma in hčerki z družinami, sestrama ter ostalim sorodnikom. Sožalju se pridružujemo tudi mi, saj je pokojni Vanko redno prebiral naš tednik. Naj mu bo lahka domača kraška zemlja, v katero je vložil toliko truda in ljubezni.

Antek

OBVESTILA

POTOVANJE Z Novim glasom v Španijo. Obveščamo vse cenjene bralce, da je vpisovanje za potovanje v Santiago de Compostela in Kastilijo še odprto. Potovanje v Santiago sovпада s kompostelskim svetim letom, za kar si lahko na tej poti poleg bogatega kulturnega programa pričakujemo tudi izredno duhovno doživetje. Pohitite z vpisom. Za informacije in vpis se zglasite na naših uredništvih v Gorici, tel. 0481 533177, in v Trstu, tel. 040 365473.

MOSPIN Slovenski kulturni klub razpisujeta LIKOVNI, FOTOGRAFSKI in LITERARNI NATEČAJ ZA MLADE do 30. leta starosti. Tema in tehnika sta prosti za vse tri natečaje; kdor želi, pa lahko ustvarja na temo: *A od kod vse to listje in barve, če je zemlja prekleta* (Alojz Rebula - Snegovi Edena). Dela morajo biti podpisana le s šifro ali psevdonomim; ime, datum rojstva in telefonska številka avtorja pa naj bodo v priloženi zaprti kuverti, na kateri mora biti napisana ista šifra ali psevdonom. Dela lahko oddaste v uradih Slovenske prosvete vsak delavnik od 9. do 17. ure ali po pošti na naslov ul. Donizetti 3, 34133 Trst, do nedelje, 7. marca 2004. Literarne prispevke lahko pošljete po e-mailu na naslov rast_mladika@hotmail.com. Razglasitev zmagovalcev in nagrajevanje bosta v nedeljo, 14. marca.

LIKOVNO RAZSTAVO treh mladih umetnikov sosednjih pokrajin Dimitrija Brajnika iz Gorice (olja), Mateja Susiča iz Trsta (akvareli) in Charles Gustava Škapina iz Kopra (plastike iz recikliranega materiala) si je možno ogledati vsak delavnik od 9.00 do 17. ure, v Peterlinovi dvorani v ul. Donizetti št. 3.

POSTNI GOVORI po Radiu Trst A bodo vsak torek in petek ob 18.45. Pripravili so jih slovenski minoriti. Razlagali nam bodo našo najlepšo gospodovo molitev, Oče naš. Poznamo jo vsi od otroških let. Tudi molimo jo, večkrat žal raztreseno in površno. Skušajmo se ob poslušanju njene razlage poglobiti vanjo. To nam bo pomagalo bolj zbrano in pobožno moliti.

DAROVI

N.N. iz Mačkolj daruje 10,00 € za slovenske misijonarje.

OB 28. obletnici smrti predragega moža Adrijana Franca daruje žena Milena 100,00 € za misijonarja Ernesta Sakside v Braziliji.

V SPOMIN na pokojnega moža Milana daruje žena Silvestra Razem 50,00 € in v spomin na pok. brata sestri Marija 25,00 € za verkev na Pesku.

NAMESTO CVETJA na grob pokojnemu Milanu Razemu daruje družina Grahonja 20,00 € za cerkev na Pesku.

V SPOMIN na dragega strica Stanka Grgica daruje Emilija 50,00 € za novi lestenec v cerkvi na Padričah.

ZA MARIJIN dom v Rojanu n.n. daruje 50,00 €.

V SPOMIN na prof. Martina Jevnikarja so žena in otroci z družinami darovali 300,00 € za slovenske misijonarje, po 200,00 € pa za Naš vestnik, Mladiko, župnijo v Višnji Gori, Sklad Mitja Čuk, Slovensko Vincencijevo konferenco v Trstu in tržaški del Slovenske zamejske skavtske organizacije.

SOŽALJE

Ob boleči izgubi Ivana Terčona izraža sestri Jelki in vsej družini najgloblje sožalje Rojanski cerkveni pevski zbor.

S Klubom prijateljstva pri Gospe Sveti in pri sv. Hemi Krški

Po sledih naših prednikov (10)

Nekateri so protestirali. Zato jim je rekla, naj si vsak vzame, kolikor misli, da je zaslužil. In glej, vsak je vzel le toliko, kolikor mu je pripadalo.

Zdaj je ta kamen pred Heminim grobom v kriпти. L. 1043 je solnograjski škof blagoslovil cerkev in samostan. Tudi sv. Hema je vstopila vanj, oblekla redovniško obleko, a ni postala redovnica. Umrla je 29. junija 1045. Njen god praznujemo 27. junija.

Ljudje so prihajali po pomoč k Hemi Krški tudi po smrti. Zlasti po smrti. Takoj so jo častili kot svetnico. Mnogi so bili uslišani, o čemer pričajo zahvalni spominki v kriпти. Sv. Hema je bila proglašena za blaženo 12. novembra 1287, za svetnico pa jo je pro-

glasil papež Pij XI. šele l. 1938. Zaradi kužnih bolezni in političnih zmed so s tem zadnjim odlašali, dokler ni Pij XI. vzel stvar v roke. Ljudje pa niso čakali na to uradno proglašenje. Sami so jo začeli častiti kot svetnico, saj so poznali globoko vernost in plemenitost te bogate grofice, ki je svoje premoženje razdala v dobre namene. Leta 1070 so njene zemске ostanke prenesli v cerkev, leta 1174 pa so pod sedanjo veliko cerkvijo dokončali gradnjo kripte in vanjo prenesli Hemine kosti. Tako je bila Hema Krška že tedaj proglašena za svetnico po starem izročilu "per viam cultus".

/ dalje
Nada Martelanc

Te dni je na tržaški univerzi z odliko in pohvalo zaključil študij gradbeništva

ALEŠ PETAROS

in tako diplomu iz solopetja dodal še doktorski naslov. Iskreno mu čestitajo in želijo še veliko uspehov tako pri petju kot pri načrtovanju akustičnih koncertnih dvoran. *Mama, oči, tatko, brat Tomaž z ženo Matejko, sestri Mara in Nada ter nečakinji Neža in Vida.*

Dan slovenske kulture v Romjanu Živa kultura v Laškem

FOTO DDP

Če je kultura res skupek vrednot, ki jih neka skupnost deli, je bila proslava, ki sta jo priredila Slovensko kulturno rekreacijsko društvo Jadro in Komisija za slovensko manjšino v Ronkah ob dnevu slovenske kulture v petek, 13. t.m., prava proslava skupnosti in življenja, saj je bila zajeta župnijska dvorana v Romjanu polna. Navzoči so bili tako mlade družine z otroki kot odrasli iz vsega Laškega, pa tudi prijatelji iz Goriške in Tržaške. In ko je kultura živa, postaja njeno praznovanje pravi praznik in nagovarja tudi druge; prav lepo je bilo namreč videti, da so se prireditve udeležili tudi italijanski sosede, ki so tako spoznali delček slovenske poezije, tradicije in njenega poustvarjanja.

Večer je uvedel pevski zbor Starši ansamble pod vodstvom Silvie Pierotti Černic (na sliki), ki se je ob spremljavi Romjanskih muzikantov poklonil Francetu Prešernu s pesmima *Kam in Vrbi*. Sestav je nastal leta 2001 na pobudo zagnanih staršev otrok, ki obiskujejo slovensko osnovno šolo v Ro-

mjanu, ljubijo petje in vesele družbo ter želijo s svojim zgledom biti otrokom v oporo in vzor integracije. Odbornica za kulturo občine Ronca Angela Calderera je nato pozdravila prisotne v slovenščini ter nanizala nekaj misli o kraškem velikanu Srečku Kosovelu in njegovi poeziji, ki je hkrati intimistična in preroška. Gost večera je bila vokalna skupina *Stu ledi* iz Trsta, ki je v nošah zapela nekaj ljudskih pesmi. Nato je članica istoimenske folklorne skupine s pomočjo dveh deklet nazorno prikazala alpski in sredozemski tip tržaške narodne noše ter njen narodni pomen.

Predsednik društva Jadro Karlo Mučič pa je na kratko predstavil vsebino zadnje številke društvenega glasila *Jadro*, ki je tik pred izidom. Nekaj izsledkov iz svojega prispevka, sadu šestletnega raziskovanja, je prisotnim posredoval Ivo Petkovšek, in sicer o arhaičnem božanstvu Belinu. Po zaključnih - otožnih in šegavih - pesmih skupine *Stu ledi* so se res številni ljudje radi dalj časa ustavili pri prijetni družabnosti.

Doživeta proslava Prešernovega dne Srečko Kosovel v Rupi

Prešernov dan smo v Rupi doživeli v sredo, 11. februarja. Sosede nas zaradi tega praznika občudujejo in nam ga zavidajo. Toda mi se ga veselimo, ker zajame človeka v čar duhovne razsežnosti, kjer se lahko vsakdo čuti kot doma.

Prav to je podčrtal v svojem nagovoru p. Mirko Pelicon DJ in prikazal svet duha pri Kosovelu. Za ta svet je namreč živel in mlad umrl. Duhovni svet pa, ki ga moderni duh vedno znova poriva na obrobje, ga izloča iz našega življenja, nosi v sebi nesmrtnost, Boga, žejo po pravičnosti, po ljubezni.

Kulturni večer so odprli naši malčki, pevke in pevcji otroškega zbora, iz katerih je gospodična Tanja izvalila navdušene melodije. Spremljala jih je gospodična Majdla.

Skupina mladih nas je letos popeljala v Kosovelov Kras v spretni režiji gospodične Mirjam tako, da so nam razgrnili čudovito liriko, pe-

sem tega kraškega človeka, ki je bil eno v sebi, z burjo, zemljo, gmajno, še posebej s človekom ter z bori. Kaj vse je ta rahločutna duša doživela, prerokovala, ljubila v kratkih dvaindvajsetih letih življenja! Mladi so jo razkrili pred nami s srcem in lepo izgovarjavo.

Mešani pevski zbor *Rupa-Peč* je pod vodstvom g. Zdravka Klanjščka povzdignil slovesnost slovenske besede in duha, ki poje in s pesmijo izpoveduje radost in kulturo življenja.

Ga. Jožica ne bi bila ona, če ne bi vedno znova preseščala vse prisotne z malo manj kot z "ohcetjo", s katero pogosti tudi najbolj izbirčne.

Možu, g. Ivotu, predsedniku prosvetnega društva *Rupa-Peč*, ki s svojo gorečnostjo spodbuja vse kulturno dogajanje, ter vsem številnim nastopajočim na večeru, naj gre vsa hvaležnost!

Slava kraškemu pevcu in ljudem dobre volje!

ŽPK

S 1. STRANI

Padec zadnjega evropskega...

Slovesnost, ki je potekala - zlasti na italijanski strani - pod nadzorom sil javnega reda, je priklicala veliko fotografov in snemalcev ter časnika-jev iz Italije in Slovenije, o dogodku pa so v naslednjih dneh poročali tudi razni evropski mediji.

FOTO DDP

Tako Brulc kot Brancati sta prejšnji četrtek v svojih pozdravnih nagovorih navdušeno poudarjala pomembnost trenutka in vse tesnejšega sodelovanja zadnjih let, ki prinaša konkretne sadove. Brulc je prisotne pozdravil s "cari amici," Brancati pa z "dragi prijatelji". Prvi je podčrtal, da bomo odslej na tem območju lahko lepše in svobodneje živeli; zahvalil se je italijanskim oblastem in tudi zamejskim Slovincem, ki "so bili v veliko pomoč". Brancati se je zahvalil tudi prirediteljem raznih kulturnih, športnih in drugih pobud, ki so v teh letih ob tej mejni pregradi prehitevali čase in dokazovali voljo ljudi, da se končno odstrani vsaka meja in z njo presegajo stara sovraštva.

Prisotne občane dveh Goric je pozval, naj sedaj upravam pomagajo iti naprej po začrtani poti, da bi bile "odstranjene tudi meje v glavah ljudi".

Potem ko sta dva župana nazdravila novim časom, so se navzoči zastopniki oblasti in občani dveh mest s skoraj otroškim navdušenjem prestopicali onkraj zidka, ki deli Vzhod od Zahoda. Delavci

italijanskega podjetja Edilfontature in Cestnega podjetja Nova Gorica pa so nato začeli pod očmi številnih radovednežev odvijati vijake z "železne zavese", kjer bodo v naslednjem poldrugem mesecu pripravili skupni trg. Sredi tega bo postavljena okrogla ploščad z mozaikom Franka Vecchietta, ki bo na neki način uprizarjal eksplozijo mejnega kamna, postavljenega leta 1947.

Fizična meja torej začne padati. Pomembno dejanje bo 1. januar 2007, ko bodo lahko prosto prehajali iz Italije v Slovenijo in obratno tudi ljudje. Za padec kakšnih drugih mej (v glavah itd.) pa bo treba - kljub željam prvih mož dveh Goric - verjetno čakati še dlje.

Slovenska zastava plapola pred šolo

FOTO DDP

Slovenska državna zastava, ki je simbol tudi naše narodne skupnosti v Italiji, ponosno plapola ob italijanski in evropski pred osnovno šolo Županci v Gorici. Za to dejanje imajo največ zaslug ravnateljica Mirka Brajnik, učno osebje in občinski odbornik Damijan Terpin. Pričakujemo, da bodo tudi druge slovenske zamejske šole ne le v goriški občini naredile ta korak in dale jasen znak naše zavednosti.

Slovenska skupnost: zadovoljstvo z zastavo

Stranka je od vsega začetka prepričana, da je najbolj logično in pravilno, da se manjšina prepozna v zastavi matične države. V posebno zadoščenje ji je bilo njeno izobeseženje pri osnovni šoli Oton Župancič. Slovenci v Gorici smo lahko upravičeno ponosni nad "zgodovinskim" dogodkom. Pokrajinsko tajništvo je hvaležno ravnateljici Mirki Brajnik, odborniku Damijanu Terpinu in vsem, ki so prispevali k temu lepemu trenutku. Upamo, da bo plapolanje slovenske zastave ob italijanski, evropski in deželni postala redna navada, vsaj ob naših praznikih, kakršen je 8. februar.

Prisrčno praznovanje

Štmavrsko valentinovo

Prijazni in prizadrevni člani štmavrškega kulturnega društva *Sabotin* vsako leto poskrbijo, da je v tej vasi praznovanje sv. Valentina prijetno in domače prisrčno. Na sam dan sv. Valentina, 14. t.m., so na društvenem sedežu pripravili lep večer, na katerega so povabili ženski zbor *Briške korenine* (na sliki), ki ga sestavlja članice društva *Kmečkih žena* iz Brd. Pod vodstvom Dolores Košir Frank in ob spremljavi harmonike so se pevke predstavile s pesmimi, večino katerih je besedila napisala sama članica zbora, njihova dirigentka pa jih je uglasila. Za uvod večera je poskrbel do-

mačiški zbor, ki se je predstavil pod vodstvom Nadje Kovčič. Društveni predsednik Jordan Figelj je pozdravil številne udeležence in se zahvalil sodelujočim. Program je povezovala Irena Ferlat. Kot je že običaj, je društvo *Sabotin* v prostorih bivše šole pripravilo tudi razstavo, na kateri je predstavila svoje lepe izdelke iz gline in keramike Laura Zoff, ki rada oblikuje predvsem vaze, pirhe in cvetlice. Nedeljski program pa se je začel z mašo in ob lepem popoldanskem vremenu nadaljeval ob kioskih z domačimi dobrotami, med katerimi so se posebno priljubljeni okusni štmavrski štrudlji.

Obisk pri goriškem prefektu O zgodovini in pisanju

Goriški prefekt Pasquale Vergone spoznava našo stvarnost in posreduje svoja sporočila ter tako opravlja svojo temeljno funkcijo v službi prebivalstvu in državi. V tem okviru je prejšnji teden povabil na vljudnostni obisk našega odgovornega urednika. Ker smo pravkar praznovali dan slovenske kulture, mu je Jurij Paljk v imenu celotnega uredništva podaril zbirko Kosovelovih poezij v prevodu Jolke Milič.

Prefekt je pokazal, da kar dobro pozna našo stvarnost, saj je v zadnjih desetletjih že opravljal razne zadolžitve na Tržaškem. Paljk mu je obrazložil vlogo in poslanstvo tednikov *Katoliški glas*, *Novi list* in *Novi glas*, spregovoril pa je tudi o izdajanju časopisja, upadanju bralnosti in izzivih, ki jih postavlja t.i. kultura podobe. Prefekt je povedal, da rad bere zlasti zgodovinopisna dela, ki jih pišejo časnika-ri "v treznem in tekočem slogu". Pomemben je namreč slog, ki mora bralca pritegniti in nagovarjati z aktualnimi prijemi. V sproščenem pogovoru sta si prefekt in naš urednik izmenjala poglede o tem, kakšna je bila Gorica pred prvo svetovno vojno, o tem, da so se ljudstva in jeziki prepletali, pa tudi o povojnih pobojih in ranah, ki

jih je prinesla meja. Prefekt se dobro zaveda kompleksnosti naše zemlje, pa tudi zablod nacionalizmov, in vendar meni, da ima Gorica v svoji osnovni tradiciji "omikane strpnosti in vzajemnega spoštovanja". Prav to je treba - po njegovih besedah - spet ovrednotiti. Obstajajo pozitivna znamenja, ki spodbujajo, da gradimo na teh temeljih. Vergone je tudi poudaril "velikost tistega, ki si upa odpuščati in se odpovedati maščevanju," kajti dobro pozna našo stvarnost, saj je v dolgoročno prinaša sadove. Spomnil se je velikosti sv. očeta Janeza Pavla II. in važnosti njegove prošnje po odpuščanju.

Naš urednik in prefekt sta spregovorila tudi o bližnjem vstopu Slovenije v EU, o demokratskih vrednotah, ki morajo gnati prebivalce, da s skupnim prečiščenim spominom na preteklost gradijo skupno prihodnost v Evropi narodov. "Evropa daje vrednost prav vsakemu narodu," je rekel prefekt, "saj smo vsi občani iste nadnarodne skupnosti".

Na koncu je prefekt, ki si resnično prizadeva, da bi delal za dobrobit vse Goriške, še povedal, da, čim bolj spoznavamo goriško stvarnost, tem bolj jo cenimo in je ponosen nanjo in na ljudi.

SCGV Komel / Osmo Srečanje z glasbo

Serio in buffo

Kako poslušati Donizettija in sprejeti patos njegovega v študentskih letih ustvarjenega *Pigmaliona*, to je sedaj vprašanje. Kako torej danes, v času medijske zasičenosti in difuznosti vsakršnih vsebin, "brati" občutljivo in pretanjeno dušo, ki pa vendarle pripoveduje velike zgodbe. Smo se spraševali na osmem koncertu cikla Srečanja z glasbo, ki ga je 5. februarja pripravil Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel. Odgovarjamo. Možnosti sta vsaj dve. Prva: če se prepustimo glasbenim impulzom, lahko v mlademu skladatelju občudujemo vrelec svežih melodij, začutimo moč prebujene romantične zavesti, podoživimo strastno privrženost operni tradiciji in slutimo genija, ki bo kasneje napisal velika dela. S toleranco in sprejemanjem ne bo nobenih težav; skladatelj bo občudovan in spoštovan. Druga: če skušamo prestopiti prag časa in se potopiti v nek minuli svet, kjer prvič zares trepetajo osebne strune, kjer posameznik svoje srce na ogled postavi, kjer čustva presegajo razum in umetniški voz drvi viharško, divje, herojsko, sentimentalno, svetobolj-

no, se nam podoba skladatelja pokaže kot muzejski primerek, kot artefakt iz zgodovine, ki pa ga je vredno poznati in razumeti. Zanimivo je, da se je mladi skladatelj "zapičil" prav v *Pigmaliona*, v ta ekscesno-erotični lik sprevrženega občudovalca lastne stvaritve. Najbrž nismo daleč od resnice, če rečemo, da je lik *Pigmaliona* ena od mutacij narcizma in večna tema umetnosti. In kaj je mladega skladatelja gnalo prav v obdelavo tega mita? Pravzaprav je težko karkoli reči, mogoče samo predpisan študijski program, drži pa kot pribito, da se je vsebine lotil nadvse resno. Vso težo je seveda prenesel na glavni lik krojača *Pigmaliona* (vloga je odlično interpretiral tenorist Davide Cicchetti), v rahlo posodobljeni scenski postavitvi pa so člani Opernega gledališča Giuseppe Verdi iz Trsta nazorno prikazali vzdušje v mojstrovih delavnici, kjer je sicer vse skrženo na minimum, toda bistvene poteze zgodbe so podčrtane in podane. *Pigmalion* ponovno zaživi kot "slabič", ki ga pogubi lastna kreacija, v tem primeru prelepa obleka. Resna, seriozna tema, in kaj.

FOTO: BUMBACA

Haydn, katerega glasbeni intermezzo v dveh dejanjih *La Canterina* smo poslušali v nadaljevanju koncerta, je vsebinsko bolj človeški in vsakdanji. Pravzaprav že kar zguljen. Priletel učitelj solopetja don Pelagio (Leonardo de Lisi) se zalubi v svojo mlado učenko Gasperino (Raquel Lojendio), mladi snubec don Ettore (Davide Cicchetti) pa mu jo pred nosom spelje. V ozadju dogajanja spletkari učenkina lažna mati Apollonia (Paola Gardina), ki računa na dobiček zase. Zaplet se seveda konča veselo in na zadovoljstvo vseh vpletenih. Zabavno, v slogu opere buffo, ki razelektruje strasti, dviguje pulz veselja in na ustnice riše nasmešek spokojnega zadovoljstva. Dramaturško

bolj statično izvedbo so nadgradili odlični solisti in nadvse zanesljiv orkester Opernega gledališča Giuseppe Verdi iz Trsta, ki ga je vodil koncertni mojster in dirigent Daniele Belardinelli. Povejmo še, da je režijo in kostume za obe deli prispeval Franco Gervasio, v recitativih je glasbeno podlago na čembalu izvajal Corrado Gulin, za dokaj nazorno predstavitev obeh del, pa so poskrbeli še akterji stranskih vlog: Giuseppe Principini (krojaški mojster, šofer/birič), Emanuela Russo (stranka), Cristina Pittoni (prva šivilja, prva natakara), Giusy Monza (druga šivilja, garderobierka) in Alessandro Viviani (trgovski vajenec, natakara/postrešček).

Jože Štucin

DAROVI

ZA MISIJON p. Kosa: Ana Povodnik ob smrti sestre Metode 50,00 €.

ZA MePZ Rupa-Peč v spomin na Metodo Tomsic druž. Fakuč iz Nove Gorice 50,00; Ivo Tomsic v spomin na mamo 100,00; Ana Kovic, Peč, 20,00 €.

ZA CERKEV v Rupi namesto cvetja na grob Metode Povodnik Tomsic: za cvetje - Vida in Miljan Kogoj 30,00; za cerkev - Romana Kogoj 100,00; Marija in Jožka 50,00, druž. Tomsic v spomin na mamo in ženo Metodo Povodnik 100,00; za nove orgle - N.N. iz Rupe 30,00; Maraž Ema 25,00; MePZ Rupa-Peč 60,00; družine: Conzutti Marij 50,00, Zaccaron 40,00, Rutar 30,00, Ughi 15,00, Pavletič Emil 30,00, Tomaduz 10,00, Devetak Darko 30,00, Ferlat 40,00, Berlot 25,00, Marušič Ivanka 30,00, Kovic Ivo 30,00, Koncut Ivica 20,00, Antonič 50,00 €.

OBVESTILA

POTOVANJE Z NOVIM GLASOM v Španijo. Cenjene bralce obveščamo, da je vpisovanje za potovanje v Santiago de Compostela in Kastilijo še odprto. Potovanje v Santiago sovпада s kompostelskim svetim letom, za kar si lahko na tej poti poleg bogatega kulturnega programa pričakujemo tudi izredno duhovno

doživetje. Pohitite z vpisom! Za informacije in vpis se zglasite na naših uredništvih v Gorici (tel. 0481 533177) in Trstu (tel. 040 365473).

ZVEZA SLOVENSKE katoliške prosvete iz Gorice name-rava zaposliti uradniško moč za štiri ure dnevno. Potrebno je dobro znanje slovenskega in italijanskega jezika ter uporaba računalnikov. Zainteresirani naj pošljejo pisno prošnjo do konca februarja t.l. na naslov ZSKP: Gorica, Drevored 20. septembra 85.

SPOMIN

Batuje, 18.2.1904-Gorica, 18.2.2004. Minilo je 100 let od rojstva in 27 let od smrti našega očeta Ivana Vetrha. Hčere, sinovi, vnuki, pravnuki in ostalo sorodstvo se ga s hvaležnostjo spominjamo v molitvi.

ZAHVALA

Vsem, ki ste mi ob smrti moje mame izrekli ustno ali pisno sožalje, se še posebej obrnil name, mi posvetili svojo misel ter javno ali neobjavljeno darovali v dobre namene, se iskreno zahvaljujem. Vaša pomoč mi je bila v veliko in dragoceno oporo. Janez Povše

IN MEMORIAM

Metoda Povodnik por. Tomsič

Tiho je odšla v večnost vsem draga ga. Metoda Povodnik por. Tomsič. Pogrešali jo bodo zlasti mož Salomon, hčerka Lučka ter sinova Ivo in Boris. Toda za njo žalujejo tudi sestri in brat ter številno sorodstvo. Ogromna množica ljudi na pogrebu pa je izpričala Metodino daleč naokoli poznano dobroto. Toliko ljudi naenkrat Rupa ni še doživela. Znana je bila tudi po tradicionalni osmici nadvse prijazne družine Tomsičevih. Dodati moramo še: zaradi v Jobovi potrpežljivosti prekaljene pokončne drže. Pomajkanje zdravja in drugi križi so bili namreč njeni stalni spremljevalci.

Nedeljo za nedeljo je v domači cerkvi, ki jo je nadvse ljubila, izlivala svojo hvaležnost Bogu za vse: za moža in otroke, za vse dobro in tudi za vse hudo.

Odšla je k Bogu, odrešena trpljenja, zrela za vstajenje. Pogreb je bil zavrt v razum-

ljivo žalost, a obenem nabit z ljubeznijo, ki jo zaznavamo samo po veri. Prej kot pogreb je bila na pohodu zarja vstajenja in življenja.

Pevci, mešani pevski zbor Rupa-Peč ter moški zbor, okrepljen z glasovi prijateljev od drugod, so tako ob sprejetju pokojnice v vasi, kot v cerkvi ter na pokopališču, tolažili srca prizadete družine in nas vseh z ubranim petjem, ki ga je vodil g. Zdravko Klanjšček.

Z domačim župnikom je somaševal g. Marjan iz Sovodenj, ki je tudi podal berilo o vstajenju od mrtvih tudi telesa ter evangelij ali blagovest

o skrivnosti zrna, ki umre v zemlji, da obrodi sad.

Ga. Metoda se je rodila v Rupi pred 73 leti in pol. Z možem in celo družino se je spominjala domače cerkve, lačnih otrok, še posebej tistih v misijonu p. Kosa na Japonskem in številnih drugih pomoči potrebnih. Odšla je v večnost z dobrimi deli do družine in drugih.

Toda mi, ki ostanemo, jo bomo pogrešali. Ker pa težo ločitev nosijo mož in otroci, jim želimo poguma in tolažbe.

Vzajemnost pri pogrebu je bila očitna: poleg pevki in pevcev zborov, kjer pojejo vsi trije

otroci, ter ogromno prijateljev, so žene nosile križ in cvetje ter sveče, same simbole življenja in luči in ljubezni. Molitev take množice, zlasti petje, pa predre skozi oblake žalosti in umiranja do samega Boga.

Hvala vsem za pomoč, tudi pri zvonjenju, hvala za skrb pri bogoslužju.

Marsikdo je žaloval bolan doma. Vsi pa smo bili in bomo še naprej združeni v molitvi in zahvali za tako odlično ženo, ki nam jo je Bog za nekaj časa podaril. Naj živi v Njem!

ŽPK

ZAHVALA

Ob izgubi drage mame in žene METODE PODOVNIK TOMSIČ

se družina zahvaljuje vsem, ki so na katerikoli način počastili njen spomin. Posebna zahvala naj gre g. V. Žerjalu, g. M. Markežiču, g. Zdravku Klanjščku, g. Zdravku Pergerju, Mešanemu pevskemu zboru Rupa-Peč z organistkama, Moškemu pevskemu zboru Mirko Filej, vokalni skupini Chorus 97 iz Mirna ter vsem prijateljem, sorodnikom in znancem, ki so nam stali ob strani.

Družina Tomsič

Rupa, 15. februarja 2004

Sončnica: Roberta Sulčič o problematiki odvisnosti v družini

V torek, 2. marca, bo v nizu predavanj, ki jih prireja Skupnost družin Sončnica, ob 20.30 v domu Franc Močnik v ulici sv. Ivana 9 v Gorici govorila psihologinja Roberta Sulčič, zaposlena v psihoterapevtski skupnosti La Tempesta v Gorici. Kot prostovoljka vodi skupino za samopomoč pri odvijanju od kajenja, je vzgojiteljica otrok s posebnimi potrebami ter skavtska voditeljica. Na goriškem srečanju bo govorila o problemih odvisnosti in o tem, kako lahko v družini to preprečujemo tudi s pogovorom.

4. srečanje otroških in mladinskih pevskih zborov Zlata grla

Mladinski pevski zbor Vrh sv. Mihaela prireja 4. srečanje otroških in mladinskih pevskih zborov Zlata grla 2004. Tekmovalni del srečanja bo v soboto, 17. aprila 2004, v Kulturnem domu v Sovodnjah ob Soči, revijalni del pa na Vrh sv. Mihaela v nedeljo, 18. aprila 2004. Na srečanju lahko nastopijo otroški zbori, v katerih pojejo pevke in pevci, rojeni v letih 1993-1997 (osnovnošolci; 15% pevcev lahko presega starostno omejitev); mladinski zbori, v katerih pojejo pevke in pevci, rojeni l. 1990 in mlajši (srednješolci; zbori morajo pred nastopom predložiti seznam pevcev z rojstnim datumom; v zboru lahko 15% pevcev presega starostno omejitev).

Srečanje bo potekalo v dveh kategorijah: -kategorija A: tekmovalni del; -kategorija B: revijalni del. V revijalnem delu lahko nastopa vsak zbor, ki to želi. Program naj obsega dve pesmi slovenskih skladateljev po lastni izbiri. Spremljava po želji.

Program za tekmovalni del: -obvezna pesem za otroški zbor: Ambrož Čopi *Miška* (Besedilo: Anja Stefan); -obvezna pesem za mladinski zbor: Radovan Gobec *Siniča izštevanka* (Besedilo: Neža Maurer). Ob tem naj pevovodje izberejo še dve pesmi slovenskih skladateljev po lastni izbiri; izvajanje je možno "a cappella" ali s klavirsko spremljavo. Posebna komisija bo ocenila zbor, ki tekmujejo, in dodelila nagrade. Podeljena bodo tudi razna priznanja.

Vpisni rok: najkasneje do 29. februarja 2004. Pisna prijava mora vsebovati: uradno ime pevskega zbora, vrsto zasedbe, poštni naslov, predvideno število sodelujočih, opredelitev, v katero kategorijo se zbor prijavlja (A ali B), program nastopa. Prijave pošljite na fax št. 0481 882488. Za dodatne informacije se lahko obrnete na tel. št. 333 1706760 (ga. Nerina).

ZSKD

Koncert

JOSIPA LISAC

Petek, 20. februarja 2004, ob 21. uri
v teatru "G. VERDI" v Gorici (ul. Garibaldi 2/a)

PREDPRODAJA VSTOPNIC:

Kulturni dom v Gorici, tel. 0481 33288
Kulturni dom v Novi Gorici, +386 5 3354012
Kulturni dom v Trstu (SSG), tel. 800214302
Gledališče G. Verdi v Gorici, tel. 0481 33090

Predstavitve Šušmeljeve knjige v Gorici

V ponedeljek, 16. t.m., je bila v dvorani Pokrajinskih muzejev na goriškem gradu predstavitev knjige Jožeta Šušmelja *Zgodba o zakonu*. O delu slovenskega diplomata so spregovorili predsednika SSO in SKGZ Pahor in Pavšič ter Bojan Brezigar. O dogodku in knjigi sami bomo poročali prihodnjic.

Prešeren, valentinovo in še kaj Vino, čokolada in knjige

Prešernove proslave pri nas so priložnost, da se kulturniki enkrat na leto pošteno razkašljejo in povedo (kulturnim) politikom, kakšna naj bi morala biti slovenska kultura.

Publika ponavadi rada zraven ploska, saj je aplavza na ta dan deležen prav vsak, ki stopi na oder, nekateri pa si ob tem mislijo "glej no, kako si ta končno upa povedati nekaj...". S tem oziroma s prešernimi zdravici ob zakuski se ponavadi vse zaključijo, seveda če kak časniki ne obeleži močnega govora in izpostavi misel, da morda z našim dojemanjem kulture ni nekaj v redu.

V poplavi informacij, ki dnevno prihajajo z vseh stran-

ni, pa seveda kaj kmalu pozabimo nase, in sicer zlasti, ker se kot vsi zemljani neradi ukvarjamo z lastnimi problemi. Tudi če slednjih imamo na pretek, po televiziji najraje gledamo oddaje, ki nam pokažejo stisko drugih ali pa eksibicionistična nagnjenja nekaterih, ki se prostovoljno dajo zapreti v televizijsko kontrolirano poslopje ali pa celo v neprijazno džunglo.

Kot nalašč po Prešernovi proslavi se na koledarju pojavijo sveti Valentin, prvotno zavet-

nik zaljubljenec, v sedanjem času pa še proizvajalec čokolade in mobilnih telefonov.

Osebna komunikacija danes poteka zlasti s pomočjo prenosnih telefonov. Mladi si danes tipkajo sms sporočila, ki po izvornosti in dolžini še zdaleč ne prekašajo kratkih ljubezenskih misli, ki jih vsebujejo odlične italijanske "praline" z lešniki in s tem mesečno porabijo znesek, ki zdaleč prekaša ceno knjige - tudi slovenske. A kaj: knjige so nekoč pisali pesniki in pisatelji.

Ljudje so knjige brali in kupovali zaradi vsebine, danes pa se v bistvu odločajo zaradi platnice in reklamnega bombardiranja. Povsod po svetu se najbolje prodajajo knjige z dovtipi kabaretistov, recepti kuharjev ali pa z vizijami politikov, ki si s pisanjem skušajo ustvariti imidž, če ne Nostradamusa, vsaj pop zvezdnika.

Če temu dodamo še "tragično" novico, da se je najbolj prodana plastična pin-up vseh časov - Barbie (ali po naše kar Barbika) prav na Valentinovo ločila od zaročenca Kena (njuno razmerje je virtualno trajalo kar 43 let) in postala single, bi se lahko prepustili obupu.

Na srečo pa nas v bližnji prihodnosti čaka kar nekaj potrošniških praznikov, ki nas bodo ponovno postavili pred

kruto izbiro: roža ali čokolada? Kaj pa knjiga?

Predlagal bi, da bi se tako za naš kulturni praznik kot za

dan zaljubljenec in za podobne praznike zgle dovali po Kataloncih.

Prav prijetno sem bil presenečen, ko sem od svojih katalonskih prijateljev zvedel, da praznujejo katalonskega zavetnika svetega Jordija (po naše Jurija) takole: fant podari dekletu rožo, v zameno pa dobi knjigo. Katalonci na ta dan izkazujejo bodisi ljubezen do deklet kot do katalonske besede in kulture.

Če bi lahko parafrazirali priljubljeno anglosaško sindikalno geslo Bread and roses (Dajte nam kruha, a tudi rož),

bi lahko zapisali: za kulturni praznik dajte nam vina, čokolade, a tudi knjig!

Peter Rustja

12

Jurij Paljk GLOSA

O slavi

Pričujoči zapis je samo drobcen prispevek k sicer odmevnemu predavanju enega najbolj slavljanih italijanskih likovnih kritikov, kar Vittorio Sgarbi vsekakor je, in zares nihče, ne tisti, ki se na likovno umetnost spoznajo, in ne tisti, ki slavnega in tudi proslulega Vittoria ne marajo, ne more ter ne sme reči, da Sgarbi ne zna slikovito, duhovito, strokovno in predvsem pa poznavalsko pronicljivo in dopadljivo govoriti o likovni umetnosti. Vittorio Sgarbi je medijska, predvsem seveda televizijska zvezda, kakršnih je v Italiji in tudi v širši Evropi izjemno malo, in tega se je lahko zavedel vsakdo, ki je prisostvoval njegovemu predavanju o našem slikarju Zoranu Mušiču v Gorici minuli teden.

Kako si lahko samo predstavljamo, da bi kdorkoli drug razen Sgarbija privabil v palačo Attems na Mušičev 95. rojstni dan toliko ljudi? Zato ne bom nič novega napisal, ko bom dodal, da je Vittorio Sgarbi eden najboljših razlagalcev sodobne likovne umetnosti, kar jih je na svetu. Seveda s tem ne delam krivice nikomur in tudi nič novega ne povem o Sgarbiju samem, kot seveda ne dodajam tudi ničesar k njegovim slavi.

Sgarbi je namreč slaven, v vsem je slaven in poznan, v dobrem in slabem, je eden tistih redkih ljudi, ki so svoje znanje in poznavanje upodabljaljočih umetnosti znali prodati na tak način, da so si ustvarili tak medijski in tudi finančni kapital, kakršnega si pred njim ni še nihče ali malokdo.

Pa nisem hotel pisati o tem, ker to spremljevalci današnjih medijev in predvsem televizije že vemo. Bolj je zanimivo pogledati, kaj se okrog take in te slave vrti, kaj se okrog slavljanih ljudi Sgarbijevega kova dogaja.

Sam namreč Sgarbijeve "piretehnične" in gotovo tudi podkovane, slikovite lekcije o našem Mušiču nisem slišal, ker sem bil med zelo

redkimi izbranci, ki smo v Kulturnem domu prisostvovali predstavitvi dveh novih pesniških zbirk. Ace Mermolja in Marij Čuk sta že sama dovolj zreli in ironična moža, da sta se že pred začetkom predstavitve svojih zbirk zavedela, da s slavo Vittoria Sgarbija ne moreta tekmovati, a smo morda prav zato imeli v Kulturnem domu eno lepših predstavitev naših knjig. In tudi nikomur ne bom delal krivice, če povem, da je bilo na Sgarbijeve predavanju o Mušiču več Slovencev, kot jih je bilo v Kulturnem domu na predstavitvi dvojezičnih pesniških zbirk. Tako pač je. Slava je slava, televizijska slava je pač televizijska slava, ki ji ni primerjave.

Tega sem se takoj zavedel, ko sem po knjižni predstavitvi prišel pred palačo Attems in sem lahko slišal le zaključne besede slavnega Sgarbija in ga videl, kako je žareče zadovoljen vstal. Takoj sem vedel, da je priredil spet enega svojih večerov, pravih "show večerov", o čemer je pričala nabito polna palača, ljudje pred njo, ljudje povsod, predvsem pa dame in gospodične vseh starosti in vseh vrst.

Plačan sem zato, da sem radoveden, rad odgovorim tistim, ki mi očitajo, da gledam stvari, ki jih drugi ne vidijo, ali pa jih nočejo videti, saj sem pač časniki! In tu je eden od razlogov, zakaj nisem šel s prijateljem zdravnikom Vilkom v bližnji bar na pijačo ob koncu Sgarbijevega predavanja. On je prišel poslušati samo Sgarbijevo razlago Mušičeve umetnosti, jaz ne, jaz sem prišel gledat dogodek.

In imel sem kaj videti! Tudi prijatelj Dimitri, ki je umetniška duša in je zato poslušal slovitega Vittoria, me ni uspel prepričati, naj grem z njim stran, "saj smo Sgarbija itak že slišali". Rekel sem mu, naj počaka in naj ima odprte oči.

Dimitri je počakal in imel na široko odprte oči, vedno bolj široko in tudi vedno bolj

debelo je gledal. Še dobro, da nosi naočnike!

Odcvetele in roznate dame v kožuhih, v krznih in v nevarno prozornih srajčkah pod njimi, mlada dekleta lepih postav, veličastnih in skrbno urejenih pričesk, mlade žene v drznih kostimih, dolgih plaščih in v nevarno

majhnih mini krilih, s skrbno pripravljenimi "make upi", nekatere celo v spremstvu svojih mož ("Ubogi tepci!"), ženske in še ženske, to je Sgarbijeva publika.

Gledal sem ta cirkus, ta sejem preproste, a jedko prozaične, pritlehne nečimnosti in Vittorio Sgarbi je kraljeval, kot le on zna, renesančni princ današnjih dni sredi preproste ljudstva, ki mu pada na kolena, željeni sredi ženskega sveta, ki bi prodal vse, da bi se sončil in senčil ob njem...

Šlo je za zares "transverzhalno ponujanje mesa", saj je bilo med čakajočimi damami, dekleti, ženskami vseh sort in vrst tudi veliko slovenskih gore listov, tudi kronistu nepoznanih žarečih podob ženskosti, ki je nam, preprostim, "navadnim" slovenskim smrtnikom prepovedana...

Vittorio Sgarbi je sijal v medijski slavi magičnega trenutka, objemal in božal ženska odcvetele in tudi cvetoča lica, na pol razprte čutne ustne gospodične in gospe vseh starosti, delil "abbracci e baci", "ah, kakšen pogled ima, kako je lep, veličasten,

ganljivo inteligentni!", božal je lase, dolge ženske lase vseh barv, dajal izjave, slišal damo v krznu iz Benetk, ki mu je tipično po žensko počitala, da "jo zanemarja in bo zato odšla nazaj v Laguno", sijal je v soju televizijskih luči in dajal izjave, imel ves ta "ženski sejem ničevosti pod kontrolo", niti en sam ženski pogled mu ni ušel, niti tista narejeno skrivnostna slovenska mlada izobraženka s Krasa, tam zadaj, pod velbom, ne! izbiral je in prišla je: visokonoga in črnih las je bila, Tržčanka, premeteno nevsiljiva in seveda do popolnosti urejena, navidezno preprosto nedolžna, prijel jo je pod pazduho in skupaj sta odšla po stopnicah navzgor gledat Mušičeve Poslednje. Za njima pa ves ta nepregledno dolgi rep ženske nečimnosti,

no, ja, tudi moški so bili zraven, tudi oni se radi sončijo in senčijo...

Večičasten pogled na polno stopnišče žensk in on, edini, nezamenljivi, veličastni, ki gre prvi z brhkim dekletom naprej, ostali za njim.

"Che spettacolo, ragazzi! Kakšen pogled!"

"Slava, slava je to", sem rekel Dimitriju.

Nekam molčeče zamišljen je bil, ko sva šla k avtu. Srečala sva čudovito tridesetletnico svetlih las, ki je dobesedno tekla proti palači Attems, saj je vendar Sgarbi čakal...

"Ne morem več!" je rekel Dimitri, "Ne morem verjeti!"

"Slava je to," sem rekel.

Dimitri mi je v avtu, ko sem vozil proti Standrežu, rekel: "Resničnih mrtvakov ni naslikal Mušič! Resnični mrtvaki niso nocoj viseli na stenah palače Attems, ampak so bili pred Sgarbijem!"

Nasmehnil sem se v mrzlo zimsko noč, ker sem bil vesel, da sem lahko mladega Dimitrija peljal domov. paljk@noviglas.it

KANALSKA DOLINA

Gospe Tončnji v slovo

V torek, 10. februarja, se je zelo veliko ljudi zgrnilo v župno cerkev v Naborjetu v Kanalski dolini, pred vrati Koroške. Od blizu in daleč so prišli zadnjič pozdravit gospo Tončnjo, ki se je bila tri dni prej poslovila od tega sveta v 86. letu starosti. Prišli so s spoštljivimi spomini na prijazno gospo, ki je imela v svojem življenju veliko, neizmerno ljubezen: ljubezen do cerkvene petja v ljubljenskem slovenskem jeziku.

Gospa Marija Wudenig Mischkot, po domače Tončnja, rojena v Ukvah 1918, je v domači cerkvi prepevala skoraj 60 let, od svojega še otroškega dvanajstega leta. V dolgih letih pevске zvestobe pa ni bila samo lep sopran, bila je tudi povezovalka: ena tistih oseb, ki združujejo, or-

tuje kraje, imela je dragocene spomine na čisto navadne in tudi zelo ugledne ljudi - do vseh je imela enako spoštovanje. Na življenje je gledala zaskrbnjeno, kljub temu pa se je znala prisrčno nasmejati, saj je vedela, da je veselje posebno božje darilo.

Te besede so bile njej na čast in v spomin izrečene med pogrebno službo božjo v Naborjetu, nedaleč od rodnih Ukev, kjer cerkev še čaka na obnovo po strašni naravni nesreči ob koncu lanskega avgusta. Dodana pa je bila še tale misel:

"Njen dom je bil odprt za vse ljudi, na vratih niti pozvoniti ni bilo treba. V tistem domu je bilo polno spominskih slik in božjih podob, vse je bilo mirno in urejeno, obiskovalec je začutil, da je to dom

ganizirajo, delajo z idealizmom in čutom odgovornosti. Ljudje, ki so. Ki na primer zbirajo notne tekste in ustvarjajo prave majhne arhive. In pišejo, prepisujejo note, da bi za veliko glasov in za veliko let nekaj trajalo in ostalo.

Imela je tak pregled nad liturgičnim letom, da je za vsak praznik vedela, katera pesem bo najbolj primerna.

Rada je hodila v kraje, ki so ji bili svetli in sveti: Višarje, Brezje, Maria Luggau, Sveta Gora, Repentabor, Čenstohova.

"Gospa Tončnja je v svojem življenju prebrala veliko knjig, obiskala je tudi mnoge

osebe, ki veliko premišluje in je veliko stvari spoznala."

Na koroško naborješke cerkve so med mašo prepevali prijatelji in prijateljice iz Ukev - vsi so potem še za zadnje slovo zapeli tudi pred odprtmi grobom. Av cerkvi je nastala pretresljiva tišina, ko se je nenadoma zaslišal sopran gospe Tončnje. Nekdo je bil shranil radijski posnetek izpred davnih let in ga je zdaj skozi magnetofon poslal pod oboke starega svetišča, kjer smo se poslavljali.

Kako lepo slovo, draga gospa Tončnja!

Saša Martelanc

Pregled tedna / Nadškof dr. Rode bo med desetimi najožjimi sodelavci svetega očeta Msgr. Franc Rode: "Iz Slovenije bom odšel z bolečino, toda želja sv. očeta je zame ukaz".

Državni poglavar dr. Janez Drnovšek dvakrat pozval poslance iz koalicije in opozicije, naj se sporazumejo o zakonu o t.i. izbrisanih, a rešitve tega zapletenega vprašanja še ni videti

Največji in najbolj odmeven dogodek prejšnjih dni v Sloveniji je bilo sporočilo ljubljanskega nadškofa in slovenskega metropolita dr. Franca Rodeta, da ga je sveti oče imenoval za prefekta Kongregacije za ustanove posvečenega življenja in družbe apostolskega delovanja. Ugledni cerkveni dostojanstvenik je to povedal na časnikiški konferenci, ki so se je udeležili tudi mnogi Rodetovi sodelavci, 11. februarja opoldne, hkrati pa je bila novica o njegovem imenovanju objavljena tudi v Vatikanu.

Kongregacije so uradi rimske kurije, "po katerih papež navadno opravlja posle vesoljne Cerkve in ki v njegovem imenu in z njegovo oblastjo opravljajo službo v blagor krajevnim Cerkvam. Kongregacija, ki jo bo vodil dr. Franc Rode, se ukvarja z vsem, kar zadeva 194.129 redovnikov, 792.317 redovnic in 51.973 kontemplativnih redov, in z vsemi ustanovami, družbami in svetnimi inštituti, ki tvorijo omenjeno kongregacijo. Le-ta je organizirana v več kot dva tisoč različnih redov oz. drugih oblik posvečenega življenja.

Slovenski časniki, Radio in Televizija so novico o imenovanju dr. Franca Rodeta na

najvišji položaj, ki ga je kdaj v Vatikanu dosegel kak Slovenec, objavili kot najpomembnejši dogodek dneva. Toda nekateri časnikarji kljub dejstvu, da omenjeno imenovanje pomeni priznanje dosežanj ljubljanskemu nadškofu in slovenskemu metropolitu, slovenski cerkvi in državi Sloveniji, niso zmogli premostiti predsodkov do dr. Rodeta. Po njihovem naj bi bil konfliktna osebnost, ki ji ni uspelo uresničiti svojih namer, zlasti kar zadeva poučevanje verouka, ki naj bi postal eden od izbirnih predmetov v osnovnih šolah. Vatikan naj bi ga zaradi tega sklenil "umakniti" s sedanjega položaja v Sloveniji.

Dr. Franc Rode je seveda razmišljal drugače, pač v skladu s svojim značajem, dostojanstvom in poslanstvom. Na srečanju s časnikarji in svojimi sodelavci je povedal, "da je bilo imenovanje zame presenečenje, in prvo, kar sem čutil, je bila velika žalost, ker tukaj rad delam z veseljem in vas imam rad, rad imam ljubljansko nadškofijo in Cerkev na Slovenskem. Toda želja svetega očeta je zame ukaz".

Zelo jassen in neposreden je bil v intervjuju za državno televizijo v četrtek, 12. t.m. Dejal je, "da iz Slovenije od-

haja z bolečino, ker, ko zapuščam domovino, ki jo ljubim, je hudo. V Vatikanu bo v svoji novi visoki službi lahko veliko koristnega storil za Slovenijo. To bo mogoče, ker bom med desetimi najožjimi sodelavci svetega očeta. Nikoli se nisem umikal pred težavami ali neuresničeni cilji. Tudi Sveti sedež umika ne bi nagradil z visokim imenovanjem." O svojem nasledniku v ljubljanski nadškofiji in slovenski cerkvi je izrekel željo, "da bi nadaljeval usmeritev in delovanje, tako v cerkvi kot tudi zunaj nje. Verouk, ki ga poučujemo v župniščih, naj bi postal eden od izbirnih predmetov v osnovnih šolah, ki bi bil priznan tudi v spričevalih. Mesto v kongregaciji, ki ga bom zasedel, je kardinalsko mesto."

Dr. Francu Rodetu sta ob imenovanju na visok položaj v Vatikanu čestitala tudi predsednik države dr. Janez Drnovšek in premier Anton Rop.

TUDI TUJCI Z UREJENIM STATUSOM BI GLASOVALI PROTI ZAKONU O IZBRISANIH

Vprašanje t.i. izbrisanih je še zmerom najbolj žgoča politična tema v Sloveniji, ki ji ni videti hitre rešitve. Predsednik države dr. Janez Drnovšek je politične stranke pozval, naj

se sporazumejo, toda je celo v LDS, stranki, ki jo je vodil, vzbudil proteste in nasprotovanje. Poslanci iz koalicijskih strank so slednjič morali glasovati za naknadni referendum o t.i. tehničnem zakonu o izbrisanih, ki bo 4. aprila. V zadevi naj bi prišlo celo do ustavnega puča in groženj, kakršne so nenavadne in zato nevarne za državo s parlamentarno demokracijo. Predsedniku državnega zbora Borutu Pahorju, ki je tudi predsednik ZLSD, grozijo celo poslanci iz te stranke, češ da je zasedanja parlamenta vodil v korist opozicije. Poslanec iz LDS Jelko Kacin pa je celo zagrozil, "da je treba zgodbo o izbrisanih zdaj resnično zaustaviti, če ne drugače, tudi na silo, da tako rečem, za vsako ceno." Slovenska javnost se je ob takem razmišljanju zgrozila. Ob tem citiramo Danila Slivnika, glavnega in odgovornega urednika tedenskega magazina MAG, ki je v novi številki tega časnika zapisal, "da sliši, da bi na referendumu tudi večina tujcev z urejenim statusom glasovala proti zakonu o izbrisanih. To so tisti, ki so spoštovali suverenost in neodvisnost nove države Slovenije. S tako opredelitvijo oz. glasovanjem bi se razmere v državi še zaostriale."

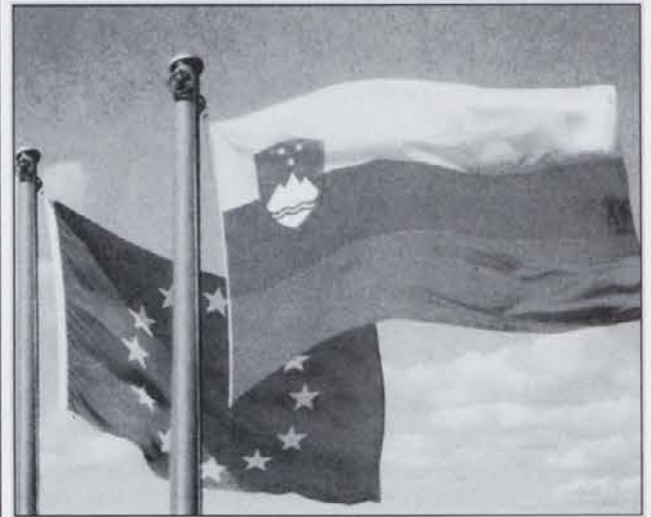
Marjan Drobež

Prvič tako obsežno besedilo v slovenščini Zakonodaja Evropske unije na osemdeset tisoč straneh

Objavljeni bodo predpisi iz celotnega spleta pravnih virov evropske povezave, ki jih bodo morale prevzeti in izvajati nove članice, med njimi Slovenija

Založniški urad EU bo ob sprejemu novih članic v povezavo prihodnjega prvega

verenosti prenesti na evropsko povezavo. Za Slovence bo prevod

Slovenija se bo po 1. maju poleg svoje predstavljala tudi z zastavo EU.

maja izdal tudi prevod zakonodaje v jezikih vseh desetih držav pristopnic. To so zakoni, uredbe in drugi pravni akti vseh ustanov in organov povezave, tudi sodišč, ki so zajeti v izrazu *acquis communautaire*. Le-ta naj bi ponazarjal naloge s pravnega področja, ki so jih morale sprejeti in jih bodo tudi dolžne upoštevati in izvajati nove članice EU. V bistvu to pomeni, da bodo morale nove članice, med njimi je tudi Slovenija, velik del svojih pristojnosti in su-

zakonodaje seveda velikega strokovnega in praktičnega pomena, saj bo nova pravna ureditev v marsičem določala in usmerjala naše življenje in ravnanja. Toda prevod, ki bo obsegal kar osemdeset tisoč strani, bo pomemben tudi v jezikovnem, kulturnem in duhovnem pomenu. To bo namreč v vsej slovenski zgodovini najobsežnejši prevod nekega besedila v slovenski jezik, kar nas seveda navdaja z zadovoljstvom in ponosom.

M.

Nad Julijci se obeta osrednje privlačno obeležje združevanja v EU Predstava svobode in sožitja v zraku

V dneh vstopanja novih članic v EU se bo, gledano iz letalske perspektive 4000 metrov nadmorske višine, na nebu nad Julijskimi Alpami, nad zemeljskim stičiščem Slovanov, Romanov in Germanov, odvijala edinstvena padalska predstava, ki bo simbolično opozorila na bistvo združevanja in sobivanja v EU.

Za slavnostno označitev dneva vstopa Slovenije v Evropsko unijo je vlada RS pred kratkim sprejela sklep o dodelitvi 135 mil. SIT sredstev, ker bo kot eden glavnih organizatorjev sodelovala pri več tovrstnih prireditvah, ki bodo v Bovcu, Novi Gorici, Gornji Radgoni, Ljubljani, na Hodošu ter na obeh tromejih. Poleg tega bodo na vstopu v državo do 29. aprila že postavljene opozorilne table, s katerimi bodo vstopajoči opozorjeni na članstvo naše države v Evropski uniji. Nad bovskim letališčem - na nebu naše najzahodnejše točke, z vzhoda desetih pridruženih držav Uniji, bo petnajst padalcev dosedanjih članic EU sklenilo obroč, v katerega se bo potem vtaklo še deset padalcev iz na novo pridruženih držav, je v soboto, po sestanku organizacijskega odbora povedal bovski župan Danijel Krivec, ki je operativni organizator prireditve. Po bese-

dah idejnega vodje scenarija Marjana Mlekuža, "gre za simboliko enakopravnosti - filozofijo združitve in življenja znotraj EU- dimenzijo zraka, ki je do vseh enak, glede na naravni zakon gravitacije in zakon istih pogojev, zakon, ki drži bolj kot vsi, v parlamentih sprejeti zakoni! Da bi ta energija prevladala, se nam organizatorjem zdi zelo pomembno, da predstavljamo željo po sobivanju v EU - sklenjen obroč enakosti: vsi za enega, eden za vse.

Posebna simbolika je oblika rože Scabiosa EU trenta v obliki najmoderneje in najzahtevnejše kombinirane discipline klasičnega in modernega sky-divinga, predstavitev padalske discipline (bird

man), za katerega je svet amfiteatra tukajšnjih Julijcev preizkušen raj ter pristanek padalcev z zastavami starih in novih članic EU.

Med prostim padanjem bodo slavje s posebnim TV oddajnikom neposredno prenašali prek satelita po vsej Evropi."

Ivan Božič iz Tolmina, poslanec v slovenskem Državnem zboru: "V tej simboliki cvetov Scabiose trente - padalcev, ki se držijo za roke - vidim zlasti ponovno vrženo seme povezave med neposrednimi sosedi, med našimi ljudmi z obeh strani te nasilne meje."

Kot nalašč poteka letos 60

zo trento, ki jo je na Triglavu našel, prav tako stari evropejec - veliki botanik Baltazar Haquet. Tako bo ta roža simbolično zopet vzklila v tem našem prostoru, ki so ga naši predniki sooblikovali, ko so bili še srednjeevropski skupni prostor. Scabiosa trenta naj torej prvega maja zacveti in raztroši svoje seme nad Triglavom, enem temeljnih kamnov zadržnosti Slovencev v preteklost, sedanjost in prihodnost, želijo svetu povedati organizatorji.

V strnjanih devetih dneh bodo obiskovalcem te doline predstavili npr. še skok v tandemu predsednikov držav oz.

vlad, razstavo alpskega cvetja, življenja v teh dolinah v času cone A in B pred priključitvijo k Jugoslaviji oz. Italiji, vrstili se bodo razni seminarji na temo ekoturizma, srečanje planincev treh dežel na spontani stični točki Mangartu, koncert akustične glasbe v cerkvi in podzemni jami Male Boke, nastopale bodo evro-pop skupine na prostem ali v šotorih, razgrnjen bo ideja čezmejne združitve smučišč na Kaninu, srečanje evropskih literatov, številne prireditve, s katerimi želijo nagovoriti obiskovalce vseh starosti.

Miran Mihelič

Bil je glasbenik in zavzet narodni delavec V gradu na Dobrovem razstava o Srečku Kumarju Priredila sta jo Pokrajinski arhiv v Novi Gorici in Goriški muzej

V gradu na Dobrovem v Brdih so v počastitev slovenskega kulturnega praznika odprli razstavo o Srečku Kumarju, ob petdesetletnici smrti tega glasbenika, kulturnega in prizadavnega narodnega delavca na Primorskem. Priredila sta jo Pokrajinski arhiv v Novi Gorici in Goriški muzej, ki hranita tudi fotografije, razne dokumente in nekaj drugega gradiva o glasbeniku. Razstavo sta pripravila oziroma sta njena avtorja Ivanka Uršič in Boris Blažko.

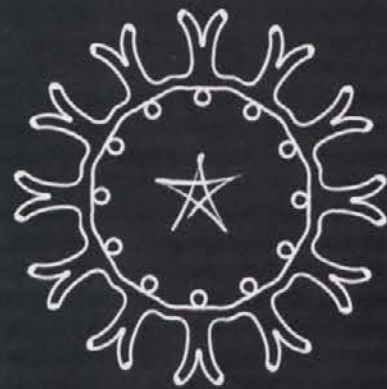

Ob otvoritvi se je spominu na slavljenca poklonil moški pevski zbor, poimenovan po Srečku Kumarju, iz Kojškega, kjer je bil leta 1888 rojen in je tam tudi pokopan. Ob njegovem grobu je postavljen spomenik, ki ga je zasnoval akademski kipar Boris Kalin. Spodbujevalec zborovskega petja in slovenske kulture, je deloval na Goriškem, v Trstu, kjer je bil vodilna osebnost na glasbenem področju in je poučeval tudi na tamkajšnji Glasbeni matici in v Beogradu. Bil je vsestransko glasbeno nadarjen in je veliko nastopal tudi kot pianist. Njegovi biografi me-

nijo, da je bila med življenjskimi deli Srečka Kumarja zlasti ustanovitev pevskega zbora Zveze jugoslovanskih učiteljskih društev v Italiji. Njegov življenjski lik je podrobno in natančno predstavljen tudi v Primorskem slovenskem biografskem leksikonu, ki ga je pred leti izdala Goriška Mohorjeva družba.

Razstava o glasbeniku, kulturniku in prizadavnem narodnem delavcu Srečku Kumarju v gradu na Dobrovem bo odprta še nekaj časa in si jo velja ogledati.

M.

AIR • THEATRE - air is fair - 1. maj 2004 Bovec, Slovenija, EU

let od smrti evropsko usmerjenega gornika in pisatelja dr. Juliusa Kugyja, ki je v svojih knjigah ponesel v svet sloves teh krajev, ko je iskal scabio-

Stojan Pahor NASVETI VARČEVALCEM

DONOS
OBVEZNIC

Donosnost je seštevek vseh prejetih obresti od dneva nakupa vrednostnega papirja do zapadlosti ali prodaje. Obrestim vlagatelj mora še dodati dobiček, če je obveznico kupil pod nominalno vrednostjo, oziroma izgubo, če je vrednostni papir kupil nad nominalno vrednostjo. Če investitor dvigne kapital pred dospelostjo, mora obrestim prišteti še razliko med nakupno in prodajno ceno vrednostnega papirja, ki je lahko tudi negativna. Donos vsake obveznice vključno državne je torej odvisen od cene, nominalne vrednosti in obresti vrednostnega papirja. Investitor lahko brez težav unovči svojo investicijo pred zapadlostjo, če obveznica kotira na finančnih tržiščih. V nasprotnem primeru se upoštevajo določila, ki jih vsebuje pravilnik obvezniškega posojila.

Po načinu plačevanja obresti ločimo obveznice brez kupona ali s kuponom (it.: cedola). V prvem primeru se obresti plačujejo ob zapadlosti vrednostne-

ga papirja (angl. zero coupon bonds). Dobiček je razlika med vrednostjo obveznice ob zapadlosti in nakupno ceno (npr. BOT in nekatere oblike CCT). V drugem primeru vlagatelj unovči kupone v šestmesečnih ali letnih obrokih (npr. BTP).

Glede na obrestno mero ločujemo tri temeljne vrste obveznic: s fiksno, spremenljivo in mešano obrestno mero. Spremenljiva obrestna mera kuponov je zaradi težnje po dohitevanju tekoče inflacijske stopnje vezana na določene indekse. Lahko so to: donos BOT-ov ali medbančna evropska obrestna mera EURIBOR. Vrednosti slednjih redno objavljajo gospodarski dnevniki. V novejšem času so se pojavile obveznice, ki so vezane na borzne indekse (angl.: index linked), na posamezne delnice (angl.: equity linked) in investicijske sklade. Pri takih oblikah se ponavadi varčevalcu zajamči minimalna obrestna mera na kuponih. Celotna donosnost pa je seveda odvisna od ovrednotenja indeksa, s katerim je obveznica povezana. Pri mešani

obrestni meri je donos fiksen za določeno dobo, nakar postane spremenljiv do zapadlosti (angl.: fixed/reverse floater).

Na obvezniškem tržišču so obrestne mere zelo različne. V osnovi velja pravilo, da manjša zanesljivost izdajatelja vrednostnega papirja prinaša tudi manjše obresti. Tako italijanske državne obveznice zaradi visokega jamstva nudijo povprečno samo 2,21% letno. Evropske podjetniške obveznice (angl.: corporate bond), ki predstavljajo za vlagatelja znatno večje tveganje, nudijo povprečno za isti časovni razmah 6,48% ("rating" trojni AAA) oziroma 12,00% ("rating" trojni BBB). Države v razvoju zaradi še večjega rizika ponujajo varčevalcem obveznice z letno obrestno mero, ki presega 26%. V sklopu osebnega investicijskega načrta investitor lahko vlagaja v obveznice z manjšim in večjim tveganjem. Naložbe brez rizika namreč ne ohranjajo več realne vrednosti deponiranih sredstev.

Bralci lahko sodelujejo pri naši rubriki z vprašanji in pripombami. Elektronska pošta: s.pahor@tin.it.

SDGZ na obisku v Kanalski dolini pri krajevnih upraviteljih in operaterjih
Ob izročitvi solidarnostnega prispevka za prizadete kraje

Prejšnji teden se je predstavništvo Slovenskega deželnega gospodarskega združenja mudilo na obisku v Kanalski dolini. Predsednik Marino Pečenik, podpredsednika Adriano Gariup in Marko Stavar ter deželni tajnik Davorin Devetak in tajnik za Benečijo Giorgio Cerno so se odzvali vabilu tamkajšnjega člana in družbenega delavca Rudija Bartalotha in imeli vrsto srečanj z javnimi upravitelji in operaterji.

Najprej so se predstavniki stanovske organizacije na trbiškem županstvu sestali z odborico za izobraževanje, socialno in zdravstvo Nadio Campana. Le-ta tesno sodeluje z županom Baritusiom pri udeležanju politike odpiranja do sosednjih dežel in pri izpeljavi čezmejnih evropskih projektov. Prav vloga slovenskih organizacij iz Kanalske doline je bila posebno ovrednotena pri navezavi stikov z upravami z zgornjesoškega in bovškega področja in tudi pri odprtju večjezičnega okenca s sredstvi zakona 482. Urad za Evropo pri SDGZ pa je bistveno pripomogel s tehnično asistenco, da je lahko prišlo do pravočasne predložitve in odobritve Interreg projekta, ki je usmerjen v povezovanje z obmejnimi regijami na področju šolstva. Slovenski gospodarski predstavniki so poudarili voljo in pripravljenost za sodelovanje.

V nadaljevanju so se predstavniki SDGZ sestali z župa-

nom občine Naborjet-Ovčja vas Aleksandrom Omanom. Bartaloth se je uvodoma zahvalil članom gospodarske organizacije za solidarnostni prispevek, ki so ga zbrali in namenili prizadetim ob lanskem neurju. Oman je omenil prizadevanje za obnovo hiš in drugih infrastruktur v občini, ki je bila ena od najbolj opustošenih na vsem območju. Po obnovi pa je prva skrb domačih upraviteljev, da bi omogočili obstanek ljudi v teh krajih, v prvi vrsti s postavitvijo novih gospodarskih pobud in centrov. Občina ima v pripravi nov regulacijski načrt, ki naj bi predvideval tudi male obrtne cene.

Sklepni del programa je bilo srečanje s krajevnimi slovenskimi turističnimi operaterji na turistični domačiji Pr' Kranjcu v Ukvah, katere lastnik je Rudi Bartaloth. Skupno s kolegi, Juretom Preschernom, ki upravlja lepo vpeljana gostišče na Sv. Višarjih, in izvedencem Petrom Gerdo-

lom, ki je aktiven pri trbiškem Promoturu, je stekel ploden pogovor o stanju in perspektivah za turistično promocijo in delež lokalnih gostincev pri tem. Izkušnja Vabila na Kosilo bi lahko poskusno uvedli tudi v Kanalski dolini, da bi se tamkajšnji gostinci strnili okrog skupne ponudbe in poskusili skupno delo pri promociji. Nekaj operaterjev že sodeluje, treba bi bilo privabiti in angažirati še širši krog teh. Če bodo operaterji iz Kanalske doline izrazili interes, sta tako deželna struktura kot SDGZ Čedad zagotovila strokovno in vsestransko sodelovanje, da bi lahko prišlo do novih pobud. Gre podčrtati izrazito pozitivno vzdušje pogovorov tako z javnimi upravitelji kot z operaterji. Kanalska dolina in vse obmejno področje predstavljata velik potencial za razvoj turističnih pobud. S skupnimi močmi bomo lahko učinkoviteje posegali po možnostih, ki jih ponuja evropska širitev.

SLOVENIJA

Napovedani nižji stopnji inflacije v tem in naslednjem letu

Izdelki in storitve z visoko dodano vrednostjo pogoj za hitrejši gospodarski razvoj Slovenije

V Sloveniji pred njenim vstopom v EU obstajajo teorije in trditve, da bo povezava, zlasti zaradi velikega in prostega tržišča, omogočila premostitev gospodarskih težav in nasploh zagotovila pogoje za nadaljnji družbenoekonomski razvoj. Med politikami po optimizmu prednjači predsednik parlamenta Borut Pahor, ki je nekajkrat izjavil, da se bo Slovenija v naslednjem obdobju od dvajset do petindvajset let lahko povzpela med pet gospodarsko najbolj uspešnih držav v evropski povezavi.

Zagotovo je zniževanje inflacije velik uspeh gospodarstva in skupnih prizadevanj vlade in Banke Slovenije. Po naročilu vlade je Urad za makroekonomske analize in razvoj pred dnevi pripravil novo napoved inflacije za leti 2004 in 2005 in o tem objavil podrobnosti v svojem glasilu, Ekonomskem ogledalu. Po pričeanju in napovedih izvedencev naj bi inflacija v Sloveniji v tem letu znašala 3,6%, v letu 2005 pa naj bi se znižala že na 2,9%. Zniževanje inflacije kaže na stabilnejša gospodarska gibanja v državi, s čimer izpolnjujejo tudi merila in pogoje za to, da bo Slovenija morda leta 2007 lahko prevzela evro, evropsko denarno enoto.

Veliko gospodarstvenikov in poslovnežev pa opozarja,

da bo Slovenija lahko napredovala predvsem z večjo učinkovitostjo pri ustvarjanju izdelkov in storitev z visoko dodano vrednostjo. V vsaki enoti ustvarjenega naj bi bilo predvsem vsebovanih čimveč dosežkov najmodernejših tehnologij in velikega znanja. Pri tem velja opozoriti, da bi v procesu evropskega povezovanja majhne države, med njimi je tudi Slovenija, morale veljati prav toliko kot velike. Ta delež torej ne bi smel biti odvisen od velikosti posamezne države, marveč od gospodarskega položaja, kulture in splošnega ugleda.

PREHOD IZ STAREGA
V NOVI GOSPODARSKI
RED SO PLAČALI DELAVCI,
KI JIM NI VEČ KAJ VZETI

Slovenija bo težko napredovala in se uveljavila tudi v EU, dokler bo razlika v dodani vrednosti na zaposlenega tako velika. V Irski, denimo, ustvarijo 114.400 evrov dodane vrednosti na enega zaposlenega, v Sloveniji pa samo 23.153 evrov. Znana londonska revija The Economist je celo zapisala, "da bo Slovenija potrebovala kar enaintrideset let, preden bo dohitek povprečno razvitost zahodnega dela Evrope, druge države pristopnice, razen Cipra in Malte, pa še precej več. Še več, brez dobro plačanega izvoza kakovostnega

blaga in storitev, se Slovenija morda ne bo nikoli približala povprečju v EU." S tega vidika sestav slovenskega izvoza ni zadovoljiv. Le 5,6% prodaje v tujino tvorijo visokotehnološki izdelki, medtem ko ta odstotek dosega skoraj polovico irskega izvoza (47,7 odstotka). Švicarski Inštitut za razvoj menedžmenta je zato Slovenijo po omenjenem merilu uvrstil šele na 23. mesto med 29. državami. Neugodno je tudi razmerje med izvozom in uvozom. Slovenija z izvozom pokriva dobrih 90% uvoza, kar se kaže tudi v velikem primanjkljaju v zunanji trgovinski bilanci.

V Sloveniji t.i. turbokapitalizem, to je temeljni odnos v družbi, pogloblja socialne razlike med ljudmi, ki so čedalje bolj v nasprotju s stanjem in vrednotami v drugih državah s parlamentarno demokracijo. Praksa najbolj krutega in nepravičnega kapitalizma seveda hromi napore delavcev in tudi ustvarjalnost majhnih podjetnikov. Vendar za zdaj ni videti možnosti, da bi se položaj izboljšal. Sociologi ob tem opozarjajo, da so v Sloveniji prehod (tranzicijo) iz starega v novi t.i. liberalni gospodarski red plačali delavci, ki jim zdaj ni več kaj vzeti. Največje breme prehoda Slovenije v EU bo moral zato plačati t.i. srednji sloj.

M.

POKLICI

Gospa Nadja Sosol je naša sosedka, saj ima na Travniku zraven Katoliške knjigarnice, v kateri je tudi naše uredništvo, navidez majhno trgovino, ki nosi lepo ime *Ilbotto - Gumb*. To je ena tistih malih trgovin, ki vsako mesto delajo veliko, saj si pravega mesta brez takih trgovin, kakršno vodi gospa Nadja, ne moremo predstavljati in zato tudi naše Gorice ne.

Gospa Nadja, ki mi že v začetku pogovora pove, da je bila krščena kot Marija, a jo vsi kličejo Nadja, ima rada svoje delo, ker ima rada ljudi, to se pozna takoj, ko te sprejme s širokim nasmehom za pultom v trgovini.

Imate radi ljudi in svoje stranke?

Gospa Nadja se zasmeje: "Kaj se vidi?"

"Da, se!"

Gospa Nadja takoj doda: "Rada imam svoje delo, zelo, seveda sem rada med ljudmi in zato ne razumem mladih, ki se odrekajo predvsem takim trgovinam, kot je moja. Danes mladi nočejo več delati v takih trgovinah, kot je moja, a vam povem, da je to trgovina, v kateri bi lahko bile polno zaposlene tri prodajalke, sedaj sta poleg mene še dve, ki delata izmenoma, polovični delovni čas. Mladi na žalost ne razumejo, da bi si tako trgovino, kot je naša, lahko ustvarili prihodnost. A danes hočejo vse naenkrat, vse takoj. To je zgrešeno. Naša trgovina ima svoje stranke, potrebujejo nas."

"Kaj pravzaprav prodajate?"

FOTO JUP

Gospa Nadja se nasmehne, ko vidi, da gledam predvsem na stotine in stotine na škatle nalepljenih gumbov: "Ne, ne prodajamo samo gumb! Pravzaprav pri nas prodajamo tiste male stvari, brez katerih nobeno gospodinjstvo ne more. Seveda so ti artikli vezani na moško in žensko spodnje perilo, imamo vse vrste ženskih in moških nogavic, prodajamo čipke, trakove in trakce vseh vrst, gumbe, našitke, ogromno artiklov imamo."

"Kdo so vaše stranke?"

"Predvsem so to starejši ljudje, a ne samo. Računam, da je polovica naših strank iz bližnje Slovenije, pravzaprav z Goriškega na obeh straneh državne meje. Rada bi vam povedala, da je naša trgovina izjemno potrebna, da take trgovine preprosto morajo biti v vsakem mestu, ker artikle, ki jih mi prodajamo, ljudje preprosto potrebujemo. Če izgubite na hlačah gumb,

hlač ne boste vrgli stran, mar ne?" me hudomušno vpraša gospa Nadja.

"Torej imajo trgovine vašega tipa svetlo prihodnost?"

Gospa Nadja odvrne: "Rada bi, da bi bilo tako, a se bojim, da nimamo prihodnosti. Pa je to velika škoda, ker vam ponavljam, da se s tako trgovino zmore živeti. Res je, da so davčni pritiski veliki, res je tudi, da moraš imeti veliko kapitala, ker moraš imeti veliko število prodaj-

nih artiklov, a se da živeti in je škoda, da mladih take vrste trgovine, kot je moja, ne zanimajo. Kaj bodo tudi te trgovine imele Kitajci?"

"Ja, za sosede že imate Kitajce..."

"Tudi sama ne vem, kako bo takrat, ko bom morala v pokoj. Še vedno upam, da bom našla mlado dekle, ki bo prevzelo trgovino, tako dekle, ki bo meni podobno, ki sem začela kot prodajalka leta 1957 v Raštelu in sem trgovino kupila leta 1977. Lepo je, ko greš na svoje. To bi rada povedala mladim: trgovina, karšna je moja, je potrebna in z njo se lahko dostojno živi in tudi ni vse v lepih trgovinah, kjer se prodajajo navidez lepe stvari, a ni rečeno, da se s tako prodajo tudi živi. saj sami vidite, kako se danes zapirajo trgovine... Bojim se, da bom tudi sama prisiljena zapreti, a bo to velika škoda za vse."

JUP

Na Kaninu s pogumom, strahom in ljubeznijo

Meka prostega smučanja

V nedeljo, 8. februarja, je na Kaninu potekalo že drugo izbirno tekmovanje za svetovno prvenstvo. Domači organizatorji - tuji sponzorji so ga imenovali "Red Bull Snow Thrill qualifications on Kanin". Možnost uvrstitve je imel po en najboljši slovenski in tuji tekmovalca, ki se je v finalni vožnji uvrstil med prvih deset. Med Slovenci je to uspelo Janiju Pogačarju.

Na Kaninu se je tudi letos zbral del svetovne elite na edinem Redbullovem kulturnem tekmovanju "freeridbullove scene". V veliko zadovoljstvo organizatorjev in tudi samih tekmovalcev ter nekaj sto navijačev in prijateljev se je za letošnjo preizkušnjo na Kaninu prijaviло čez 60 tekmovalcev iz Slovenije, Avstrije, Nove Zelandije, Slovaške, Francije, Švedske, Norveške, Avstralije, Kanade, Nemčije, Češke, ZDA... V polfinalu je nastopilo 35 najboljših v moški in šest v ženski kategoriji.

Kot je povedal direktor prireditve in vodja tekmovanja Marko Šimenc, se je že v polfinalnih vožnjah pokazalo, da se je tokrat lanskoletni zmagovalca, domačin Deni Vučić, soočil s pri nas doslej daleč najmožnejšo konkurenco, kljub temu da je pokazal dober napredek v tehnični vožnji. V finalni vožnji se je uvrstil na osmo mesto za Janijem Pogačarjem, letos našim najuspešnejšim tekmovalcem, ki se je s šestim mestom uvrstil na svetovno prvenstvo, katerega kraj za zdaj še ni znan.

Prvi v moški konkurenci je bil Andrew Gowars iz Nove Zelandije, drugi Marion Ligda iz Slovaške, tretji pa Eric Sponberg iz Švedske. V ženski kategoriji je dosegla prvo mesto Lorraine Huber (Avstrija), drugo Steffi Frank (Nemčija) in tretje Jo Guest (Škotska). Po mnenju Tomaža Koširja,

predstavnika Red Bulla, sta naša najuspešnejša tekmovalca odlično prestala soočenje v tako izenačeni konkurenci samega finala in smo lahko tudi v naslednjem letu optimisti.

Zmagovalec v moški kategoriji Gowars je bil po tekmi navdušen nad novo izbranim pobočjem, ker omogoča, da se v finale uvrstijo res najboljši, saj tukaj ne gre brez poudarka kreativnosti, izbire težavne poti, veliko je naravnih ovir, zato se takoj vidi, kdo je sposoben obvladati smučke in telo, ob tveganju, ki ga pogojuje ob-

vezna dinamična in ritmična vožnja.

Nekaj posebno simpatičnega je bila izjava tretje uvrščene tekmovalke Jo Guest, ki je takoj po viharni vožnji skozi cilj najprej izjavila, da je bila prvič na takšni tekmi in ne bo več tekmovala, ker je vsa prestrašena. Ko pa si je malo opomogla, je rekla, da morda prva izjava ne bo obveljala, ker se sedaj boji le, da se je zaljubila v ta športni izziv v prelepi naravi in na naravnem snegu in morda v še kaj...

MM

Pop kultura med hladno vojno

Waynove zelene baretke so ustavili Dylanovi odgovori v vetru

Po 2. svetovni vojni sta širjenje množičnih medijev in v prvi vrsti vse večja dostopnost malih televizijskih zaslonov ustvarila novo kulturo, ki se je naslanjala na povprečnega državljanca. V hiše navadnih ljudi so začeli vdirati novi gosti, ki so večer za večerom animirali in zabavali v novi čudež tehnologije strmeče ljudi. V kavbojca osemletni John Wayne je razlagal utemeljenost in pravilnost osvajanja Divjega zahoda, medtem ko je Norma Jean Baker, ki jo mnogi poznajo pod psevdonimom Marilyn Mon-

bode precejšnje odobravanje. Vse novice, slike in posnetke, ki so prihajali v domovino, je pošiljala vojska in so bili zato tako prikrojeni, da jih je domača javnost pozitivno sprejemala. Leta 1968 se zgodi ne-

je grda, umazana, povsem neestetska zadeva, ki je v Američanih v domovini pred televizijskimi zasloni sprožala skrajno negativno razpoloženje proti vojni in vsemu, kar je bilo vojaškega. Začele so se množične mirovne manifestacije, močni pritiski na vladajočo elito, od tod sta vzplamteli zvezdi Boba Dylana in Joan Baez (na sliki). Vse to je dolgoročno močno vplivalo na (ne)uspeh ameriške vojske, ki je bila dvakrat poražena: v Indokini in na domačem medijskem bojišču, na katerem je "mirovni-

škola" civilna družba postajala iz dneva v dan vse glasnejša. Kljub temu da je bil protestniški val vse močnejši, so zagovorniki vojne poskušali vrtniti udarec na isti način, kot so ga prejeli: s pomočjo pop kulture. Ravno leta 1968 je namreč izšel film *Green berets*, ki ga je režiral in v katerem je odigral glavno vlogo tradicionalno konzervativni John Wayne. S črno-belo tehniko demoniziranja sovražnika je, sicer neuspešno, hotel prikazati utemeljenost in upravičenost vojne proti zlu in uveljavljanja svobode na Daljnem vzhodu in tako prevesiti javno mnenje na stran zagovornikov nadaljevanja vojaške akcije. "Operacija" ni uspela. Dylanovi odgovori v vetru so bili močnejši.

predvidljivo: v ZDA se nepričakovano odpre "prepovedana" Pandorina vaza vietnamskih resnic. Januarja tistega leta so namreč vietkongovci izvedli ofenzivo Tet, s katero so želeli zasesti ključne postojanke v južnem Vietnamu, v prvi vrsti vsa večja mesta. Operacija sama na sebi ni bila zelo uspešna, je pa vseeno imela za Američane grozne posledice. S pohodom na južni Vietnam (in Saigon) se je namreč vojna prvič preselila na območje, kjer so bili naseljeni novinarji. Predstavniki četrte veje oblasti so od takrat v domovino pošiljali poročila, slike in posnetke o dogodkih, ki so jih sami spremljali. Vojna proti komunizmu je tako naenkrat zgubila ves svoj junaški naboj bojevanja proti zlobnemu sovražniku. Postala

je grda, umazana, povsem neestetska zadeva, ki je v Američanih v domovini pred televizijskimi zasloni sprožala skrajno negativno razpoloženje proti vojni in vsemu, kar je bilo vojaškega. Začele so se množične mirovne manifestacije, močni pritiski na vladajočo elito, od tod sta vzplamteli zvezdi Boba Dylana in Joan Baez (na sliki). Vse to je dolgoročno močno vplivalo na (ne)uspeh ameriške vojske, ki je bila dvakrat poražena: v Indokini in na domačem medijskem bojišču, na katerem je "mirovni-

škola" civilna družba postajala iz dneva v dan vse glasnejša. Kljub temu da je bil protestniški val vse močnejši, so zagovorniki vojne poskušali vrtniti udarec na isti način, kot so ga prejeli: s pomočjo pop kulture. Ravno leta 1968 je namreč izšel film *Green berets*, ki ga je režiral in v katerem je odigral glavno vlogo tradicionalno konzervativni John Wayne. S črno-belo tehniko demoniziranja sovražnika je, sicer neuspešno, hotel prikazati utemeljenost in upravičenost vojne proti zlu in uveljavljanja svobode na Daljnem vzhodu in tako prevesiti javno mnenje na stran zagovornikov nadaljevanja vojaške akcije. "Operacija" ni uspela. Dylanovi odgovori v vetru so bili močnejši.

Andrej Černic

Dušan Rogelj PISMO IZ PRESTOLNICE - 13. februarja 2004

Mala galerija Cankarjevega doma, na ogled do 22. t.m.

Ukradeno otroštvo

Fotografija postaja vse močnejši in pomemben sodobni medij, v enem svojih nič manj pomembnih žanrov pa tudi enakovredna zvrst likovne umetnosti. Prva - običajno jo imenujemo reportažna - spremlja pestro dogajanje okoli nas in po svetu. Kot informacija ni več zgolj dopolnilo besede. S pojavom kabljskega prenosa podatkov in še posebej interneta je dobila vsaj tolikšno težo in pomen kot zapis oziroma opis dogodka.

Današnja moč in pomen fotografije odraža vse večje število fotografskih razstav. Po tej strani Ljubljana ni nobena izjema, čeprav še vedno nima specializirane foto galerije, kakršna že vrsto let deluje na primer v Mariboru (foto galerija Stolp). Morda tudi zato, ker v okviru razstavnega programa Cankarjevega doma namenjajo veliko pozornost prav fotografiji.

Ta čas je v Mali galeriji CD na ogled izjemna, celo pretresljiva fotografska razstava Arneja Hodaliča, naslovljena *Ukradeno otroštvo*. Hodalič, zagotovo najbolj znan in uveljavljen slovenski novinar in fotograf

v Evropi, predstavlja izbor fotografij, posnetih v deželah, kjer morajo otroci, da bi preživeli, opravljati delo odraslih.

Fotografije Arneti Hodaliča so ponavadi očarljive in zapeljive. Z ubranostjo barv in s skrbno izbranimi motivi nas ponese v skrivnostne kraje, ki prijetno dišijo po razkošnem in radoživem Orientu, odišavljenem z rožno vodo, mešano z mošusom, in ovitem v damastni prt, izvezen z zlatimi nitmi. "Vstopi, arabski knez, in se spočij, kajti nocoj in na tem potovanju si pretpel veliko hudega," vabi Arne Hodalič v svoj svet z besedami iz *Ljubezenskih zgodb iz tisoč in ene noči*. In človek mu sledi z zavedno naivnostjo in z največjim veseljem, je Meta Krese zapisala v uvodu brošure, ki je izšla ob razstavi.

Najnovejša Hodaličeva razstava pa je skrajno nasprotje omenjenega. Črno-bele fotografije odkrivajo temno stran tega planeta. Nastajale so v zadnjih letih, v različnih deželah, kjer so otroci surovo oropani otroštva - Gaza, kabulski zapor, tabor za urjenje ruskih mladoletnikov za vojaške specialce ... Ti kraji preprosto ne prenesejo sanj in iluzij. Predvsem pa so hudo nasprotje getoizirane varnosti sodobnega evropskega človeka. In prav zato so zelo zelo vredne ogleda.

Kdo je skrivnostni popotnik, fotograf in pisec Arne?

Že pred diplomom na ljubljanski biotehnični fakulteti je razstavljal svoje fotografije in deloval v Foto grupi SOLT. Sodeloval je pri snemanju večjega števila reklamnih spotov in pri neodvisni ŠKUC-ovi umetniški produkciji. Leta 1988 je začel sodelovati s fotografom Bojanom Brecljem in takoj zatem s

FOTO ARNE HODALIČ

pomembnejšimi evropskimi revijami.

Med letoma 1990 in 1994 je živel v švicarski Lozani in začel delati v Parizu, po letu 1990 se je ožje specializiral za podvodno fotografijo in video snemanje. Po letu 1991 je kot novinar in fotograf delal za številne ugledne evropske fotografske agencije. Fotografije in besedila je objavjal v številnih uglednih časopisih in revijah po Evropi in pri nas; tako v francoski in nemški reviji *Geo* in nemškem *Sternu*. Pripravil je vrsto samostojnih in sodeloval na skupinskih razstavah doma in v tujini, objavil več samostojnih knjig, sodeloval pri več filmih in prejel številne nagrade. Od leta 1993 je gostujoči predavatelj za fotoreporterstvo na Parsons School of Design v Parizu.

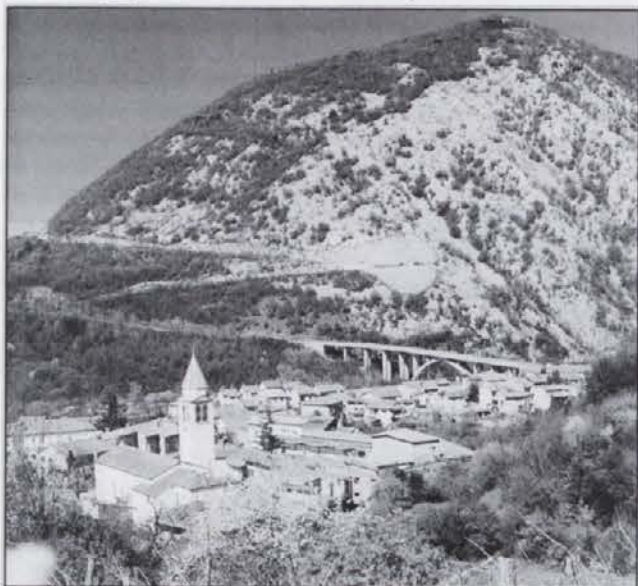
Fotoreportaže je snemal v številnih - zlasti eksotičnih krajih v državah Evrope, v Rusiji, Združenih državah Amerike, Avstraliji, Argentini, Afganistanu, Kolumbiji, Boliviji, Paragvaju,

Kubi, Egiptu, Sudanu, Tanzaniji, na Madagaskarju, v Omanu, Dubaju, Abu Dhabiju, Gazi, Iraku, Zanzibaru, Indiji, na Kitajskem, Tajskem, v Nepalju, na Filipinih, v Indoneziji, na Baliju in Papui Novi Gvineji, v Kambodži, na Maldivih.

Svetovni popotnik, ki z objektivom pri naša svet v naše domove in odkriva tako njegovo pozlato kot največjo bedo, je v enem od svojih zadnjih intervjujev povedal, da zadnje čase ne potuje več toliko. Bolj se posveča domačim temam, za katere je dovolj zanimanja tudi v tujini, pa tudi zato, ker se veliko ukvarja s športi, kot so kolesarjenje, hoja v planine, potapljanje, jamarstvo - za kar ima več kot dovolj možnosti tudi v Sloveniji.

Na razvoj slovenske fotografije je v zadnjem desetletju močno vplival tudi vsakoletni natečaj revije za kulturo *EMZIN*. Že desetega natečaja se je udeležilo 385 fotografov s skupno 2400 izdelki. Ziriya je za letošnjega nagrajenca v zvrsti avtorske fotografije razglasila Aleša Gregoriča; dobitnik nagrade za reportažno fotografijo (podeljuje jo časnik *Delo*) pa je Siniša Borovčanin. Razstava najboljših del z natečaja *Emzina* je od 11. februarja prav tako na ogled v Cankarjevem domu.

Slovensko planinsko društvo in CAI / Posvet Lepote Sabotina

16

ČETRTEK,
19. FEBRUARJA
2004

Kar osem strokovnjakov je v sredo, 28. januarja, spregovorilo o naravoslovnih lepotah Sabotina in njegovi zgodovini. Izredna udeležba publike na posvetu je potrdila, kako je goriški človek globoko navezan na to vzpetino in kako rad jo obiskuje. Zaradi vsega, kar je doživel in nosi na sebi, je Sabotina posebna gora, ki je vsem pri srcu in narekuje svojim ljubiteljem, da jo zaščitijo in z njo odgovorno ravnajo.

Prvi je spregovoril veliki poznavalec krajevne flore Livio Poldini. Botanik je poudaril presenetljivo raven rastlinske biodiverzitete. Njegov botanični popis je razkril kar 680 različnih vrst, vendar jih je po njegovem prepričanju okrog tisoč! Čeprav ta vzpetina pripada gorskemu svetu le za sto borih metrov, je uspela zadržati na osojnih stenah značilne alpske vrste in, ko se je led po zadnji ledeni dobi umikal, je na prisojni strani sprejela še toploljubno sredozemsko floro. Vsem so se pridružile tudi severnoilirske vrste in endemiti. Poldinijeva izvajanja je dopolnil Igor Dakskobler, ki je orisal botanični razvoj v preteklem stoletju

ve do proglasitve statusa zavarovanega gozda. Naturalist Pierpaolo Merluzzi pa je s pomočjo slik opozoril na vse motilne dejavnike, ki kvarijo sabotinski svet s krajinskega in ekološkega vidika in predlagal nekaj tehničnih rešitev za izboljšanje sedanjega stanja.

Podrobno geološko podobo sabotinskega nariva je podal Fulvio Iadarola. Prikazal je, kako se v tem gorskem profilu zanimivo vrstijo plasti apnenca, eocenskega fliša in glinovcev.

Ornitolog Andrej Figel je opozoril na to, da je Sabotina vključen med 25 zaščitene območij zaradi ogroženih ptic. Kvalifikacijske vrste, ki tu gnezdi ali počivajo med selitvami, so predvsem beloglavci jastreb, slegur, šmarnica, velika uharica, planinski orel, skalni strnad, podhujka, kosec in prepelica. Če se planinci držijo določenih poti, je ugotovil ornitolog, tudi za ptice ni problemov.

Pierluigi Lodi je spregovoril o vojnih časih in o titanem delu za utrdbo tega naravnega okopa med prvo svetovno vojno, ko je bil vključen v vojno črto za nadzor mesta. Od tega dela so ostali globo-

ki jarki na treh nivojih, rovi, kaverne in žice. Drago Sedmak pa je na osnovi virov iz zadnjih desetih let spregovoril o vsem, kar se je dogajalo v vojnem času v vaseh pod to vzpetino. Obstajajo dnevniški zapisi nekaterih ljudi, ki so zabeležili prehode delavskih bataljonov. Podal je tudi svojo vizijo glede Sabotina: vse, kar so številni narodi zgradili in se je ohranilo, naj bi bilo skrbno zavarovano in urejeno kot muzej na odprtem. In ker so se tu bojevali ljudje štiriindvajsetih narodnosti, naj bi se enkrat srečali in si podali roke ob sklepu: nikoli več!

Arhitekt Stock je nazadnje spregovoril o Projektu Sabotina, ki predvideva ovrednotenje zgodovinskih in arheoloških ostankov z določanjem posameznih območij.

Predavatelji so si bili enotni v zagovarjanju nekaterih predlogov in ukrepov. V naturalističnih zbujajo skrb izguba biodiverzitete zaradi intenzivnega zaraščanja travnikov, opuščanja paše in košnje, in neprimerna sečnja dreves. Prepogosto obiskovanje ljudi, zlasti tistih, ki se ne držijo običajnih stez, moti razvoj rastlinstva na nekaterih področjih. Največjo nevarnost pa vidijo v vnašanju in prodiranju eksotičnih rastlin na toplih pobočjih, med katerimi so tudi škodljive vrste. Vsi predlagajo, da bi zaustavili lokalno razpadanje, odstranili raznovrstne odpadke, bolj uredili poti na Sabotini in jih opremili z opozorilnimi tablicami, pripravili alternativne poti na območjih, kjer je ogroženo rastlinstvo, zakrili z rastlinjem cesto na jugozahodnem pobočju in betonski zid ter zavarovali vse zgodovinske objekte pred neodgovornimi obiskovalci. Lepo bi bilo imeti na Sabotini urejeno naravoslovnost-zgodovinsko učno pot z vodičem. Vzdušje na posvetu, ki so ga ustvarili predavatelji in publika, napoveduje, da se bodo vse te želje tudi uresničile.

Harjet Dornik

Vida Valenčič ZAPISI OB INTERVJUJIH NA RADIU TRST A

Ko se dotakneš osebe

MARTIN TURK - KO TOČNO VEŠ, KAJ HOČEŠ

Večkrat je v življenju tako, da moraš nekam, da odkriješ svojo pot oz. da jo lahko začrtaš. Tisti nekam je lahko neki geografski Nekje, kjer se ti avtomatično sprožijo nove življenjske tipalke, lahko pa je tudi tisti čisto ponotranjeni Nekje v globinah svoje biti, kjer odkriš svoje duhovne staklote. Ta Nekje pač obstaja in je za mnoge povod za novo življenje. Za Martina je to bila Ljubljana, pravzaprav niti ne samo mesto, njegov Nekje je bila Akademija. Prvijo, da, če ti uspe združiti konjiček s poklicem, potem si dosegel nekaj najlepšega. Martinu je na Akademiji (AGRFT - Akademija za gledališče, režijo, film in televizijo) uspelo izklesati iz nekonkretizirane gmote lastnega zanimanja za filme smisel svojega življenja: ustvarjati film. Verjetno me je pred srečanjem z njim zanimalo predvsem to: kako spoznati svojo lastno pot, kateri so pravi čevlji za hojo po nji in kje so pravi smerokazi, ki te vodijo.

"Pravzaprav je bilo vse skupaj dokaj enostavno: v gimnazijskih letih sem večkrat prenočeval pred televizijo, goltal sem malodane karkoli, od biserov do zanič filmčkov. In pravzaprav to je bilo tudi to, kar še danes imam za bistveno v svoji formaciji: učil sem se pravzaprav iz vsega, tako iz kvalitete kot iz napak drugih ali banalnih režijskih prijemov ter votlih zgodb. V sebi sem kopicil informacije, slike, barve, zgodbe, nezavedno stalno presnavljal in obdeloval in to je bilo tudi moje bogastvo".

V najinem predhodnem razgovoru po telefonu mi je Martin povedal, da so igrane grozljivke v njegovem življenju vedno pomembna vloga. Grozljivka kot utelešenje vseh človeških strahov, bruhanje na platno vsega tega, kar "se lahko zgodi, če...", spoprijemanje s tem, kar je najbolj primitivnega v človeku, s Strahom, s Tanatosom.

Martin je pravkar dokončal diplomsko

nalogo o Romerjevi trilogiji t.i. "živečih umrlih". Ko sem se skušala spuščati v ta meni popolnoma tuji svet in sem ekran za ekranom spoznavala "trilogijo živečih umrlih", sem si postavila vprašanje, v čem in kako lahko grozljivka predstavlja nekakšen kolektivni Strah današnje družbe. Ali se ne podzavestno bojimo postati "živeči mrtveci", bloditi po zemlji brez nekega pravega življenja v sebi, brez Smisla? In: kje je pravzaprav ločnica med realnostjo in tistim fiktivnim svetom, svetom projekcij, ki jih dela vsak izmed nas? Navsezadnje nas znanstveniki že nekaj desetletij (in filozofi nekaj stoletij) učijo, da je to, kar vidimo samo do določene mere, to, kar je. Rumena barva je lahko zame taka, ti pa jo lahko dojemaš povsem različno in ne jaz ne ti se tega ne zavedava oz. tega ne moreva doumeti. Okus kislega paradiznika lahko meni pomeni nekaj, tebi nekaj povsem drugega. Kje je torej "čista, objektivna realnost" in kje se začneja pravzaprav nek koš, ki ga polnimo s svojimi projekcijami?

Pred nekaj leti je doživel izjemen uspeh film *The Truman show*. V sintezi naj bi zgodba bila tale: moški živi umirjeno in osrečujoče življenje do trenutka, ko, čisto po (ne)srečnem naključju, odkrije, da je vse to fikcija, da je pravzaprav del neke dobro naoljene filmske mašinerije, ki dan za dnem, uro za uro snema *reality show*. Vse je umetno: odnosi, čustva, kretnje, izrečene besede, vse del nekega do potankosti izdelanega scenarija, v katerem je protagonist dejansko bil le preskusni kunec. Ne dvomim, da je to Strah vsakega od nas. Mogoče naš Prastrah?

Martin me prepričuje, da lahko grozljivka oz. grozljive vizije predstavljajo metaforo nečesa negativnega, ki je v vsakem izmed nas. Verjetno res. Pravzaprav je debata odprta. Je človek torej po naravi bolj volk, nagnjen k slabemu, ali mu je bolj prirjeno dobro? Predvsem pa: ali lahko grozljive vizije služijo kot katarza, kot izživljanje nekih nočnih mor, ki bi drugače ostajale zaprte v dnu naše biti?

5. STRANI

Odpravimo še...

Prepričan sem, da je ta meja najbolj nevarna, ker bodo minila desetletja, preden se bo, če se seveda bo, kaj na tem področju naredilo. Grozljivo je to, da v italijanskih šolah na Goriškem učenec in

dijak nimata nobene možnosti ali skoraj nobene, da bi karkoli o nas Slovincih izvedela. Podatek, da italijanske šole nimajo italijanskih prevodov slovenskih književnikov, je dovolj zgovoren, kot je dovolj povedno tudi to, da Slovenci sami prevajamo svoje avtorje v Dantejev jezik. O zgodovi-

ni, skupni in predvsem pa slovenski, goriška mladina, in ne samo mladina, italijanskega rodu, seveda ne ve nič. Da se je to nevedenje o nas Slovincih načrtno počenjalno in vzgajalo, naravnost z veseljem zalivalo, zadnjih šestdeset let tako na Goriškem kot na Tržaškem, sem osebno trdno prepričan, ker se je le tako pri večinskem narodu lahko ohranjalo tisto nezdravo in nevarno nevedenje, ki je vedno in povsod le povod za strah in bojazen, če že ne sovraštvo. Bojisi se namreč vedno samo tistega, ki ga ne poznaš, bojisi se, česar ne poznaš.

In italijanski ljudje nas ne poznajo, nas ne morejo poznati, ker malo o nas vedo.

To je tista nevarna meja, ki bo obstala na sicer naravni in lepi jezikovni danosti in narodni meji na Goriškem.

O Trstu in o Tržaškem nisem pisal, ker je Trst že itak postal mrtev slepič Italije in je že itak na slabšem, kot je Gorica, v vseh pogledih, od gospodarskega do etničnega, da o sožitju niti ne govorim.

Odpraviti to mejo je tista velika naloga, ki nas čaka, ki bo obstala na sicer naravni in lepi jezikovni danosti in narodni meji na Goriškem.

/ dalje
Tereza Srebrnič

Aktualno razmišljanje

Slovenščina - naš jezik - še vedno vrednota? (2)

Pred kratkim se je v Ščednem pojavila zelo velika tabla, ki opozarja na "Azienda agricola" v bližini. Nikjer slovenskega zapisa, ki bi moral stati prvi, na vidnem mestu. Same italijanske besede - v slovenski vasi... Ali mislijo gospodarji, da smo še vedno v času črne diktature in se slovensko ne sme in se ne da?

Druga kmetija je imela dolga leta zgolj "laški" napis in tudi ime. Pozneje so dodali še besedo kmetija. A mogoče nimamo dovolj izvirnih, prijetnih in starih naših hišnih imen, ki bi gotovo še bolj pritegnila obiskovalce, saj je pri nas še prisoten nekak občutek manjvrednosti, podcenjevanja lastne pripadnosti narodu in jeziku. Že zdavnaj

bi se bili morali navzeti samozavesti, da pripadamo temu in takemu narodu, ki je sicer majhen, a duhovno, kulturno bogat, pomemben in stoji enakovredno med ostalimi narodi na evropskih tleh že dolga leta.

Podcenjevanje naših šol - in posledice?

O tem, kako je letos padel vpis na naše višje srednje šole, ker so mnogi mladinci izbrali raje italijanske, je v prejšnji številki obširno in zaskrbljeno poročal članek na prvi strani. Sama sem porazno novico izvedela že prej od svojih nečakov. Nekateri so moji bivši učenci. Seveda imajo vsa pravico, da samostojno odločajo o izbiri šole, a mogoče se ne zavedajo, kak-

šne bodo lahko posledice. V petih letih nadaljnega šolanja jim italijanske višje srednje šole, žal, ne bodo nudile možnosti izpopolnjevanja v slovenščini. Zato tvegajo, da bo njihovo znanje materne jezika ostalo na "otroški" ravni nižje srednje šole. Seveda se bo lahko vsak sam trudil in v tem napredoval, a pogoj in možnosti ne bodo isti. In ko odrasteš in nisi zmogel odlično in odraslo spregovoriti o katerem koli argumentu v svojem jeziku, ker ga obvladaš le srednješolsko, ne boš mogoče znal niti svojim otrokom vcepiti te velike vrednote, dragocenosti, ki jo predstavlja naš jezik, naša šola...

Med fašizmom so bile seveda strogo ukinjene vse slovenske šole in cele generacije otrok so se prisiljeno učile samo tuje italijanske govornice. Tudi na domu moje mame je bilo tako. A že omenjeni oče

Luiž jim je od nekod prithotapil slovenske otroške vadbice in čitanke ter jih učil branja in pisanja. V vsej revščini so imeli otroci na razpolago Pastirčka, Mohorjeve knjige in drugo. Pri sveči so zavzeto brali, včasih tudi pod odejo, da bi jih oče ne kregal, saj je bilo treba naslednjega dne zarana iti v brajdo delat. Svetle zglede pokončnosti in zvestobe svojemu narodu in jeziku imamo v svoji preteklosti. Ali bomo danes v popolnoma svobodni državi vse to pohodili in zavrgli? Zaradi česa? Meja s Slovenijo bo, kot znano, v kratkem ostala le spomin na preteklost. Naše "zamejsko" ozemlje se bo razširilo in imelo možnost, da se osvobodi sedanje utesnjenosti in potisnjenosti ob rob. Slovenska univerza v Novi Gorici, ki je komaj na začetku svojega obstoja, bo lahko razmahnila svoje delovanje

tudi na našo stran. Mladim se bodo pokazale nove študijske možnosti. Tudi zato je važno in obvezno, da se vsak slovenski otrok šola na vseh stopnjah, od vrta dalje, na naših slovenskih šolah. Isto velja za otroke iz t.i. "mešanih zakonov", saj nudijo naše šole enakovredno usposobljenost v znanju italijanskega jezika in kulture. In vsi vemo, da je potrebno najprej odlično znati svoj materni jezik, da se potem ob njem učiš še drugega, tretjega in četrtega. V to smer gre namreč prihodnost združene Evrope. In mladi, ki bodo izšli iz naših šol in bodo že itak dvojezično opismenjeni, bodo imeli zagotovo več možnosti za uspešno vključitev v svet odraslih, v razširjen evropski delovni trg. Zato s ponosom v slovensko šolo.